

Riksdagens protokoll

2009/10:117

Torsdagen den 6 maj

Kl. 12.00 – 16.10

Protokoll
2009/10:117

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 30 april.

2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2009/10:341

Till riksdagen

Interpellation 2009/10:341 Länsstyrelsernas övertagande av djurskyddstillsynen

av Tina Ehn (mp)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 18 maj 2010.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresa.

Stockholm den 27 maj 2010

Jordbruksdepartementet

Eskil Erlandsson (c)

Enligt uppdrag

Mats Wiberg

Expeditionschef

Interpellation 2009/10:343

Till riksdagen

Interpellation 2009/10:343 Kommunernas ekonomi

av Greger Tidlund (s)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 28 maj 2010.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor som inte kunnat flyttas.

Stockholm den 4 maj 2010

Finansdepartementet

Mats Odell (kd)

Enligt uppdrag

Erik Nymansson

Expeditions- och rättschef

Till riksdagen

Interpellation 2009/10:350 Kompensation för ökade socialbidragsutgifter

av Peter Hultqvist (s)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 28 maj 2010.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor som inte kunnat flyttas.

Stockholm den 4 maj 2010

Finansdepartementet

Mats Odell (kd)

Enligt uppdrag

Erik Nymansson

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2009/10:353

Till riksdagen

Interpellation 2009/10:353 Regeringens arbetsmarknadspolitik

av Patrik Björck (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 25 maj 2010.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang som inte kan ändras.

Stockholm den 29 april 2010

Arbetsmarknadsdepartementet

Sven Otto Littorin (m)

Enligt uppdrag

Karin Renman

Expeditions- och rättschef

3 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Proposition

2009/10:208 till civilutskottet

EU-dokument

KOM(2010)183 till kulturutskottet

4 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2009/10:FPM74 Förordning om turismstatistik *KOM(2010)117* till näringsutskottet

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2009/10:KU38
Dialog om samhällets värdegrund (skr. 2009/10:106).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 19 maj.)

6 § Valfrihetssystem hos Arbetsförmedlingen

*Valfrihetssystem hos
Arbetsförmedlingen*

Föredrogs
arbetsmarknadsutskottets betänkande 2009/10:AU11
Valfrihetssystem hos Arbetsförmedlingen (prop. 2009/10:146).

Anf. 1 BERIT HÖGMAN (s):

Fru talman! Under decennier har borgerligheten planerat för det systemskifte man nu är i full färd att genomföra. Borgerlighetens vision har varit och är en framtid där samhället mer är som en enda stor marknad och människor kunder.

Vi socialdemokrater och rödgröna tror dock inte att marknaden alltid är den bästa lösningen om vi vill nå ett bra och jämlikt samhälle där varje människa har rätt att förverkliga sina drömmar. Vi tror mycket mer på ett samhälle som sätter människor, individer, hellre än företag i fokus och där den enskildes behov av stöd och hjälp är avgörande för vilken insats han eller hon också får med samhällets hjälp.

Konkurrensutsättning har för borgerligheten blivit ett mål i sig, inte ett medel för att nå något annat. Där ligger den stora skillnaden mellan oss. Apoteket har privatiserats och bilprovningen är på väg. Inga tydliga vinster för konsumenten kan skönjas.

Efter omsorgens valfrihetsreform har nu turen kommit till Arbetsförmedlingen. Shopping around ska bli de arbetssökandes nya modell. Med ett som vanligt slarvigt framarbetat förslag med remisstid över jul och nyår har regeringen nu lagt fram propositionen om valfrihetssystem hos Arbetsförmedlingen.

Vi tror att fältet lämnas öppet för en privatisering av hela förmedlingsverksamheten. Det är helt i linje med de bärande idéerna hos borgerligheten att marknad går före människa.

Ännu en gång läggs det fram en proposition trots Lagrådets invändningar. För vilken gång i ordningen? Vi har för länge sedan tappat räkningen. De fackliga organisationerna ska heller inte göra sig besvär med synpunkter på detta.

Ett antal leverantörer ska utifrån Arbetsförmedlingens uppställda kriterier kunna anmäla sitt intresse. Uppfyller de kriterierna blir de en del av Arbetsförmedlingens tjänsteutbud.

Det finns alltså efter beslut om denna proposition inget politiskt ansvarstagande att utkräva vare sig för den arbetssökande eller för det företag som händelsevis inte kommer med på denna marknad. Politiken ska inte längre ta ansvar för ett sådant centralt område för tillväxten som arbetsmarknadspolitik.

Man står utan tydliga mål, utan tydlighet i hur myndighetsutövningen ska ske och utan tydlighet i rollfördelningen mellan beställare och utförare.

Man saknar också analys av förslagen. Sverige är ett avlångt land med mycket olika förutsättningar och med hundratusentals människor som inget hellre vill än att ha en effektiv arbetsmarknadspolitik och arbetsförmedling som gör snabba insatser och sätter den arbetssökande i fokus och inget annat.

Nej, nu ska den arbetssökande utifrån vad han eller hon bedömer vara bra för den egna personen välja en aktör som är behjälplig med att finna ett jobb. Det finns dock inget som säger vilka kvalitetskriterier som ska gälla. Det finns inget som visar hur den arbetssökande ska ha möjlighet att bedöma kvaliteten på dem som erbjuder tjänsten.

Har man som arbetssökande känt sig maktlös tidigare lär det definitivt inte bli bättre med detta system. Det är ett hafsverk från början till slut.

Det är bara i Sverige som den amerikanska drömmen kan bli verklighet, skriver Unionens Daniel Lind när han beskriver vad det är som har varit framgångsrikt för Sverige och våra människor. I vårt land har människor kunnat göra klassresor. Vi har kunnat utbilda oss och ha stor rörlighet tack vare en trygg arbetslöshetsförsäkring, en bostadspolitik som fungerat något så när, en stimulans för rörlighet från tid till annan men framför allt tack vare en arbetsmarknads- och utbildningspolitik som har haft alla, inte bara några, för ögonen.

Det har varit viktigt för Arbetsförmedlingen att ha en överblick över lediga jobb över hela landet och att Arbetsförmedlingen kunde delge den arbetssökande denna överblick. Det har också varit viktigt för arbetsgivarna att kunna få information om vilken arbetskraft och kompetens som finns att tillgå över landet eller i arbetsmarknadsområdet.

Regelverket i arbetslöshetsförsäkringen har stimulerat krav på rörlighet och samtidigt gett en trygghet i förändring.

Fackliga organisationer och kommuner har kunnat bistå med kunskap och information som har underlättat matchning och utbildning av arbetskraft som har efterfrågats. Arbetsgivarna har till Arbetsförmedlingen kunnat signalera behov som Arbetsförmedlingen kunnat hjälpa till att tillfredsställa, själva eller med andra aktörer.

På grund av regeringens experimenterande har Arbetsförmedlingen fått ett oförtjänt dåligt rykte och ett legitimitetsproblem. Regeringen styr i detaljer, och det som tidigare kanske var arbetsförmedlarens kapital i form av själva hantverket har reducerats till att bli en kontrollfunktion och en byråkratisk apparat. I rask takt har nya direktiv och nya idéer som ska verkställas kommit från regeringen. Arbetsförmedlingen har i dag många frustrerade medarbetare som man riskerar att förlora om inte framtiden hanteras rätt.

Att då fortsätta med en utbudsfixerad arbetsmarknadspolitik enligt modellen hungriga vargar jagar bäst tror vi inte är rätt väg att möta framtiden. Det föreslagna systemet är en fortsättning på denna utbudspolitik. Man lägger ännu mer ansvar på den enskilde som nu också ska kunna bedöma sitt behov av insats och dessutom med hjälp av en katalog finna den som är bäst skickad att hjälpa.

I propositionen förs ett allmänt resonemang om hur det skulle kunna fungera med ersättningen till utförarna utifrån de arbetssökandes behov, men det finns inga tydliga direktiv och mål för vad som arbetsmarknadspolitikens uppgift.

Med otydliga direktiv och obefintliga mål kan heller inte den arbetssökande rättmätigt ställa de krav som han eller hon har rätt att ställa, och skulden för arbetslösheten blir lagd på individen i än större utsträckning.

Finns det något som talar för att modellen blir mer kostnadseffektiv? Knappast. Redan i dag vet vi att de arbetssökande byter coach för att de är missnöjda, men ersättningssystemet följer individen, så att säga, så coacherna tjänar egentligen på att individen shopper runt bland en rad coacher. Incitamentet för att få ut en människa i jobb är väldigt litet jämfört med att ta in henne en vända till på en ny kurs i att skriva cv.

Det är knappast kostnadseffektivt att låta kvalificerade arbetsförmedlare bli kontrollanter som ska kontrollera företag och arbetstagare. Vart tar kreativiteten och utvecklingslusten vägen i en sådan organisation?

Nu ser vi tydligt behovet av utbildad arbetskraft. Såväl Almega som Svenskt Näringsliv och Företagarnas företagsbarometer visar att företagen är bekymrade över hur de ska få tag i kompetent arbetskraft. I ett sådant läge, också med tanke på den kommande generationsväxlingen, är det rent kontraproduktivt att, som regeringen, lägga så mycket kraft på själva matchningsuppdraget när det är behovet av utbildning och fortbildning som från näringslivets horisont är det viktiga i arbetsmarknadspolitiken.

Ännu märkligare blir det när arbetsmarknadsministern applåderar att Arbetsförmedlingen ska lämna tillbaka 2,7 miljarder i överskott. Jag har varit verksam i offentlig verksamhet i nästan hela mitt vuxna liv. Överskott i offentlig verksamhet är ofta ett tecken på att hemläxan inte är gjord. Det man är satt att göra är o gjort.

9 procents arbetslöshet är väl ett annat exempel på att Arbetsförmedlingen, och arbetsmarknadspolitiken i synnerhet, har havererat. Och vi har en minister som gläds över ett överskott.

Det är inte mer experimenterande på kort sikt hos Arbetsförmedlingen som löser framtidens utmaningar på arbetsmarknaden. Hittills har utvärderingar om kompletterande aktörer visat att de inte har nått bättre resultat än Arbetsförmedlingen. På flera håll är det tvärtom, trots att andra förutsättningar har gällt för dem när det gäller antal arbetssökande per anställd.

Arbetslösheten är fortfarande alldeles för hög – oacceptabelt hög – men detaljregleringen av insatser och mängden insatser är fel och otillräcklig. Det är detta som är det stora problem som måste rättas till – inte att göra Arbetsförmedlingen till en marknad.

Vi vill också se kompletterande aktörer i samarbete med en statlig arbetsförmedling. Vi vill se en dörr in men väldigt många dörrar ut. Nu riskerar vi att det blir väldigt många dörrar in och en rundgång utan kvalitetskontroll eller kontroll i förhållande till försäkringen, och en än större maktlöshet hos de arbetssökande.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till vår reservation.
(Applåder)

Anf. 2 JOSEFIN BRINK (v):

Fru talman! Den borgerliga regeringen har behandlat Arbetsförmedlingen med hårdhandskarna under sin tid vid makten. Först var det en omfattande omorganisation som genomfördes parallellt med stora nedskärningar av anslagen. Arbetsmarknadsutbildningar och anställningsstöd drogs in och ersattes med nya arbetsmarknadspolitiska program som skulle sjösättas med extremt kort varsel.

Förändringarna av regelverket i a-kassan har genomförts slag i slag med extremt kort tid för förberedelser för dem som ska tillämpa de nya reglerna. Nu ser vi hur tiotusentals långtidssjukskrivna utförsäkras från sjukförsäkringen och i stället skrivs in hos Arbetsförmedlingen, vilket utvidgar Arbetsförmedlingens ansvar till ytterligare en stor grupp med stora problem på arbetsmarknaden. Detta sker i ett läge då vi precis har genomgått en historisk finanskris och arbetslöshetsnivån inte kan beskrivas som annat än katastrofal.

Med tanke på allt detta är det snarast förvånande att det inte är fler som är missnöjda med Arbetsförmedlingens insatser än vad som faktiskt är fallet. Det tyder på att arbetsförmedlare runt om i landet trots allt gör ett bra jobb i ett minst sagt utsatt läge. Där finns yrkeskunskap, engagemang och en stark vilja att hjälpa människor in i arbetslivet.

Det ska sägas att det finns väldigt mycket som skulle kunna förbättras i hur Arbetsförmedlingen arbetar och i hur arbetsmarknadspolitiken fungerar. Men det är faktiskt ingenting som talar för att det är den grundläggande strukturen, med en sammanhållen arbetsförmedling med nationellt ansvar, som i sig skulle vara problemet, eller att det, som utskottet uttrycker det, skulle vara en dålig eller föråldrad modell. Tvärtom tyder det mesta på att det på en allt rörligare arbetsmarknad är en styrka att Arbetsförmedlingen kan erbjuda en maximal bredd både när det gäller olika insatser och överblick över arbetsmarknaden.

Det som saknas i arbetsmarknadspolitiken och hos Arbetsförmedlingen är i stället aktiva insatser, yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningar, effektiva, riktade stöd till dem som hamnat längst ifrån arbetsmarknaden och en bättre samordning mellan Arbetsförmedlingen och kommuner, utbildningsanordnare, fackliga organisationer och lokalt och regionalt näringsliv. Det är sådana funktioner som behöver förstärkas och förbättras men som den borgerliga arbetsmarknadspolitiken i stället har varit inriktad på att riva ned, med katastrofala effekter på arbetsmarknadsituationen.

Men i stället för att satsa på det som verkligen skulle kunna innebära ett lyft för de hundratusentals som nu är arbetslösa vill regeringen nu ta ytterligare ett steg i riktning mot en nedmontering av arbetsmarknadspolitiken genom att konkurrensutsätta Arbetsförmedlingen via ett så kallat valfrihetssystem.

När man läser regeringens proposition ser man mycket tydligt vems valfrihet det är regeringen prioriterar, nämligen de tjänsteföretag som nu ska bjudas in på den nyetablerade arbetsförmedlingsmarknaden. Sida upp och sida ned i propositionen beskriver i detalj hur konkurrensneutralitet, rättssäkerhet och genomsynlighet ska kunna garanteras för de privata arbetsförmedlingsföretagen, medan de eventuella fördelarna för de arbetssökande avhandlas mer som en bisak. Inte heller utvecklas vilka

förbättringar av matchningen på arbetsmarknaden som regeringen eventuellt väntar sig av reformen.

Över huvud taget andas propositionen en total brist på saklig argumentation och hänvisningar till fakta och tidigare erfarenheter. Det kanske i och för sig inte är så konstigt med tanke på de minst sagt tvivelaktiga resultaten av de tidigare genomförda försöken med privata aktörer.

De utvärderingar som har gjorts av såväl Arbetsförmedlingen som Riksrevisionen och IAF visar på ett otal problem. De områden där privata aktörer har använts har haft sämre resultat än de där Arbetsförmedlingen behållit verksamheten i egen regi.

Dessutom har ett antal grova missförhållanden uppdagats i samband med flera av dessa privata aktörer. Vi har sett exempel på coachningsföretag som grovt brutit mot villkoren i kontraktet. Vi har sett ett av de största av dem gå i konkurs. Vi har kunnat läsa om arbetssökande som har anvisats hypnosterapeuter och helbrägdagörare, och för bara ett par veckor sedan avslöjade *Dagens Eko* att ett av de större coachningsföretagen i Stockholm har tagit in dubbelt så många arbetssökande per coach som de lovat i kontraktet. På reporterns fråga om vilken koll Arbetsförmedlingen egentligen har på villkoren hos de privata utförarna svarade den ansvarige tjänstemannen: Vi har så bra koll som vi rimligen kan ha.

Jag tror att han har rätt. Jag tycker att det svaret i sig borde leda även de borgerliga företrädarna till en viss eftertanke innan man på bred front genomför denna reform.

Frågan om hur Arbetsförmedlingen ska kunna garantera kvalitet och seriositet hos de privata förmedlarna är nämligen obesvarad. Missförhållanden, kontraktsbrott och brister i rättssäkerheten kring arbetslöshetsförsäkringen har uppenbarligen kunnat uppstå i nuvarande system där de privata aktörerna i begränsad omfattning kontrakterats genom en regelrätt upphandling. Hur mycket svårare blir det inte då att försäkra sig mot sådant i ett valfrihetssystem med betydligt fler inblandade företag och där inte ens en upphandling har skett?

Är det tänkt att det är de arbetssökande själva som ska hålla koll genom att ange den arbetsförmedlare, som de faktiskt ytterst är beroende av för sin egen försörjning, om de misstänker att allt inte står rätt till? Vilken rätt kommer det över huvud taget att finnas för den enskilde att byta förmedlare om man inte är nöjd? Kan en privat förmedlare tacka nej och vägra ta emot en viss arbetssökande eller stänga av en arbetssökande därför att vederbörande kanske har synpunkter på hur verksamheten går till, och i så fall på vilka grunder? Ingenting av detta får vi svar på i denna proposition.

Frågetecknen är sammanfattningsvis betydligt fler än svaren i detta betänkande. Och det är faktiskt inte vilka frågetecken som helst. Det handlar om hur samhället ska kunna garantera arbetssökandes rättssäkerhet. Det handlar om hur vi som beslutsfattare ska kunna garantera en korrekt användning av skattebetalarnas pengar – stora pengar. Det handlar om hur matchningen på arbetsmarknaden kommer att påverkas när Arbetsförmedlingen splittras upp och det blir ett otal aktörer utan överblick och helhetsansvar för arbetsmarknaden. Och det handlar inte minst om medborgarnas möjligheter att utkräva politiskt ansvar för arbetsmarknadspolitiken. Hur ska det kunna garanteras när regeringen överlät

till myndigheten själv att fatta beslut om man ska införa valfrihetssystemen och i så fall på vilka villkor.

Vi har under denna mandatperiod hört ett antal anmärkningsvärda försök från borgerliga ministrar att skylla ifrån sig på myndighetsanställda när missförhållanden på grund av politiskt fattade beslut har uppdragats. I denna proposition kanske man vill underlätta för möjligheten att skylla ifrån sig genom att redan från början lägga politisk beslutsmakt hos själva myndigheten så att man sedan kan stå där och avsvära sig ansvaret om förväntade eller befarade missförhållanden skulle visa sig längre fram. Det är inte ett seriöst sätt att behandla politiskt ansvar.

Fru talman! Regeringen lyckas faktiskt inte på något sätt göra troligt att arbetsmarknaden och Arbetsförmedlingen kommer att fungera bättre om denna reform genomförs. Erfarenheterna talar snarare för att nya problem riskerar att uppstå och att en hel del riskerar att bli sämre för arbetssökande, för arbetsgivare som söker efter arbetskraft och för oss alla som skattebetalare. Det är uppenbart att det är en ideologisk fråga och inte en önskan om att förbättra arbetsmarknadspolitiken som är drivkraften bakom detta förslag. Det handlar om ambitionen att öppna upp ännu en skattefinansierad marknad för privata tjänsteföretag. Det är målsättningen med detta förslag.

Många hafsiga och dåligt underbyggda beslut har vi klubbat igenom i denna riksdag på arbetsmarknadsområdet under den senaste mandatperioden. Men frågan är om inte just detta förslag måste anses utgöra ett lågvattenmärke i sammanhanget.

Fru talman! Jag yrkar avslag på propositionen och bifall till reservationen från Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet.
(Applåder)

Anf. 3 ULF HOLM (mp):

Fru talman! Med denna proposition om valfrihetssystem hos Arbetsförmedlingen reser sig den första frågan: Vad är fokus hos regeringen och de borgerliga ledamöterna? Fokus måste väl ändå vara att skapa arbetstillfällen och se till att det kommer nya jobb?

Regeringen har precis avlämnat en budgetproposition, vårbudgeten, som är kliniskt ren från alla jobbskapande åtgärder som vi verkligen skulle behöva. Med 9 procents arbetslöshet och med en långtidsarbetslöshet bland ungdomar som ökar kan fokus inte vara Arbetsförmedlingens roll. Det måste vara att skapa arbetstillfällen.

När vi också enligt undersökningar vet att de flesta som är arbetslösa inte får några aktiva åtgärder måste följande fråga ställas: Varför läggs denna proposition fram nu och med denna hast? Det finns väl större problem på arbetsmarknaden än Arbetsförmedlingen? Vi måste ha åtgärder så att alla som är arbetslösa i dag kan få ett arbete och i väntan på de nya arbetena se till att de som är arbetslösa får en utbildning för att klara de jobb som kommer att komma.

Fru talman! Redan i dag finns det flaskhalsar på den svenska arbetsmarknaden. Det finns företag som inte hittar den kompetens de söker. Då måste vi ha mer resurser till Arbetsförmedlingen för aktiva åtgärder. Men det är inte sådana propositioner som kommer från regeringen nu. Nu kommer i stället en ideologiskt färgad proposition som handlar om valfrihet, och det är inte det som är prioritet ett för oss i Miljöpartiet och för

De rödgröna. Prioritet ett är de arbetslösa. De måste vara i fokus. Jag menar att regeringen har misslyckats med det.

Jag är inte ideologiskt emot en sorts valfrihet. Jag är inte ideologiskt mot privata aktörer om det kan hjälpa arbetslösa att få ett arbete. Men det är inte det som denna proposition handlar om – tyvärr.

Detta är också ett hafsverk utan dess like. Det är sällan man har sett ett lagförslag som kan få så stor betydelse för en statlig myndighet som Arbetsförmedlingen, och man har inte gjort någon utvärdering av konsekvenserna. Man har inte använt fakta. Man har inte tagit reda på vad detta kan leda till för de arbetslösa och för Arbetsförmedlingens roll i framtiden när Arbetsförmedlingen har uppdraget att se till att matchningen ska fungera i hela Sverige. Någon sådan analys finns inte i denna proposition. Det är den stora missen vi ser från Miljöpartiet, och det är därför vi yrkar avslag på denna proposition.

Jag skulle gärna vilja yrka på återremiss och ett ordentligt utredningsarbete så att vi skulle kunna få en bättre proposition där allt är analyserat och som vi skulle kunna ta ställning till och om vi tror att detta är rätt väg eller inte. Jag är inte övertygad om det i detta läge.

Som kammarens ledamöter är väl medvetna om har vi från Miljöpartiet inga problem med privata aktörer som kan hjälpa och bistå Arbetsförmedlingen i dess strävan att få en matchning för att hitta jobb till arbetslösa. Men när man fokuserar på att lägga detta bara på individen blir det fel. Det är inte denna fokusering som vi behöver i detta läge.

Vi behöver tvärtom en matchning som fungerar inte bara i storstadsområdena utan i hela landet. Vi måste få en samlad bild av var de arbetslösa finns, vilka behov vi har framöver och vilka behov företagen har. Det är först då vi kan få en fungerande arbetsförmedling i hela landet. Men det nämns knappt något i propositionen om hur man ser på detta när det gäller valfrihetssystemet. Det är en miss.

Om företagaren har ett visst behov av arbetsinsatser från de arbetssökande måste det kunna garanteras. Vad blir då effekten om vi får ett valfrihetssystem som kanske delas upp på flera hundra olika tjänsteföretag? Det kan bli svårt att överblicka. Då kan det bli svårt för företagen att hitta rätt kompetens bland de arbetslösa. Det tror inte jag är lämpligt. Det måste finnas ett helhetsansvar för detta så att man kan få rätt personer till lediga jobb.

Det har också funnits flera utvärderingar av försöken med privata aktörer. Också de borgerliga ledamöterna måste inse att alla utvärderingar inte är hundra procent bra. Det har funnits stora problem på många ställen, och det är något man måste ta i beaktande. Det har funnits bra förslag också. Det finns bra privata aktörer som hjälper arbetslösa till ett jobb; det finns det. Men vi måste också se till att få bort de problem som finns, och där har vi redan slagit fast att ett av problemen är styrningen och att det finns oklara myndighetsbeslut på hur man följer upp och vilka kvalitetskrav som kan ställas.

Jag ser en betydande risk att samma sak kommer att hända i valfrihetssystemet. Den borgerliga majoriteten är nämligen så ivrig att sjösätta detta så snabbt som möjligt att man inte tar ansvar för det. Det kommer i stället bara att leda till större problem, och vem är det som drabbas då? Jo, det är de arbetslösa. Det är enskilda individer som inte kommer att

kunna hitta ett arbete. Där ligger problemet, och det är det fokus vi måste ha.

Slutligen, fru talman, måste vi ha fokus på en arbetsförmedling som kan hjälpa arbetslösa med rätt utbildning, se individen och se vad individen behöver för att kunna hitta ett arbete. Om detta nämns inte mycket i denna proposition eller i betänkandet från den borgerliga majoriteten.

Med detta, fru talman, yrkar jag avslag på propositionen och bifall till reservationen från Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet.
(Applåder)

Anf. 4 ELISABETH SVANTESSON (m):

Fru talman! Låt mig börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Oj, oj, oj! När jag hör de tre oppositionspartierna tycker jag att det blir tydligt att det är väldigt olika värden som står mot varandra. Det är tron på mångfald mot en övertro på monopolet. Jag måste säga att jag är förvånad över den otroligt monopolistiska inställning som finns från alla tre partier, och jag är kanske särskilt förvånad över Miljöpartiets inlägg och att man är så fokuserad på monopolet. Jag kommer in på det lite senare. Det är också så att jag ser ett tydligt möjlighetstänkande som står emot ett otroligt motstånd mot förändring. Och sist men inte minst – och det är det jag tycker är sorgligast – står människan mot systemet.

För alla dem som tittar på denna debatt, live eller senare, vill jag berätta att det vi i dag debatterar egentligen är huruvida de kompletterande aktörerna ska upphandlas av Arbetsförmedlingen eller inte. Vi har redan kompletterande aktörer; det är inget nytt under himlen. Det vi ska besluta är dock om lagen om valfrihet ska kunna användas för Arbetsförmedlingen, och det är det vi i majoriteten säger ja till.

Hur går då detta till? Jo, skillnaden är helt enkelt att Arbetsförmedlingen i stället för att upphandla ges möjlighet att skriva ett offentligt kontrakt med ett antal leverantörer. Här får man vara tydlig och ha tydliga kvalitetskriterier. Man skriver ett kontrakt som innehåller ekonomiska villkor och som avser tillhandahållandet av den tjänst Arbetsförmedlingen önskar. Det är den enskilda brukaren, den enskilda arbetssökanden, som sedan bestämmer vilken av dessa leverantörer som ska tillhandahålla tjänsten. Myndighetsutövningen ligger dock kvar på Arbetsförmedlingen.

Låt mig säga att detta är en ramlag. Jag blev något förvirrad av Berit Högman, fru talman, eftersom hon å ena sidan kritiserade regeringen för att detaljstyra allt och å andra sidan tyckte att det inte finns några detaljer i denna lag. Vi kanske kommer in på det sedan.

Fru talman! Jag måste säga att jag till skillnad från oppositionen är väldigt glad att vi får diskutera denna viktiga fråga i kammaren i dag. Jag är nämligen övertygad om att detta är bra för de arbetssökande, bra för matchningen, väldigt bra för Arbetsförmedlingen och bra även för mindre företag som i de tidigare upphandlingarna inte alltid har kunnat komma med. Det handlar om lokala mindre företag, till exempel arbetsintegrerade sociala företag som numera kan komma med och få tillhandahålla tjänster till Arbetsförmedlingen.

Arbetsförmedlingen har av alliansregeringen reformerats till det som från början var tanken med myndigheten, nämligen att den först och

främst ska förmedla jobb. Kärnan i verksamheten har alltså kompletterats med fler aktörer, och nu vill vi fortsätta utveckla detta. Hela syftet är att utöka valfriheten och få till en bättre matchning. Detta är inget nytt under solen. Det är nytt under solen i Sverige, eftersom vi har haft en socialdemokratisk regering som har varit negativ till det, men Arbetsförmedlingen har fortfarande upphandlat en hel del tjänster. Det ska vi inte glömma bort.

Det finns många andra länder som har gjort detta. Jag hade förmånen att få besöka Australien i januari. Både Australien och Nya Zeeland är föregångsexempel på hur man har genomfört betydande reformer på arbetsmarknadsområdet, och där det har funnits en otroligt bred samsyn mellan partierna att detta har varit något bra. Man har haft både strategisk upphandling och kontinuerlig uppföljning, vilket, precis som Ulf Holm var inne på, är otroligt viktigt, fru talman.

Reformeringen av arbetsförmedlingen i Australien inleddes redan 1994, då av labourregeringen. I början tilläts privata aktörer utföra en viss andel av insatserna för långtidsarbetslösa. Nu finns det en mängd aktörer som jobbar för den arbetssökande. Poängen är att de som söker arbete själva kan välja förmedling eller aktör. Resultaten i Australien och i flera andra länder är mycket goda, och det finns som sagt en bred politisk samsyn kring detta.

Fru talman! Jag ser, som jag sade förut, en annan fördel med förslaget. För mig är människan det viktigaste. Individerna ska få en bra hjälp. Men det innebär också att mindre, bra företag som kanske är helt lokala nu kan få tillfälle att finnas med och utföra tjänster åt Arbetsförmedlingen. Jag har som sagt väldigt svårt att förstå att en del av de partier som finns i opposition säger sig värna små företag, men de kan inte ställa sig bakom detta förslag utan håller stenhårt i monopoltanken. Det är sant att vi i Alliansen också ser stora möjligheter för en större tjänstemarknad att växa fram. Det faktum att valfrihetssystemet inte medger priskonkurrens – det handlar i stället om kvalitetskonkurrens – tror vi kan stimulera framväxten också av nya företag på området. Sverige behöver fler företag, inte färre.

Förslaget att Arbetsförmedlingen får tillämpa valfrihetssystemet tror jag gynnar alla. Som jag har sagt tror jag att det bidrar till matchning, och det är det allra viktigaste för att arbetsmarknaden ska fungera. Jag tycker att det är så intressant att det jag nu hör från oppositionspartierna och det jag läser i deras budget är något helt annat. Det är som att matchning inte är i fokus i lågkonjunktur. Jag har läst er budget, och ni plockar bort 800 miljoner kronor från matchningsfunktioner, 600 miljoner till coacher och 300 miljoner för etableringslotsar, som också är tänkta att fungera med matchning. Sedan duttar ni på 25 miljoner till Arbetsförmedlingen i något slags allmänt arbete för arbetssökande och 30 miljoner för att man ska kunna skriva etableringsplaner för alla.

Frågan jag ställer mig är om matchningen har blivit mindre viktig för de tre oppositionspartierna. Jag menar att det viktigaste på svensk arbetsmarknad och den viktigaste rollen för Arbetsförmedlingen på svensk arbetsmarknad måste vara matchningsfunktionen. Det måste vara A och O. Det finns trots allt väldigt många jobb som förmedlas, och i lågkonjunktur är det inte mindre viktigt att matchningen funkar. Vi tror som sagt att detta gynnar matchning och inte tvärtom.

Fru talman! Skiljelinjerna är tydliga. Moderaterna är tillsammans med de andra allianspartierna övertygade om att både matchning och utbildning är viktigt. Vi har till exempel all-time-high just nu i högskola och universitet – det har aldrig gått så många på de högre utbildningarna. Vi tror på mångfald. Vi kramar inte monopolet, men vi säger att Arbetsförmedlingen har en väldigt viktig roll i allt detta, och vi tror på sikt att fler aktörer bidrar med en förbättrad matchning. Vi är framför allt glada att den enskilda individen – den arbetssökande – och inte en myndighet kommer i fokus och att denna individ faktiskt kan välja med fötterna. Vill man inte välja behöver man heller inte välja.

Vi tror att detta höjer kvaliteten i tjänsterna. Vi tror nämligen på människors förmåga. Vi tror på de mindre företagens och även de större företagens förmåga, och vi tror på Arbetsförmedlingens förmåga. Vi är övertygade om att de alla har en viktig del i matchningen och att alla har en viktig del i arbetsmarknadspolitiken.

(Applåder)

I detta anförande instämde Hillevi Engström och Reza Khelili Dylami (båda m).

Anf. 5 BERIT HÖGMAN (s) replik:

Fru talman! Elisabeth Svantesson betyder att hon tror på människan. Om ni moderater tror på människan, varför slösar ni då bort människors vilja till arbete på det sätt som er politik innebär? Varför accepterar ni att arbetslösheten är över 9 procent, att ungdomsarbetslösheten är över 25 procent? Och då är en käck liten detalj som tre månaders passivitetsgaranti för ungdomar någonting som Elisabeth Svantesson försvarar och tycker är bra. Är det ett sätt att sätta människan i fokus?

I betänkandet skriver ni tydligt att det som är jobbskapande i den här reformen är att det blir fler tjänsteföretag. Vad vi säger i våra inlägg är: Var finns kvalitetsgranskningen? Är det rimligt att lägga ansvaret på varje individ?

Jag ser framför mig en ung människa som har gått ut utbildning, söker jobb och går till Arbetsförmedlingen och får broschyren över alla företag, eller de kanske till och med står i foajén. Hon väljer företag A och upptäcker efter ett tag att detta inte var någonting för henne och går vidare till företag B, för att slutligen hamna på företag F. Min fråga blir: Hur många företag kan man shoppa runt i på denna marknad utan att det finns några som helst incitament inskrivna för att det ska leda till jobb? Det som är fallet med coacherna är nämligen att incitamenten för coacherna att leverera ut människor i jobb är så troligt mycket mindre än att ta in dem och ge dem ytterligare en kurs i cv-skrivande.

Jag har träffat alldeles för många arbetslösa som rent ut sagt är jädrigt trötta på cv-skrivande. Det är jobb vi behöver i det här landet.

Anf. 6 ELISABETH SVANTESSON (m) replik:

Fru talman! Det är fantastiskt: Jag och Berit Högman är helt överens om att det är jobb vi behöver. Och låt oss komma ihåg att hur man organiserar Arbetsförmedlingen och Arbetsförmedlingens tjänster inte är det som skapar jobb, och det är inte det vi pratar om här. Vi pratar om att se till att matchningen fungerar bättre. Det är det den här propositionen

handlar om. Du får gärna dra in ungdomar och ungdomsarbetslöshet, men nu pratar vi om en proposition som handlar om hur man ska tillhandahålla olika tjänster inom Arbetsförmedlingen. Min fråga måste bli tillbaka, som svar på din fråga: När man 2006 inte var nöjd med sin arbetsförmedling – man bodde i Boden eller i Eslöv – vad gjorde man då? Man kunde inte göra någonting, därför att det fanns bara en att välja.

Jag menar att ju längre tiden går, desto bättre kommer det här att fungera. Det är erfarenheterna i Australien, Nya Zeeland och andra länder. Jag är övertygad om att vi kommer att se de erfarenheterna här.

Det här är nytt. Vi tror att det här är viktigt, men vi är inte naiva. Vi tror inte att det här fixar sig över en natt. Vi tror att det kommer att ta tid, men att det är en fullständigt nödvändig reform att inte ha en enda stor myndighet som ska klara av allting.

Jag vill fråga Berit Högman hur hon tror att matchningen kan förbättras när ni plockat bort 600 miljoner kronor.

Anf. 7 BERIT HÖGMAN (s) replik:

Fru talman! En viktig del i arbetsmarknadspolitiken är just matchningen. I propositionen framgår det inte på något sätt om Platsbanken kommer att vara tillgänglig för alla de olika privata företagen. Kommer det att vara en sådan organisation att arbetsgivarna tycker att det är värt att leverera in de lediga jobben till Platsbanken? Vad vi vet i dag är att många arbetsgivare tycker att det är väldigt jobbigt att en och samma dag bli uppringd och besökt av alltför många aktörer i arbetsmarknadspolitiken. Då måste vi ha tydliga, smidiga system för att göra de lediga jobben tillgängliga för de arbetssökande. Men hur det ska gå till i det här systemet finns över huvud taget inte beskrivet i propositionen.

Under vår tid hade vi målet att förkorta vakanstiderna när en arbetsgivare hade sagt: Jag behöver den här arbetskraften. Det blir än aktuella nu när så många arbetsgivarorganisationer visar att de är bekymrade över kompetensen hos arbetskraften. Varför finns det inte ett sådant mål för hur korta vakanstiderna ska vara? Finns det inte en väldigt stor risk att det blir precis som med coacherna, att incitamentet är att ta in, inte att få ut, och, som ni skriver i propositionen, att det är bra att det ger jobb i nya tjänsteföretag? Fine, men det är faktiskt helt andra och väldigt mycket kraftfullare insatser vi behöver i dag för att bekämpa arbetslösheten.

Anf. 8 ELISABETH SVANTESSON (m) replik:

Fru talman! Vad ska jag säga? Jag kan bara säga att jag ser en otroligt stark kärlek till monolet som Berit Högman representerar.

Låt oss komma ihåg att det handlar om flera olika typer av tjänster. Det handlar om ett ramverk för att Arbetsförmedlingen inom olika tjänster inte bara ska kunna upphandla utan också använda valfrihetssystemet. Det är det vi pratar om. Det är viktigt att komma ihåg. Detta har Arbetsförmedlingen gjort redan tidigare men får nu möjlighet att göra det i större utsträckning.

Det här är en ramlag. Olika tider har ju olika förutsättningar. Då ska man styra med förordningar och med regleringsbrev, inte i lag säga exakt hur hög procent som ska leda till utbildning eller till jobb, därför att det beror ju på hur konjunkturen och arbetsläget ser ut. Det måste ske en

anpassning. Det här är en ramlag. Det tycker jag är väldigt viktigt att det är, att vi inte detaljstyr.

Jag tycker att ramlagen är viktig. Jag tycker inte att det ska vara en detaljstyrning, därför att då finns en uppenbar risk att vi fastnar i att tänka lågkonjunktur och tänka 2010. Men 2011 och 2012 kommer det att se annorlunda ut. Därför tror jag att vi inte ska detaljstyra.

När det gäller fler tjänster och det här med en platsbank kommer det att utkristallisera sig. Det finns en tro att allt kommer att funka bara vi har ett monopol och om alla anmäler sina lediga arbeten till Arbetsförmedlingen, men så funkar inte samhället och så funkar inte världen. Det är därför vi har tagit bort tvånget för arbetsgivare att anmäla lediga arbeten. Jag tror att man kommer att samordna det här, att olika aktörer kommer att gå tillsammans och bilda ett nätverk för detta.

Jag tror alltså på företagen, jag tror på individen och jag tror på Arbetsförmedlingen. Men jag tror inte på detaljstyrning just av detta, fru talman.

Anf. 9 JOSEFIN BRINK (v) replik:

Fru talman! Elisabeth Svantesson pratar mycket om sin tro på olika saker. Och det är ju bra, eftersom fakta och underbyggnad i väldigt hög grad saknas i det här betänkandet.

Elisabeth Svantesson pratar också mycket om vikten av bra matchning. Det är en av de huvudsakliga invändningar som vi har emot det här förslaget och en av de saker som också har påpekats av bland annat flera remissinstanser. Kraven på rörlighet på arbetsmarknaden ökar hela tiden. Behovet av bra matchning, alltså möjligheter för arbetssökande och arbetsgivare som letar efter arbetskraft att hitta varandra, kräver en maximal överblick av hela arbetsmarknaden, så att arbetssökande kan se så många lediga jobb som möjligt på så många håll i landet som möjligt och arbetsgivare i sin tur kan hitta de människor som har rätt kvalifikationer och ha en möjlighet att rekrytera dem.

När man splittrar upp Arbetsförmedlingens verksamhet på många inbördes konkurrerande företag är det en uppenbar risk att de privata konkurrerande förmedlarna har ett intresse av att vårda just sina egna kontakter med sina arbetsgivare, att i första hand bry sig om att förmedla arbeten till sina egna inskrivna och därmed begränsa kontakterna med resten av de arbetssökande.

Det är fint och käckt att Elisabeth Svantesson tror att de här företagen kommer att samarbeta kring de här frågorna. Men man kan ju inte vara så naiv att man tror på ett system som bygger på att företag som tjänar mer pengar ju fler människor de lyckas slussa ut på arbetsmarknaden ska vara så altruistiska att de delar med sig av sina kontakter till de andra, till arbetsmarknadens fromma.

Anf. 10 ELISABETH SVANTESSON (m) replik:

Fru talman! Jag blir anklagad för att tro. Jag är övertygad, kan jag säga. Men oppositionen ser väldigt många risker. Jag vet inte hur många gånger jag läste ordet risk i era motioner. Jag satt faktiskt och räknade. Det var väldigt mycket risker hit och risker dit.

Jag vill inte på något sätt underskatta att det finns risker när man inför någonting nytt. Man måste övervaka, man måste följa upp och man måste utvärdera.

Jag kan lova Josefin Brink att jag nogsamman kommer att följa detta och de utvärderingar som har kommit.

När det gäller till exempel Platsbanken, som är det vi kanske konkret pratar om, fungerar den i dag. Den används av de privata bemanningsföretagen. Det finns i dag ett system för detta. Jag ser inte det i Australien. Tvärtom har det fungerat väldigt väl.

Det går väl att hitta system för detta. Det är jag helt övertygad om. Arbetsförmedlingen, som är den upphandlande aktören och som skriver kontrakt, kommer också att ha en viktig roll för att få detta att fungera.

Anf. 11 JOSEFIN BRINK (v) replik:

Fru talman! Det är möjligt att det går att hitta system för hur man ska undvika att de konkurrerande företagen begränsar möjligheterna till bra matchning. Men vilka system ska det vara? Det står inte i propositionen. Varför ska man klubba igenom någonting när man inte har några konkreta svar på uppenbara och väldigt centrala frågor?

Det är också intressant att Elisabeth Svantesson säger att hon har läst de utvärderingar som hittills har gjorts. Om vi har läst samma utvärderingar, nämligen den som Arbetsförmedlingen själv har gjort och den Riksrevisionen har gjort, visar de att i de områden där man hittills har försökt att använda kompletterande aktörer har övergången i sysselsättning varit lägre än i de områden Arbetsförmedlingen själv har behållit verksamheten.

Elisabeth Svantesson står och raljerar över att här älskas det monopol och allt vad det nu är. Det är inte vad det handlar om. Vad betyder egentligen dessa utvärderingar? Vad är det som har gjort att det ser sämre ut där man har använt privata aktörer jämfört med där Arbetsförmedlingen själv har skött verksamheten? Det borde även en borgerlig regering, om man inte var fullständigt ideologiskt förblindad, vara intresserad av att ta reda på.

Det är ett politiskt ansvar att se till att arbetsmarknadspolitikerna fungerar väl. Människor som är arbets sökande har rätt att få stöd från samhället på ett likvärdigt sätt i hela landet och maximal överblick över arbetsmarknaden och de stöd som de behöver för att kunna få ett jobb. Om man inte kan garantera det inom ramen för arbetsmarknadspolitikerna har man misslyckats med politiken.

Jag menar att man genomför ett system där det saknas stöd för att det man vill göra kommer att leda till förbättringar på området. Det kan inte finnas något annat skäl till det än att man har en ideologisk övertro på att bara vi privatiserar och släpper in företag kommer allting att lösas sig, men ansvaret för politiken lämnar man ifrån sig.

Anf. 12 ELISABETH SVANTESSON (m) replik:

Fru talman! Jag har en väldigt kort tid för att svara på detta. Jag ska läsa ur tidningen Arbetsmarknad. Jag tror att det är från senaste numret, eller om det är från februari. Där står: 25 procent av dem som hade fått stöd av en privat coach hade jobb fjorton dagar senare. Motsvarande resultat för dem som fått sin tremånaders coachningsperiod från Arbets-

förmedlingen var 22 procent. En månad efter avslutad coaching var skillnaden större då 30 procent av de privata coachernas klienter hade fått jobb jämfört med 24 procent för Arbetsförmedlingens.

Detta är en väldigt kort tid. Jag tror att dessa siffror kommer att växla upp och ned. Min poäng är att alliansregeringen satsar 800 miljoner kronor mer på matchningsfunktionen, och vi sprider den till fler än till Arbetsförmedlingen. Vi ser exempel från andra länder. Jag har papper från den studie som du alldeles nyss hänvisade till. Det finns tyvärr väldigt få bra forskningsrapporter. Men man har i Tyskland sett att detta har ett stöd.

Det är inte så att vi bara plockar en ideologisk tanke. Nu kör vi det här, och det får gå som det går. Vi har sett exempel i forskning. Jag tycker att Josefin Brink skulle kunna använda sina studiepengar nästa år och kanske åka till Australien och se hur det fungerar där. Varför är alla partier överens om detta i Australien? Jo, därför att individen har fått den hjälp som individen så väl behöver.

Anf. 13 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Elisabeth Svantesson talar här om att det kommer att gynna de mindre företagen och vara positivt för den enskilde. Den utvärdering som Svenskt Näringsliv gjorde förra året visar på att om det ska lyckas är det som gäller långa avtalsperioder, stora volymer och att upphandling ska ske centralt. Det låter inte precis som att det skulle gynna små tjänsteföretag. Det är möjligt att Elisabeth Svantesson har några andra fakta att ge där. Men man kan i varje fall inte hitta någonting i propositionen om hur detta kommer att se ut.

Från Miljöpartiets sida har vi absolut ingenting emot fler tjänsteföretagare, eftersom vi ser det som en stor växande marknad. Vi har också, precis som jag har sagt tidigare, en ganska positiv syn på privata aktörer. Vi tycker dock inte att de ska ta över allting. De ska just vara kompletterande aktörer till Arbetsförmedlingen.

Det som vi ser brister i detta är framför allt: Hur ska kvalitetsgranskningen gå till? Hur ska ersättningsreglerna se ut? Hur ska man garantera den geografiska matchningen framöver? Hur ska alla kunna erbjudas likvärdig service? Det är fyra grundläggande frågor som är av oerhört stor betydelse.

Vi vet också av erfarenhet att det var här den borgerliga regeringen misslyckades vid införandet av privata aktörer för ett och ett halvt år sedan. Det är vad utvärderingarna visar. Där fanns stora problem. Vi har haft flera debatter här i kammaren om hur man ska rätta till detta. Det har fått väldigt mycket negativ publicitet där en del oseriösa företag, det måste vi väl säga, har tagit hand om coachingssystemet.

Så får det inte vara. Vi har ett ansvar att Arbetsförmedlingen fungerar och att matchningen fungerar för att företag ska kunna hitta rätt kompetens och arbetslösa få ett jobb. Det är där jag menar att ni har misslyckats i den här propositionen.

Anf. 14 ELISABETH SVANTESSON (m) replik:

Fru talman! Jag kan bara hålla med Ulf Holm om att det är jätteviktigt att kvalitetsuppföljning fungerar och att rättssäkerheten fungerar. Min poäng är, som jag tror att jag har sagt flera gånger under dessa minu-

ter, att detta är en ramlag. Precis som när det gäller de kompletterande aktörerna ligger ansvaret för rättssäkerheten och uppföljning hos Arbetsförmedlingen. Det ligger också på, som jag har nämnt, IFAU och andra parter.

Jag menar att vi inte kan reglera den delen i en lag, det vill säga utvärdering och kvalitetsuppföljning. Riksdagen lagstiftar, och regeringen styr och styr sina myndigheter. Vi ska vara en nagel i ögat på regeringen så att kvalitetsuppföljning och utvärdering sköts på ett bra sätt. Det är vår uppgift och vår granskande roll. Jag ser inte risken med det.

Som jag sagt tidigare uppstår när man inför ett nytt system problem med att det finns ett antal oseriösa aktörer. I den första upphandlingen av 950 aktörer var det ett femtiotal som man fann olika formella fel med och några som var rent oseriösa. Det tycker jag ändå var ett ganska bra resultat. Jag räknar med att de försvinner om de inte fungerar. Det är vad man har sett i andra länder.

Jag menar – och jag har nu sagt det fem, sex eller sju gånger – att vi ska besluta om ramlag och inte detaljerna.

Anf. 15 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Med den erfarenhet som finns av det tidigare systemet med privata aktörer, när man nu ska sätta valfrihetssystemet hos Arbetsförmedlingen, är det väl ändå lite naivt att besvara fyra frågor som handlar om kvalitet och individens rättigheter med: Vi får väl hoppas på att regeringen sköter detta bra. Jag tycker att det är lite naivt. Mot bakgrund av att regeringen hittills inte har lyckats särskilt bra bådär det inte heller särskilt gott för framtiden.

Jag tycker att man borde ha utvärderat dessa saker tidigare. Man kan inte bara titta på hur det ser ut i Australien, Nederländerna och Storbritannien. Det är inte helt översättningsbart till svenska förhållanden. Jag är helt övertygad om att man kan dra positiva slutsatser från en del saker i de olika systemen. Men jag tror inte att man kan göra det rakt av i Sverige och i den situation vi nu är i och står inför.

Jag menar att man måste ta ett större ansvar för att upphandlingarna sker på ett korrekt sätt så att man kan se till att matchningarna fungerar. Den garantin finns inte i den här propositionen. Sedan kan Elisabeth Svantesson tro hur mycket hon vill. Jag skulle gärna vilja att majoriteten såg till att man hade lite fakta på bordet när man lägger fram så stora propositioner i viktiga frågor.

Det kommer att beröra många. Det är helt avgörande för om vi ska ta oss ur krisen att se till att företagen får den kompetens som de behöver och att arbetslösa får ett jobb så fort som möjligt. Jag tycker att detta är ett övertramp, fru talman.

Anf. 16 ELISABETH SVANTESSON (m) replik:

Fru talman! Oj, det var visst ett övertramp! Men jag vill säga någonting till de tre oppositionspartierna: Glöm inte att detta är ett betänkande som säger att Arbetsförmedlingen får möjlighet att göra det här! De får möjlighet. Det betyder inte att de nu inom alla tjänster helt plötsligt ska lägga ut allting på andra aktörer. Detta kommer att ske i olika steg när Arbetsförmedlingen är redo och har riggat bra system. De har lärt sig massor på Arbetsförmedlingen efter de första upphandlingarna om vad

som gick rätt och vad som gick fel. Det är små steg som de får ta när det fungerar. Jag har så pass mycket tilltro till myndigheterna att vi inte ska lagreglera detta.

Jag kan bara säga som jag har sagt många gånger nu: Jag inte bara tror utan jag är övertygad om att detta kommer att ha god effekt, eftersom jag har sett det i andra länder. Det förvånar mig lite att vi har tre partier som brinner för att de vill förändra så mycket. Sedan vill de ändå göra allting som det var i augusti 2006. Arbetsförmedlingen funkade ju inte då, Ulf Holm! Vi behöver fler aktörer. Vi behöver stora aktörer, vi behöver små aktörer och vi behöver en väl fungerande arbetsförmedling.

Jag ska använda mina sista sekunder av talartiden till att berätta att jag träffar en hel del personer som jobbar med arbetsintegrerade sociala företag. Jag är ordförande i en stor tematisk grupp som Tillväxtverket är projektledare för. Det här ser de som en möjlighet. Det handlar om de mindre företagen på små orter som är duktiga. Nu pratar jag inte bara om coachning, för det kan vara andra typer av tjänster. Ni har pratat om coachning, men det finns många tjänster som man kan använda systemet för. Jag tror att dessa företag nu helt plötsligt har möjlighet att komma in på marknaden. Genom upphandling hade det varit mer eller mindre omöjligt.

Jag ser positivt på betänkandet, och jag tycker att också Ulf Holm borde våga vara lite mer positiv.

Anf. 17 PER ÅSLING (c):

Fru talman! I Sverige har vi numera rätt att välja vilken skola vi ska gå i, vem som ska utföra vår hälso- och sjukvård och vem som ska förse oss med telefonabonnemang. Steg för steg har monopolen monterats ned till förmån för människors frihet. Det är därför utmärkt, och inte en dag för tidigt, att människor nu även ska tillåtas att välja vem som ska hjälpa till med att förmedla ett arbete.

Centerpartiet står fullt ut bakom utskottets ställningstaganden att riksdagen ska anta regeringens förslag till ny lag om valfrihet för Arbetsförmedlingen.

Fru talman! Låt mig konstatera att valfrihetssystemet medför att det uppstår en pluralism i utbytet. Den enskilde arbetssökanden ges möjlighet att bestämma vad som är god kvalitet genom att välja den utövare som anses ge den bästa servicen och den bästa kvaliteten. Enligt regeringens bedömning erbjuder Arbetsförmedlingen i dag de arbetssökande flera olika tjänster som kan passa för ett valfrihetssystem.

Ambitionen är att Arbetsförmedlingens kompetens och tjänsteutbud ska kompletteras med fler olika aktörer. Syftet är att göra utbudet av förmedlingstjänster större och mer varierat. Syftet är också att förbättra matchningen och att ge förbättrad service till arbetslösa. De motiv som ligger bakom lagen om valfrihetssystem i den kommunala sektorn är lika relevanta för Arbetsförmedlingens verksamhet exkluderat myndighetsutövningen.

Valfrihetssystem innebär dessutom att Arbetsförmedlingen bättre kommer att kunna genomföra uppdraget att öka mångfalden av leverantörer och förbättra för små, lokalt förankrade företag när det gäller att leverera tjänster till Arbetsförmedlingen.

Fru talman! Den reformering vi i dag har uppe till diskussion passar såväl för Landsbygdssverige som för Småortssverige. Den är dessutom positiv för Arbetsförmedlingens båda kundgrupper – såväl arbetssökande som den som är i behov av arbetskraft.

Fru talman! Vi har tidigare föreslagit från Centerpartiets sida att Arbetsförmedlingen ska konkurrensutsättas, det vill säga att privata aktörer ska få erbjuda sina tjänster på samma marknad som Arbetsförmedlingen. Vi i Centerpartiet sätter människan framför systemet. Det är därför vi tror att framtidens förmedling, coachning och matchning när det gäller arbete till största delen kommer att utföras av privata aktörer som agerar på en konkurrensutsatt marknad. Då kommer det också att växa fram aktörer som är speciellt anpassade för olika människors särskilda behov.

Under 2007 och 2008 genomfördes ett försöksprojekt med privata arbetsförmedlingar. Resultatet av försöket visade på att de arbetssökande vid privata arbetsförmedlingar träffade sina förmedlare oftare och att de oftare deltog i jobbsökningsaktiviteter. Resultatet har Elisabeth Svantesson exemplifierat härifrån talarstolen tidigare.

Men det ska också sägas att det är klart att en del av uppdraget har gått fel, mycket beroende på erfarenheten från Arbetsförmedlingens sida av att hantera det nya uppdraget. Jag tänker då på upphandlingen. Men låt mig konstatera att Arbetsförmedlingen inte själv hade kunnat klara uppdraget med jobbförmedling när trycket i samband med lågkonjunktur och finanskris ökade radikalt. Det har varit värdefullt och nödvändigt att ha en mix av aktörer som jobbar ihop med Arbetsförmedlingen. Det är inte fråga om antingen eller, utan det är fråga om både och.

Arbetsförmedlingens uppdrag har under tid förändrats och blivit mer komplext, omfattande och omfångsrikt. Det i sig motiverar att fler aktörer engageras.

Fru talman! Valfrihet torde vara en självklarhet även för arbetssökande. Därför är ett valfrihetssystem för Arbetsförmedlingen ett bra steg på vägen mot ett Sverige där människor själva får bestämma mer över sin vardag, som vi i Centerpartiet vill se det.

Anf. 18 JOSEFIN BRINK (v) replik:

Fru talman! Valfrihet är ett positivt laddat ord. Men det förutsätter också vissa saker, nämligen att man har tillgång till ett antal olika alternativ som man har full frihet att välja mellan. Det kräver också att man vet vad alternativen egentligen står för.

Detta är en av de stora svagheterna med det här. Man pratar så fint om att man ska stärka den enskildes position när det gäller att välja sin egen arbetsförmedlare. Hur ska den enskilde arbetssökanden kunna bedöma vilken arbetsförmedlare som har en bra kvalitet? Vi har redan sett exempel när Arbetsförmedlingen, som trots allt har gjort en genomgång, en granskning och en upphandling, har misslyckats med ett stort antal upphandlingar. Hur ska då den enskilde kunna ha bättre möjlighet till kunskap och överblick och kunna välja det som har god kvalitet?

Ta företaget i Stockholm där det visade sig att de som blev inskrivna var 70 personer på varje coach jämfört med 35, som hade utlovats i kontraktet! Detta kunde inte Arbetsförmedlingen veta i förväg. Rimligen kunde inte heller de enskilda arbetssökande veta detta i förväg, utan det upptäcktes efter hand.

Frågan är: Vilken rättssäkerhet och vilka rättigheter har den enskilde i sammanhanget? Och vilka möjligheter har man att från första början välja det som är god kvalitet? Vilka garantier kan den borgerliga regeringen ställa ut för att den här typen av skofar företag inte etablerar sig i branschen? Och hur ska man kunna garantera den enskildes möjligheter att i så fall kunna hävda sin rätt gentemot företagen? Detta är en enorm svaghet i förslaget, som ni inte kan leverera några som helst svar på i propositionen.

Anf. 19 PER ÅSLING (c) replik:

Fru talman! Arbetsförmedlingen har historiskt över tid inte fungerat bra. Det finns mer att önska. Jag ska inte vara för kategorisk, men vad jag åsyftar med min kommentar är att det gäller att reformera och få en bättre funktion i arbetsförmedlingsverksamheten.

Det uppdrag som den här propositionen kommer att lägga på Arbetsförmedlingen innebär att man skapar en frihet för Arbetsförmedlingen att jobba med olika privata aktörer. Det i sig skapar mångfald, och det underlättar för den enskilde att få det stöd och den uppbackning som man önskar och som är nödvändig för att man ska kunna komma tillbaka till arbetsmarknaden.

Anf. 20 JOSEFIN BRINK (v) replik:

Fru talman! Jag kan bara konstatera att just de frågor jag ställde har inte Per Åsling några konkreta svar på. Jag frågade hur denna valfrihet i praktiken ska kunna innebära att de enskilda arbetssökande, som för övrigt befinner sig i en extremt utsatt position och i ett underläge där man i slutändan är beroende av den arbetsförmedlare man är inskriven hos för sin egen försörjning, ska kunna garanteras kvalitet, rättssäkerhet och en likvärdig behandling hos de arbetsförmedlare som man ska välja i det här systemet.

En annan sak som hänger ihop med detta är huruvida de här privata förmedlarna själva ska kunna välja vilka arbetssökande man ska ta emot och vilka man inte ska ta emot. Om det efter hand som en person är inskriven hos en sådan här förmedlare uppstår en konflikt, har den enskilda arbetssökande då rätt att kräva att få vara kvar eller att kräva att få bli förflyttad till någon annan? Har företaget rätt att kräva att bli av med en viss arbetssökande som är inskriven, och i så fall av vilka skäl?

Detta berör rättssäkerheten för enskilda individer, för de arbetssökande som befinner sig i ett extremt utsatt läge. Ingenting av detta finns det svar på i den här propositionen. I stället svänger man sig med känsloladdade ord som "valfrihet" och "individens frihet att välja". Men om den här friheten inte betyder någon frihet och man tvärtom riskerar att hamna i ännu mer utsatta positioner och i klorna på inte helt seriösa arbetsförmedlare, vilket skydd har den enskilda individen mot det i det här systemet?

Anf. 21 PER ÅSLING (c) replik:

Fru talman! Det är viktigt att Arbetsförmedlingen får ett uppdrag. Inom ramen för det uppdraget får Arbetsförmedlingen själv styra hur man ska arbeta för att på bästa sätt förmedla arbeten. Jag tror att Arbetsförmedlingens medarbetare och människor som jobbar hos de privata

aktörerna på ett bättre sätt än vi här i Sveriges riksdag kan styra upp arbetet.

Det är ett problem för myndigheten Arbetsförmedlingen i dag att detaljstyrningen från riksdag och regering är för stor. Det säger jag utifrån min roll i Arbetsförmedlingens styrelse. Större flexibilitet i uppdraget till Arbetsförmedlingen underlättar för Arbetsförmedlingen att vidta rätt åtgärder och skapar därmed en effektivare organisation som på ett bättre sätt gagnar den som söker arbete.

Anf. 22 BERIT HÖGMAN (s) replik:

Fru talman! Det är intressant att lyssna på Per Åsling. Nu vill han ge Arbetsförmedlingen stor frihet att utforma regelverket. Då undrar jag varför Per inte har sagt det till sin egen regering så att det har skett tidigare. Man har ju haft världens chans. Under den borgerliga regeringens tid har Arbetsförmedlingen inte haft en chans att använda sin kreativitet och sin utvecklingsförmåga därför att denna regering har styrt in i minsta detalj. Det fanns säkert ett syfte med det. Det är först nu när det ska bli privata aktörer som friheten ska bli väldigt stor därför att er politik har lett till att legitimiteten hos Arbetsförmedlingen har försvagats. Det har definitivt drabbat enskilda arbetsökande och även arbetsförmedlarna själva.

Med detta förslag blir det ändå individens ansvar. Jag vill betona att vi inte är motståndare till en mångfald leverantörer av insatser i arbetsmarknadspolitiken, till exempel arbetsmarknadsutbildning, validering och andra insatser. Men med det här förslaget blir det individens ansvar att från börja känna till vilket företag som har den kompetens som man behöver för att komma vidare i livet och förverkliga sina drömmar.

Med kännedom om var Per Åsling verkar och bor måste jag ändå fråga: Hur många alternativ tror du det blir i Strömsund? Hur många olika insatser kan det bli i Hoting eller i Bräcke när det gäller svenska för invandrare? Tror du med din lokalkännedom att marknaden ska lösa det uppdraget med tanke på hur olika Sverige ser ut?

Anf. 23 PER ÅSLING (c) replik:

Fru talman! Som jag har sagt tidigare innebär propositionen att Arbetsförmedlingen får en möjlighet att öppna för privata aktörer, och det tror jag på. Jag tror att det är rätt. Jag är övertygad om att det är till gagn för den svenska landsbygden och till gagn för svenska småorter.

Jag är övertygad om att det här innebär att människor kommer att kunna komma tillbaka till arbetet snabbare, eftersom det blir en pluralism och många olika aktörer som har specialkompetens på vitt skilda områden, stora som små.

När det gäller hur styrningen av myndigheten har gått till har jag tydligt deklarerat att jag tycker att ansvaret på myndigheten ska vara större. Som jag sade tidigare tror jag att de som är arbetsförmedlare inom myndigheten eller som privata aktörer på ett bättre sätt kan avgöra vad som är det rätta för de enskilda individer som söker arbete eller för företagare som söker arbetskraft. Med det upplägget är jag också övertygad om att vi kommer att få ett bra fungerande system.

Att här börja svara på detaljfrågor som i framtiden ska hanteras av myndigheten är för min del omöjligt att göra.

Anf. 24 BERIT HÖGMAN (s) replik:

Fru talman! I och med att ansvaret läggs så stark på individen och friheten på företagen är det omöjligt att utkräva ett politiskt ansvar för framtidens arbetsmarknadspolitik. Det blir en sorts fri dragningsrätt för företag på marknaden och en skyldighet för den arbetslösa att välja rätt.

Om jag är kund i en affär har jag en konsumenträttslig lagstiftning bakom mig som gör att jag kan lämna tillbaka blusen om den är dåligt sydd. Jag kan till och med byta den om jag kommer på den är för trång när jag kommer hem. Det kan jag göra ganska många gånger. Jag kan göra det hur många gånger som helst därför att jag som kund har ett konsumenträttsligt skydd.

Nu ska den arbetssökande också bli kund. Då frågar jag: Vad finns det för konsumenträttsligt skydd? Hur många gånger har jag rätt att byta företag? Hur många gånger kan jag fortsätta för att jag inte tycker att vägen är tillräckligt stark? Är det fri dragningsrätt på samhällets pengar också där? Hur ser det som faktiskt är nödvändigt, nämligen kontrollfunktionen i förhållande till arbetslöshetsförsäkringen, ut? Nu är det väldigt många arbetssökande som inte har någon arbetslöshetsförsäkring att bekymra sig om, men i vårt samhälle vill vi att betydligt fler har det. Det är också väldigt viktigt för försäkringens legitimitet.

Anf. 25 PER ÅSLING (c) replik:

Fru talman! Jag tackar för de här frågorna som egentligen är en upp-
reppning av tidigare frågor, och svaret blir detsamma: Det läggs ett upp-
drag på Arbetsförmedlingen att utöva detta. Hur det i detalj ska fungera,
skötas och se ut är upp till myndigheten. Därför är det omöjligt för mig
att svara på dessa detaljfrågor här i dag.

Anf. 26 HANS BACKMAN (fp):

Fru talman! Jag ska börja med att yrka bifall till förslaget i betän-
kande 2009/10:AU11.

Jag kan inleda med att tala om ideologin i det här. Jag tycker att det
mer är oppositionen som är ideologiskt förblindad och talar om monopol
som ska stå över allt annat. För mig ligger ideologin i mångt och mycket
i att vi tror på att enskilda individer har kraft och förmåga att själva fatta
bra och vettiga beslut för sin egen framtid. Jag tycker att själva förslaget i
propositionen är väldigt pragmatiskt. Vi tror ju verkligen på både och,
nämligen att ha både kompletterande aktörer, privata och andra, och att
Arbetsförmedlingen fortsätter ha sin viktiga roll.

Folkpartiet och Alliansen välkomnar regeringens förslag till ny lag
om valfrihet hos Arbetsförmedlingen, eftersom det ger myndigheten en
möjlighet att tillhandahålla valfrihetssystem för de arbetssökande som då
också kan få tillgång till mer individuellt anpassad hjälp. Förslaget öpp-
nar också för en ny marknad av tjänster inom den arbetsmarknadspoli-
tiska verksamheten, där nya företag kan etablera sig och skapa jobb. Det
tror vi är bra.

Fru talman! Målet för den nya politiken i allmänhet och för Arbets-
förmedlingens verksamhet i synnerhet har varit ett ökat fokus på match-
ning och förmedling av jobb. Alliansen anser att det här förslaget som
regeringen presenterar i propositionen om en möjlighet för Arbetsför-
medlingen att tillhandahålla valfrihetssystem inom hela den arbetsmark-

nadspolitiska verksamheten är ett ytterligare och välkommet steg mot detta mål.

Jag vill i det sammanhanget nämna att det är väldigt viktigt att matchningen börjar fungera bättre i Sverige nu när företagen börjar anställa och har behov av att anställa igen. Trots den höga arbetslösheten som råder har många företag svårt att hitta nya medarbetare med rätt kompetens. Det visar Svenskt Näringslivs rekryteringsenkät med svar från 8 300 företag som nyligen gjordes. Vartannat företag med minst fem anställda har försökt rekrytera medarbetare under det senaste halvåret, och det är en nedgång jämfört med högkonjunkturåret 2007 då andelen var två av tre företag. Det säger Carina Lindfelt som är chef för arbetsmarknadsfrågor på Svenskt Näringsliv.

Trots att arbetslösheten är högre än 2007 är andelen misslyckade rekryteringsförsök lika stor. De företag som försökt rekrytera har i genomsnitt sökt 5,2 medarbetare men har i genomsnitt bara lyckats rekrytera 4,2 medarbetare. Det betyder att ungefär vart femte rekryteringsförsök har misslyckats och inte lett till att någon har anställts.

Det här, säger Carina Lindfelt, visar att matchningen på svensk arbetsmarknad fungerar dåligt, och det får förstås allvarliga konsekvenser. Företag får inte tag på den kompetens de behöver för att vara konkurrenskraftiga, och arbetslösa går miste om jobb och lön. Det är förstås också illa för Sveriges ekonomi. Landets ekonomi växer mindre än vad den kunde ha gjort. Jag ser det här som ett förslag som är bra även ur matchningssynpunkt, och detta är mycket viktigt.

Förslaget har förutsättningar att i flera avseenden bidra till att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt. Inledningsvis kan konstateras att införandet av valfrihetssystem i arbetsmarknadspolitiken innebär att den som söker arbete har större chanser att få individuellt anpassad hjälp. När dörrarna öppnas för nya aktörer från olika sektorer av samhället med olika erfarenheter och kunskaper och som erbjuder olika vägar från utanförskap till arbete ökar möjligheten – det är jag övertygad om – för den arbetssökande att hitta stödet som passar just honom eller henne. Förslaget stöder också den arbetssökandes makt över sin egen situation genom att han eller hon får inflytande över och ansvar för på vilket sätt närmandet till arbetsmarknaden ska ske.

Vi i Alliansen kan inte dela den negativa synen på mångfald och valfrihet som framkommer i oppositionspartiernas retorik här i dag i kammaren och också i de motioner som har väckts från oppositionspartierna. Oppositionen efterlyser likabehandling av alla arbetslösa när det gäller stödinsatser och menar att en likabehandlingsprincip inte kan tillgodoses om inte ett likartat stöd kan erbjudas alla.

Jag tror, och vi i Alliansen tror, att tanken att alla arbetssökande oavsett förutsättningar och behov skulle öka sina möjligheter att få ett jobb genom att erbjudas precis samma typ av stöd är fel. Liksom regeringen utgår vi i stället från att de arbetssökande gynnas av att ha tillgång till en mängd olika alternativ och av att ha makten att själva välja det stöd som de bedömer bäst kan svara mot deras specifika behov. Vi välkomnar också särskilt att förslaget inte slår fast vilken juridisk form en leverantör måste ha. Det banar väg för att inte bara företag utan också exempelvis fackförbund och ideella organisationer kan bidra med sin kunskap och sin erfarenhet.

Prot. 2009/10:117
6 maj

*Valfrihetssystem hos
Arbetsförmedlingen*

Fru talman! Alliansen noterar i sammanhanget att oppositionspartierna påstår att resultaten i IFAU:s utvärdering av en försöksverksamhet med privata arbetsförmedlingar visar att arbetssökande som finns hos en aktör inom ett valfrihetssystem inte får del av utbudet av insatser som passar den enskildes behov. En sådan tolkning av rapporten är enligt oss i Alliansen av flera skäl synnerligen tveksam. Av samma rapport framgår i stället mycket tydligt att de deltagare som i försöksverksamheten fick tillgång till tjänster från kompletterande aktörer oftare träffade sin handledare, oftare deltog i jobbsökaraktiviteter och var nöjdare med den hjälp de fått med att söka jobb än de som varit enbart hänvisade till Arbetsförmedlingens ordinarie tjänsteutbud.

Här tycker jag att vi når mycket av kärnan i propositionen. Det är kombinationen av alternativ som är viktig med Arbetsförmedlingen som har en viktig roll och kompletterande aktörer som kan passa olika enskilda individer. Det ger en öppning, tror jag, som är mycket bra för den enskilda personen som är arbetssökande och också är mycket bra för företaget som söker kompetent arbetskraft.

En annan fördel med regeringens förslag är att den arbetssökande genom att nya aktörer kommer in som coacher och förmedlare kan få tillgång till nya kontaktvägar på arbetsmarknaden. Just kontaktvägar är ju en av de viktigaste bitarna i att hitta ett jobb. Man når en person, företagare eller organisation som behöver just dig eller mig.

Jag vill säga att den nya Arbetsförmedlingen bedriver ett mycket målmedvetet arbete med att knyta kontakter med företag och andra aktörer i samhället. Arbetsförmedlingens marknadsandel av nyanmälda platser steg också kraftigt under 2006 och 2007. Sedan har den sjunkit tillbaka något och låg på 28 procent under andra kvartalet 2009. Därför finner vi i Alliansen det sannolikt att det finns utrymme för att komplettera de nätverk som Arbetsförmedlingen bygger upp med de nätverk som kompletterande aktörer såsom företag, ideella organisationer och andra har tillgång till. Då kan den arbetssökande erbjudas nya ingångar till arbetslivet oavsett om det handlar om att hitta en reguljär anställning eller att som ett första steg skaffa en praktikplats.

Fru talman! Alliansen anser att oppositionens invändningar om att valfrihetsreformen skulle göra det svårare för arbetssökande och arbetsgivare att finna varandra även på denna punkt speglar en föråldrad syn på hur arbetsmarknaden faktiskt fungerar i dag. Som Arbetsförmedlingen själv konstaterar i arbetsmarknadsrapporten styrdes företagens intresse av att anmäla lediga platser till förmedlingen även långt innan alliansmajoriteten vid halvårsskiftet 2007 tog bort den lagstadgade anmälningsavgiften av företagens bedömning av nyttan av att anmäla.

Sedan åtminstone 1990-talets början har också mindre än hälften av de lediga platserna anmälts till förmedlingen trots då gällande lagstiftning. Den tid är förbi – om den någonsin funnits – då en statligt reglerad monopolsituation i vilken alla vägar till arbete bär genom den offentliga Arbetsförmedlingen var ett ideal på den svenska arbetsmarknaden. Matchningsprocessen kan i stället, som vi skriver i betänkandet, i dag beskrivas som en mosaik av möten mellan människor, företag och organisationer. Valfrihetsreformen kommer, enligt Alliansens bedömning, att göra så att de arbetssökande får nya verktyg att hitta rätt väg till arbete.

Sedan vill jag också, fru talman, nämna att Sverige behöver fler nya och växande företag som vill anställa. En ytterligare förtjänst med det här nya förslaget är enligt vår uppfattning att det öppnar en ny marknad för tjänsteföretag som i sig är en källa till nya jobb. Den närliggande bemaningsbranschen som har nämnts här i talarstolen har upplevt en kraftig sysselsättningsökning de senaste åren, förutom nu det senaste året under lågkonjunkturen och finanskrisen. I övrigt är det en växande bransch.

Det faktum att valfrihetssystemen inte medger priskonkurrens utan endast kvalitetskonkurrens mellan tjänsteleverantörerna vill jag också nämna i det här sammanhanget. Det bör också stimulera framväxten av nya företag med nya, innovativa affärsidéer.

Som regeringen påpekar kommer ett införande av valfrihetssystemen i arbetsmarknadspolitiken dessutom att innebära att Arbetsförmedlingen bättre kommer att kunna genomföra regeringens uppdrag och öka mångfalden av leverantörer och förbättra för de små och medelstora lokalt förankrade företagen att leverera tjänster till Arbetsförmedlingen.

Avslutningsvis vill jag understryka att huvudansvaret för arbetsmarknadspolitiken genomförande även fortsättningsvis kommer att ligga på den offentliga arbetsförmedlingen. Det framgår inte minst av att myndigheten själv kommer att avgöra om och när den ska tillhandahålla valfrihetssystem för arbetsmarknadspolitisk verksamhet enligt den nya lagen. Det tror jag också är bra.

Det har talats om att många företag i jobbcoachverksamheten inte skulle fungera. Men av de 952 som har funnits är det bara 50 som har fått klagomål. Det är klart att det inte är bra, och varje klagomål måste förstås hanteras. Men samtidigt ser man att den helt övervägande delen av de företag som utför coachverksamhet fungerar bra. Också utredningen från IFAU visar att många av de arbetssökande är väldigt nöjda med den coachinsats de får.

Anf. 27 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Hans Backman säger här att Alliansens bedömning är att detta kommer att vara bra. Det är ju trevligt att Alliansen gör en bedömning, men jag saknar fortfarande faktaunderlaget i propositionen. Man tror mycket om vad detta kommer att leda till.

Från Miljöpartiets sida tänker vi inte försvara dagens system eller hur det såg ut 2006. Vi vill se förändringar, men vi måste också lära av historien – det gäller framför allt er på den borgerliga sidan – att man inte ska göra förändringar om man inte kan svara på elementära frågor om vad som kommer att hända när man ändrar lagstiftningen.

Vi har inte i den här debatten, inte heller i Hans Backmans anförande, fått svar på hur stor valfriheten blir. Hur ska kvalitetsgranskningen gå till? Hur ska ersättningsreglerna se ut? Hur ska man kunna erbjuda likvärdig service i hela landet? Hur många gånger ska till exempel den arbetslöse kunna byta inom systemet och så vidare?

Flera talare säger att detta är detaljer i sammanhanget. Men vi i Miljöpartiet menar att detta är viktiga frågor, och vi behöver få svar på dem innan man kan göra större förändringar.

Förändringar i sig har vi i Miljöpartiet inga problem med. Arbetsmarknadspolitikerna förändras. Arbetsmarknaden ser olika ut. Det finns olika behov på marknaden, och precis som jag sade i mitt anförande finns det redan i dag flaskhalsar på den svenska arbetsmarknaden, där företag inte hittar personer med rätt kompetens, trots att vi har över 9 procent arbetslöshet. Då är det något som inte fungerar, och då är det detta man ska åtgärda först. Men i er iver verkar ni vilja få i gång det här så fort som möjligt utan någon konsekvensanalys av vad det innebär. Ni säger bara: Jaja, det där är detaljer. Dem får vi lösa sedan.

Anf. 28 HANS BACKMAN (fp) replik:

Fru talman! Detta är ju en ramlag. Jag är också övertygad om att man på Arbetsförmedlingen har bra kunskap och kompetens för att utforma det hela på rätt sätt för den arbetssökandes bästa. Det står också i propositionen att ”den upphandlande myndigheten har möjlighet att i förfrågningsunderlaget ange särskilda kontraktsvillkor i form av särskilda sociala, miljömässiga och andra villkor för hur kontraktet ska fullgöras. Det kan t.ex. röra sig om skyldighet för leverantören att ta uppdrag eller att ta emot alla som väljer leverantören och om skyldighet att medverka vid uppföljning av verksamheten.” Det finns alltså skrivningar som ska säkra att det blir bra aktörer som får upphandlingarna när Arbetsförmedlingen känner att det är bra och relevant att göra en upphandling.

Anf. 29 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Framtidens arbetsförmedling verkar enligt Alliansen vara en juristklubb som håller på med upphandling. Jag delar inte den uppfattningen.

Jag vill att Arbetsförmedlingen ska finnas centralt. Den ska kunna ge likvärdig service, men det ska också finnas tillgång till kompletterande aktörer. Jag har inget emot det alls.

Däremot är det väldigt viktigt att man gör upphandling som fungerar. Vi vet att den upphandling av privata aktörer som skedde under den här mandatperioden inte var lyckad. Det fanns väldigt stora brister i den. Där har man inte återkommit och gjort något ordentligt. När man nu sätter i gång detta nya system med valfrihet gör man samma misstag igen. Är det inte bättre att man faktiskt säger hur det ska vara?

Hans Backman läser upp här att man ”har möjlighet” att ställa krav vid upphandling. Varför säger man inte att det ska vara ett krav att det är likvärdig service? Varför kan man inte besvara frågan hur många gånger en arbetslös har rätt att byta? Varför talar man inte om precis vad som gäller med ersättningssystem och så vidare? Det är väl bättre att göra det innan i stället för att efteråt komma på att man har glömt det och skylla allt på Arbetsförmedlingen? Det är väldigt bekvämt att vara politiker då, men jag tycker inte att det är rätt, och det är framför allt inte rätt mot de arbetslösa som ska gå in i systemet.

Visst får man en valfrihet där man kan gå in på en hemsida och välja mellan 30 olika företag, men det är kanske inte så lätt att hitta det företag som exakt motsvarar den kompetens man har, och man vet också att Arbetsförmedlingen inte hinner göra någon ordentlig uppföljning och kontroll av att dessa företag sköter sig enligt de upphandlingsregler som

finns. Sådana centrala frågor måste vi ha svar på innan vi fattar beslut. Det är den borgerliga alliansens största misstag.

Prot. 2009/10:117
6 maj

Anf. 30 HANS BACKMAN (fp) replik:

Fru talman! Det låter som om Miljöpartiet och Ulf Holm egentligen inte vill göra någon förändring, men man staplar upp risker här. Visst finns det risker när man gör förändringar, men den bedömning som vi gör är att detta är en reform som kommer att vara bra för de arbetssökande. Vi är också övertygade om att Arbetsförmedlingen kommer att ha den möjlighet som behövs att göra bedömningar av dem som man upphandlar verksamhet av.

Över 900 av de företag som man använde i jobbcoachverksamheten fungerade bra – det var 50 som fick klagomål. Det är förstås inte bra att det blir klagomål, men en del av klagomålen gällde till exempel sådant som att de inte fanns på samma ort som den arbetssökande och sådana saker. Det var alltså lite olika grad på klagomålen. Det var inget klagomål som ledde till att någon aktör fick upphöra med verksamheten.

Politiskt ansvar har riksdagen och regeringen alltid. Det är en del av vårt ansvar för att stifta lagar och förändra vid behov. Det ansvaret har vi inte avsagt oss. Sedan tror vi förstås också att det finns en stor kompetens på olika myndigheter, och det tror vi är bra för den arbetssökande.

Det har tidigare påståtts att vi inte skulle ägna oss åt jobbskapande åtgärder och att vi bara ägnar oss åt att förändra Arbetsförmedlingen. Men vi har samtidigt vidtagit ett antal jobbskapande åtgärder. Vi har sänkt arbetsgivaravgifterna för ungdomar för att det ska bli lättare att anställa ungdomar. Vi har skapat nystartsjobben, som gör det billigare att anställa långtidsarbetslösa och så vidare. I kombination med en bra matchningspolitik på Arbetsförmedlingen och kompletterande service tror jag att det här kommer att bli väldigt bra på sikt. Vi kommer bort från en situation som var dålig i den förra högkonjunkturen, då det var alltför få som fick jobb. Nu kommer många fler att få jobb.

Anf. 31 DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd):

Fru talman! Debatten i dag handlar om betänkandet om valfrihet hos Arbetsförmedlingen och om hur arbetssökande ska få större möjlighet att välja vem som ska ge stöd när man söker ett nytt arbete.

Jag tror att det är viktigt att vi ser till att den som har blivit arbetslös snabbt får möjlighet att komma till ett nytt arbete. Att bli arbetslös är en tragedi för den som drabbas. Ekonomin försämras. Självkänslan minskar och familjer drabbas. Då är det viktigt att den arbetslösa ges rätt verktyg att snabbt hitta nytt arbete.

Arbetsförmedlingen har här en väldigt viktig roll att spela. Men den får inte vara den enda vägen till ett nytt arbete. Därför tycker vi att det behövs större mångfald. Vi vet att Arbetsförmedlingen sköter 20–30 procent av alla jobb som förmedlas. Många får jobb på annat sätt, och det är också viktigt att komma ihåg. Vi tror att en mångfald av utförare blir ett stöd för den arbetslösa i sökandet efter ett nytt arbete.

Kristdemokraterna menar att det inte är något självändamål att staten ska bedriva förmedlingsverksamhet ensam. Det är inte heller ett självändamål att privata utförare ska göra det. Men vi tror på mångfalden av både offentliga och privata aktörer, och vi tror på att konkurrensutsätta

*Valfrihetssystem hos
Arbetsförmedlingen*

offentligt driven verksamhet för att effektivisera och förnya arbetsmetoder och i det här fallet även bredda kontaktytan för att hitta nya jobb.

Staten ska sätta upp ramarna och finansiera verksamheten. Sedan ska den som levererar på bästa sätt kunna få ett uppdrag.

Det finns goda exempel i vår omvärld som visar att man med rätt typ av förmedling kan få ut fler personer på arbetsmarknaden i snabbare takt, även personer som står långt från arbetsmarknaden. Valfrihetssystem för arbetsförmedlingar är ett steg i denna positiva riktning.

Det kommer ofta kritik från oppositionen över att vi bara vill gynna privat verksamhet. Vad är syftet med att konkurrensutsätta och komplettera offentliga aktörer? Man ställer sig frågande till detta. I det sammanhanget, fru talman, skulle jag vilja referera till en undersökning från IFAU, Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering. De har undersökt förmedlingsverksamhet i privat regi, sådant som Arbetsförmedlingen upphandlat och förmedlat i vissa regioner under åren 2007 och 2008.

Undersökningen visade att arbetsökande hos de privata kompletterande aktörerna hade tätare kontakt med sina förmedlare. De deltog oftare i jobbsökaraktiviteter och jobbmässor än de som gick till Arbetsförmedlingen. Det var inte generellt lättare att få jobb via de privata, men utlandsfödda fick arbete snabbare. De tjänade också mer efter att ha fått arbeten förmedlade via privata coacher än om de gått via Arbetsförmedlingen. Unga fick inte jobb i högre utsträckning, men de sökte i genomsnitt 4,4 fler jobb i månaden än de gjorde på Arbetsförmedlingen. Vi vet att intensifierat jobbsökande gav utdelning i fler anställningsintervjuer, och det ger väldigt bra erfarenheter.

De som gick till privata aktörer var mer nöjda än de som gick till Arbetsförmedlingen. I genomsnitt var andelen som tyckte att de fått den hjälp de behövde 30 procent högre. Gruppen funktionshindrade var nöjdest av alla. De som fick privata aktörer träffade i genomsnitt sin arbetsförmedlare 1,6 timmar i veckan, medan motsvarande siffra för arbetsökande hos Arbetsförmedlingen var 20 minuter.

Undersökningen från IFAU visar att privata aktörer har möjlighet att göra någonting positivt och bidra till mångfalden och att det finns anledning att välkomna kompletterande aktörer för arbetsförmedling. Vi inför nu ett valfrihetssystem som innebär att det inte är Arbetsförmedlingen som väljer aktörer åt den enskilde, utan den enskilde själv som har valet i sin hand. Jag tror att det är rätt väg som vi nu tar.

Vi kristdemokrater tror att den enskilda individen kan och vill ha ett ökat inflytande över välfärdstjänsterna. Vi tror att man i förlängningen också kan införa en jobbpeng, som i det australiska systemet som vi hörde om här tidigare. Man har en särskild modell där man får ersättning för den arbetslöse utifrån hur långt personen står från arbetsmarknaden. Det har gett väldigt goda resultat.

Fru talman! Vi vet genom en annan utredning, som gjordes av Riksrevisionen i augusti 2006, att det fanns stora brister i Arbetsförmedlingens verksamhet när vi tog över 2006. Den visade att Arbetsförmedlingen under förra mandatperioden, då Socialdemokraterna styrde, prioriterat arbetsmarknadsprogram före matchning mot arbetsmarknaden. Man förmedlade fem gånger så många Amsprojekt som riktiga jobb. Produktiviteten i Ams var tio gånger sämre 2006 än 1997, och det är inte klokt.

Det är i det perspektivet Alliansen bestämde sig för att det behövs olika åtgärder för att förnya, förändra och förbättra Arbetsförmedlingen.

När så oppositionen klagat på att de nya aktörerna inte fungerar ska vi naturligtvis ta kritiken på allvar. Den kritik som man lyfter fram är den som har funnits i medierna. Men i den undersökning som gjordes av 952 aktörer som Arbetsförmedlingen upphandlade för jobbcoachning under 2009 visade det sig vid en uppföljning av 153 000 förmedlade platser att det fanns klagomål på 50 företag av 952. Då är det här en väldigt ny marknad, som naturligtvis inte är en mogen marknad än. Klagomålen kunde till exempel handla om att företaget inte fanns på den egna orten. Det klagomålet kan man ha, men det kanske inte är av så allvarlig art, mer än att man inte har tillgång till en privat aktör på en särskild ort. Man ska också säga att utredningen visar att inget klagomål gav anledning till avtalsuppsägning. De klagomål som oppositionen för fram visade sig alltså inte ge anledning till avtalsuppsägning.

Fru talman! Lagen om valfrihetssystem har vi nu haft i kommunal sektor sedan den 1 januari 2009. Den gäller för tjänster inom hälsovård och socialtjänster. Nu vill vi införa detta även för Arbetsförmedlingen, för vi har sett att det har fungerat bra inom äldreomsorgen. Vi tycker att den enskilde ska ha rätt att välja leverantör för utförande av tjänst, och det är den upphandlande myndigheten som ska godkänna och teckna kontrakt.

Lagen om valfrihetssystem bygger på att det inte är någon priskonkurrens mellan leverantörerna. Det var det vi hade tidigare. Här ges den enskilde i stället möjlighet att välja den leverantör som han eller hon uppfattar tillhandahåller den bästa kvaliteten. Införandet av lagen om valfrihetssystem i den kommunala sektorn för tjänster inom hälsovård och socialtjänster var en del i strävan efter att sätta brukaren i fokus. Det var en maktförskjutning från politiker och tjänstemän till medborgare som innebar ökad valfrihet och ökat inflytande med fler utförare och större mångfald. Jag tror att det här är framtiden, fru talman.

Den nya lagen om valfrihet hos Arbetsförmedlingen ska träda i kraft den 1 juli 2010. Arbetsförmedlingen kommer att ges möjlighet att inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten öka valfriheten för den arbetssökande med kompletterande aktörer. Jag tror att det här kommer att ge ett stort och viktigt nytt inslag i arbetsförmedlingsverksamheten.

Jag noterar att ett flertal remissinstanser är positiva till förslaget. Bland annat ställer sig Arbetsförmedlingen positiv, liksom Migrationsverket, Svenskt Näringsliv, Almega, Företagarna och Sveriges Kommuner och Landsting. Svenskt Näringsliv och Almega tycker att regeringens förslag inte går tillräckligt långt. De tycker att det ska vara obligatoriskt för Arbetsförmedlingen att tillhandahålla valfrihetssystem. Företagarna anser att Arbetsförmedlingen bör konkurrensutsättas fullt ut och inte ha någon särställning. Sveriges Kommuner och Landsting tycker att kommunerna bör vara en valbar aktör också i det här valfrihetssystemet.

Saco, en av de fackliga organisationerna, har inga invändningar. TCO tycker att frågan ska utredas vidare. Men LO säger naturligtvis att det inte är något bra förslag. Kompletterande aktörer är ingenting man vill ha. Man menar att en mångfald av aktörer försvårar för den arbetssökande att få överblick över lediga arbeten. Det är märkligt. Vilken syn på den enskilda individen! LO är också oroligt för så kallad "creaming", att

man plockar russinen ur kakan. Men det är upp till Arbetsförmedlingen att sätta upp ett system som ger ersättningar efter vilken svårighetsgrad personen har. Man får inte heller betalt förrän man gjort sitt uppdrag och ska inte få säga nej till vissa personer som man inte vill ha. Det är ett väldigt viktigt uppdrag Arbetsförmedlingen har: att sätta upp ett bra system.

Arbetsförmedlingen kommer också att kunna sätta upp olika typer av regler. Man kan till exempel som vi var inne på här tidigare behöva ta med bra miljö och sociala komponenter i avtalet för att verkligen få bli en aktör i det här sammanhanget.

Fru talman! I oppositionens motion med anledning av den aktuella propositionen menar man att fältet lämnas öppet för privatisering av hela förmedlingsverksamheten. Precis som LO menar man att en mångfald av arbetsförmedlare kommer att göra det svårt för sökande att få överblick över de lediga jobb som finns. Man menar att det är det som kommer att försvåra för företag att hitta folk att anställa.

Att tro att ökad mångfald kommer att försämra för den arbetslöse och för företagen är märkligt. Konkurrensen mellan arbetsförmedlarna kommer i stället att innebära att en arbetssökande kan välja just den leverantör som har bäst resultat. Det i sin tur sätter press på andra aktörer att försöka förbättra sig. Glöm inte heller att Arbetsförmedlingen fortfarande kommer att ge information om vilka leverantörer som finns, och den är också en möjlig aktör för den enskilde. Man kan välja Arbetsförmedlingen om man vill vara där. Valfriheten utgår från det egna beslutet.

Men oppositionen tror på gårdagens lösningar i stället för framtidens lösningar. Man vill titta så mycket bakåt att man börjar gå baklänges in i framtiden. Systemen går före individen, som vi har hört tidigare. Jag hoppas att väljarna verkligen ser igenom detta och tittar på vilken vision för framtiden de vill ha när de går till valurnan i höst.

Alliansens ambition med valfrihet inom Arbetsförmedlingen är att göra utbudet av förmedlingstjänster större och mer varierat eftersom det förbättrar matchningen på arbetsmarknaden och ger den arbetslöse förbättrad service. Vi vet att det sker nästan en miljon matchningar på arbetsmarknaden varje år, och de måste ske på ett bra och effektivt sätt.

Vår ambition är att de kompletterande aktörerna ska erbjuda individuellt anpassade tjänster som innefattar personlig handledning och stöd utifrån varje deltagares unika behov.

Jag vill också avslutningsvis uppmärksamma ILO-kommitténs bedömning att förslaget inte står i strid med Sveriges åtagande enligt någon ILO-konvention som Sverige ratificerat.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 19 maj.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.52 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

7 § Frågestund

Frågestund

Anf. 32 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Vi övergår till frågestunden. Jag vill hälsa finansminister Anders Borg, utrikesminister Carl Bildt, statsrådet Åsa Torstensson, statsrådet Gunilla Carlsson och kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth välkomna.

Sänkt inkomstskatt som kulturpolitisk reform

Anf. 33 LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Jag vill börja med att gratulera kulturministern till be-
driften att ha lockat hem en världsstjärna till chefskapet på ett av Sveri-
ges viktigaste museer och en av de viktigaste kulturinstitutionerna alla
kategorier, Moderna museet. Jag tycker att det var ett väldigt bra val, och
jag är väldigt glad att han liksom sin företrädare kunde lockas hem till
det svenska kulturlivet efter att ha varit utomlands och tjänat det globala
kulturlivet under en framgångsrik period.

Kulturministern har ända sedan vårpropositionen lades fram i olika
forum sagt att den viktigaste kulturpolitiska reformen är sänkt inkomst-
skatt. Jag tycker att det är ett klagörande, tydligt och för den politiska
debatten välgörande kulturpolitiskt uttalande.

Jag skulle vilja fråga kulturministern om hon kunde ge några exempel
på hur den sänkta inkomstskatten har lett till ökad efterfrågan på kultur.
Vi har i Sveriges riksdag sänkt inkomstskatterna med 100 miljarder kro-
nor. Jag skulle vilja veta hur denna kulturpolitiska reform har lett till
ökad efterfrågan på kultur och hur den har stimulerat kulturlivet.

Anf. 34 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Jag tackar Leif Pagrotsky för lyckönskningarna till att
ha lockat hem Daniel Birnbaum. Vi är själva väldigt glada för detta.

Det är riktigt att jag anser att sänkt inkomstskatt är en viktig kulturpo-
litisk reform. Det har sin förklaring i att två tredjedelar av det vi konsu-
merar eller snarare investerar i kultur i Sverige betalar vi själva ur våra
egna plånböcker.

Det ger var och en av oss, människor i Sverige mer pengar över för
att köpa böcker, gå på bio, köpa dvd:er, gå på konserter, gå på opera eller
göra vad man nu vill som är kultur och det man uppskattar mest, eller
kanske investera i konst. Jag anser att det är en viktig kulturpolitisk re-
form.

Anf. 35 LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Jag hade hoppats att kulturministern skulle vara konkret
och precis och ge några exempel. Om detta nu är den allra viktigaste
kulturpolitiska frågan under hela mandatperioden och dimensionerna och
proportionerna är så fantastiska som 100 miljarder kronor – för kultur-

livet i Sverige är det astronomiska belopp – hade jag väntat mig att kulturministern skulle redovisa något med någon precision.

Det var inte ett ord om hur museibesöken hade lockat fler människor, inte ett ord om att fler människor nu har fått råd till den ena eller andra eller tredje kulturkonsumtionen som de inte hade råd med tidigare. I skattesänkningarnas fördelningspolitiska profil har 1 procent av befolkningen fått 25 procent av de 100 miljarderna och, om jag inte minns fel, 10 procent av befolkningen fått 60 procent av de 100 miljarderna. Jag har en känsla av att det i första hand har lett till sådant som vi kan läsa om på tidningarnas ekonomisidor, rekordinsättningar på aktiefonder.

Hushållssparandet går upp som aldrig tidigare. Det når grupper som inte av plånboken har hållits tillbaka från museibesök.

Vi kan inte se att någon av de här sakerna inträffar. Museibesöken ligger på en enormt mycket lägre nivå än innan Lena Adelsohn Liljeroth sänkte de kulturpolitiska skatterna. Ökad precision, please!

Anf. 36 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Då får vi nog hålla på längre än vad vi har möjlighet till här. Jag nämnde några exempel. Jag nämnde inköp av böcker, biljetter till dansföreställningar, till musikföreställningar, till teaterföreställningar. Det är argument nog.

Enligt SCB kan vi se att människor när de har fått mer pengar kvar har valt att konsumera just kultur och fritid. Det är intressant, tycker jag, att Leif Pagrotsky tar upp just museibesöken. De har ökat hela tiden. Vissa museer har högre besökssiffror i dag än de hade under så kallad fri entré. För det var inte fri entré. Så fort man klev in på museet fick man betala.

Leif Pagrotsky, då kulturminister, sade att det är ett problem att folk inte har råd att gå på museer. Det var vad man sade då. Det var ett argument. Jag håller med. Det var ett problem att folk var så hårt beskattade att de inte ens kunde betala museiavgiften.

Nu får var och en minst 1 500 kronor varje månad. Det räcker till många besök på museer.

Irans kärnvapenprogram

Anf. 37 ELISABETH SVANTESSON (m):

Herr talman! Min fråga vill jag ställa till utrikesminister Carl Bildt. Jag vet att utrikesministern just är hemkommen från New York och FN och inledningen av översynskonferensen. Med på denna inledning av konferensen fanns även Irans president Ahmadinejad. Jag har förstått att mycket av uppmärksamheten de här första dagarna fokuserades på Iran av förståeliga skäl.

Jag tillhör dem som är väldigt oroad över utvecklingen i Iran i allmänhet men vad gäller utvecklingen av kärnvapenprogram i synnerhet. Jag tycker att presidenten i Iran leker katt och råtta med världens länder.

Min fråga till utrikesministern är om mötet i New York och inledningen av det visar något tecken på framsteg vad gäller Iran eller om vi har anledning att vara än mer bekymrade.

Anf. 38 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Jag får börja med att be om ursäkt för sen ankomst. Jag blev fast i Stockholmstrafiken. Det behövs ett snabbt beslut om en förbifart för att undvika den typen av incidenter.

Konferensen i New York inleddes i måndags. Generaldebattens inledning på måndagen var den viktiga. Både den iranske presidenten, USA:s utrikesminister, EU:s Catherine Ashton och undertecknad för Sverige undvek ett sammanbrott. Det var bra det.

Nu återstår tre veckors hårda förhandlingar för att se om vi kan nå fram. Jag tror inte att vi kommer att göra något genombrott i frågan om Irans kärntekniska program på den konferensen. Det pågår separata samtal om forskningsreaktorn i Teheran och den vidare problematiken i samband med det.

Jag har fört mycket intensiva samtal i denna fråga både i Washington och i New York med företrädare för alla, inklusive företrädare för Iran.

Anf. 39 ELISABETH SVANTESSON (m):

Herr talman! Vad jag har förstått av den rapportering jag har läst uppmanade Ban Ki Moon Irans president att bevisa att de nukleära programmen bara finns för fredliga syften. Han svarade då ungefär: Det är upp till er att bevisa motsatsen.

Det känns inte så hoppfullt. Det känns som att det är ganska låsta positioner.

Den här konferensen är viktig. Jag vill ändå gärna höra av utrikesministern vad han tror ska bli nästa steg. Vad kan få Irans president att lägga korten på bordet när det gäller den här frågan? Vilken väg bör världssamfundet gå?

Anf. 40 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Det är olika delar av detta. Det jag har gjort tydligt både offentligt och i privata samtal med iranska företrädare är att jag tycker att de mycket tydligare borde kunna lägga korten på bordet om de militära nukleära program som de hade i alla fall fram till 2003. Jag anser att det är tydligt att de hade det.

Utvecklingen efter 2003 är i detta avseende mera oklar. Den bedömning som vi gör är att de inte har fattat beslut om ett militärt program men att de har en teknologisk nivå som kommer allt närmare att de kan göra det. Då tycker vi att det är viktigt med internationella kontrollmekanismer som är så pass omfattande att vi kan få en så stor säkerhet som möjligt angående att de inte tar detta steg.

Det är det vi hoppas ska kunna ske. Det pågår nu en diskussion i säkerhetsrådet om ytterligare sanktioner för att man inte har tyckt att man har kommit lika långt fram som man borde ha kommit.

Till detta kommer en separat diskussion om ny bränslesats för den forskningsreaktor i Teheran som huvudsakligen tillverkar medicinska isotoper. Den har gått på bränsle från Sydafrika under de senaste 30 åren men behöver nu en ny bränslesats för isotopproduktion. Där är det fråga om var det grundläggande uranet ska komma från.

Anf. 41 MATILDA ERNKRANS (s):

Herr talman! För en tid sedan träffade jag på en man. Han hade gått och burit på det han ville säga till mig en tid. Han hade inte orkat, men nu var han redo.

Hans fru hade för en tid sedan gått bort i cancer. Några dagar efter hennes bortgång damp det ned ett brev från Försäkringskassan. Där stod det så här: Vi frågar inte efter hur sjuk du är utan hur frisk.

Jag vill bära den här mannens frågor vidare till Anders Borg, för det här är beslut med ansvar från den borgerliga regeringen och politiska beslut som man har tagit i den här kammaren. Är det här värdigt ett välfärdsland? Hur många fler ska, som den här kvinnan, få riskera att bli av med sin sjukpenning när man är svårt sjuk? Hur har ökade klyftor och stelbenta tidsgränser gjort fler friskare? Hur har det skapat fler jobb?

Anf. 42 Finansminister ANDERS BORG (m):

Herr talman! Vi genomför en besvärlig förändring av sjukförsäkringen. Det är en omställningsprocess där vi går från en politik där människor har tryckts ut från arbetsmarknaden i långvarig sjukfrånvaro och livslång förtidspension i ett utanförskap som i många fall varit kopplat till en bristande funktion i systemet.

Vi har försökt säkra ett bra välfärdssystem. Sverige ska ha ett av världens bästa välfärdssystem, och det har vi. Vi har en av de jämnaste fördelningarna, en av de minsta fattigdomsriskerna och ett av de mest utbyggda socialförsäkringssystemen. Och så ska det vara.

Men de ska också fungera så att människor får stöd i att komma tillbaka till arbetsmarknaden. Våra försäkringar ska vara omställningsförsäkringar, inte bidragssystem där man sorterar bort människor.

Det är klart att det allvarliga hotet vi ser mot välfärden är en rödgrön återställarpolitik som går tillbaka till en utsortering av människor från arbetsmarknaden.

Anf. 43 MATILDA ERNKRANS (s):

Herr talman! Till ministern och alla er som lyssnar och tittar på den här ordväxlingen vill jag bara ge beskedet att det går att ta en annan färdriktning. Det går att investera i det som bygger var och en och Sverige starkt – i jobben, i välfärden och i en grönare omställning.

Vi rödgröna har gett besked om just detta – fler jobb, minskade klyftor och en grönare omställning. Vi har också gett tydliga besked om att den som är sjuk och inte kan arbeta ska vara kvar i sjukförsäkringen och få en individuell hjälp och bedömning och en aktiv rehabilitering. Vi ska avskaffa den administrativa tidsgräns där människor i dag utförsäkras, inte för att de är friska utan för att de har nått den gräns Anders Borg och hans regering har satt upp.

Nu väntar vi på era besked. Ni har aviserat upp emot 80 miljarder i nya skattesänkningar. Hur ska de finansieras? Vad av vårt gemensamma ska nu plockas bort? Hur många fler människor ska möta det som den här mannens fru hade kunnat möta om hon hade levt den dag Försäkringskassans brev damp ned?

Anf. 44 Finansminister ANDERS BORG (m):

Herr talman! Målet för vår politik är trygghet, välfärd, rättvisa, möjlighet för människor att styra över sitt eget liv och påverka sin situation genom eget arbete men också att upprätthålla bra levnadsvillkor för alla medborgare genom en väl utbyggd och väl finansierad välfärd.

Det är klart att det var ett otillständigt, orättvist och cyniskt system där 40 000–50 000 människor år ut och år in, i högkonjunktur som i lågkonjunktur, sorterades ut i förtidspension och där den regionala arbetssituationen styrde var människor hamnade i systemet utan rehabilitering, utan nystartsjobb eller stöd för att komma tillbaka och utan resurser från Arbetsförmedlingen.

I en svår omställningsprocess, där man ska känna djup respekt för att människor upplever att detta är besvärligt, försöker vi återställa full sysselsättning. Det är på den vägen framåt vi vill fortsätta. Vi vill satsa på välfärden och tryggheten och inte sortera ut människor på det sätt som de rödgröna har för ambition att göra – att låsa fast människor utanför arbetsmarknaden i ett orättvist system som bygger klyftor.

Avskaffande av kärnvapen i Europa

Anf. 45 KERSTIN LUNDGREN (c):

Herr talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till utrikesministern och också knyta an till den översynskonferens om icke-spridningsavtalet i New York som jag vet att ministern kom hem ifrån alldeles nyligen.

Utrikesministern har glädjande nog uppmärksammat de taktiska kärnvapen som finns på vår kontinent. Möjligheterna att avskaffa och få bort dem från vårt EU är någonting som jag tycker är oerhört angeläget.

Jag skulle vilja fråga vilka initiativ som utrikesministern och Sverige tar under översynskonferensen för att försöka flytta fram positionerna när det gäller avskaffandet av de taktiska kärnvapen som finns i Europa.

Anf. 46 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Detta är en fråga som Sverige och Polen har satt på dagordningen, får man nog säga, och som sedan har följts upp inom Natoalliansen av ett antal andra länder, bland annat Norge, och varit föremål för icke oväsentlig diskussion. Jag tog upp det i mitt anförande inför översynskonferensen i generaldebatten på första dagen och också i samtal jag har fört med företrädare för den amerikanska administrationen både i Washington och sedermera i New York.

Jag tror att det finns en öppenhet, åtminstone på den västliga sidan, för att föra in de här frågorna i de samtal som måste komma. Det är klart att det måste vara balanserade neddragningar för att inte den säkerhetspolitiska situationen ska påverkas.

Jag tycker att det är angeläget, och det har jag sagt, att man så snabbt som möjligt kan dra bort existerande vapen från närheten av militärt operativa enheter, kanske till centrala förråd i USA och i Ryssland, i avvaktan på en fullständig eliminering av denna vapenkategori. Det finns en stark öppenhet från den amerikanska administrationen för den typen av resonemang.

Anf. 47 KERSTIN LUNDGREN (c):

Herr talman! Det låter positivt att utrikesministern har haft de här kontakterna. När vi hade möjlighet att läsa den gemensamma artikel som utrikesministern skrev tillsammans med sin polske kollega framgick också möjligheterna att göra ensidiga främjande insatser.

Det vore naturligtvis värdefullt om detta skulle kunna vara en väg som EU tillsammans med Nato skulle kunna gå för att just dra tillbaka, i ett första skede, dessa vapen som utrikesministern beskriver. Var det en del av den option som diskuterades?

Anf. 48 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Som Kerstin Lundgren vet finns vad gäller dessa vapensystem i Europa en mycket betydande obalans. På Natosidan talar vi om några hundratal kvarvarande vapen; på den ryska sidan talar vi om ett antal tusental av dessa.

Jag tror att det inom ramen för Natos diskussion om dess nya strategiska koncept finns en diskussion om ytterligare neddragningar, men det finns också en mycket tydlig vilja att koppla detta på ett eller annat sätt till att försöka påverka Ryssland att också vara villigt att gå in i en diskussion om neddragning av sina rätt mycket större arsenaler.

Om man ser det från en lite mer snäv svensk utgångspunkt, och det ska vi inte vara alltför rädda för att göra ibland, är det klart att vi har ett speciellt intresse av de taktiska kärnvapen som finns i vårt eget närområde, och de tenderar att vara lite mer ryska, om jag uttrycker mig på det sättet.

Att få den här balanserade, förhandlade neddragningen är viktig. Sedan kan unilaterala åtgärder vara betydelsefulla för att påverka stämningen i den riktningen.

Konstnärernas ekonomiska villkor

Anf. 49 SIV HOLMA (v):

Herr talman! Jag har en fråga till kulturministern. I dagarna kom Konstnärsnämnden med sin avslutande rapport i sin serie av inkomstundersökningar. Av den framgår att konstnärer i större utsträckning än befolkningen i övrigt är högskoleutbildade men att de trots sina högre utbildningar har mycket lägre inkomster än folk i allmänhet.

Det framgår vidare att bild- och formkonstnärerna har de lägsta inkomsterna i konstnärgruppen. Hela konstnärgruppen tjänar 85 procent av vad folk tjänar i genomsnitt. Motsvarigheten för bild- och formkonstnärerna är bara drygt 60 procent. I reda pengar handlar det om att bild- och formkonstnärerna tjänar 100 000 kronor mindre per år än vad andra tjänar i genomsnitt.

Vad vill kulturministern göra för att förbättra de ekonomiska villkoren för konstnärerna och framför allt för bild- och formkonstnärerna som är den grupp som har de i särklass lägsta inkomsterna?

Anf. 50 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Det är riktigt att den här undersökningen har kommit, och den handlar om 2007. Det är en sammanställning av de inkomster som konstnärer hade för tre år sedan. I huvudsak handlar detta alltså om vad som skedde under den förra regeringens politik. Men jag kan i alla fall glädja Siv Holma – hoppas jag – genom att berätta en del av det som vi faktiskt har gjort.

Eftersom konstnärer är en lågavlönad grupp – och det är inte unikt för Sverige; så ser det ut i hela världen – är det också rätt viktigt att man får behålla så mycket som möjligt av den lön man har. Sänkta skatter är betydelsefullt även för konstnärer. Vi har förbättrat visningsersättningen, vilket har varit ett starkt önskemål från konstnärernas sida. Vi har också ett ökat tryck på entreprenörskap i de konstnärliga utbildningarna, vilket faktiskt är nödvändigt om man ska kunna försörja sig som konstnär. Lösningen är ju inte att det blir färre utbildningsplatser utan att man ger fler möjlighet att verka.

Anf. 51 SIV HOLMA (v):

Herr talman! Jag förstår inte varför man ska försöka slå blå dunster i ögonen på människor när det gäller de här skattesänkningarna. De med de lägsta inkomsterna har fått minst, och de grupper vi pratar om kan jag tänka mig har fått oerhört lite.

Vi vet sedan tidigare att konstnärerna har otryggare inkomster och arbetsmarknadssituation. När det gäller trygghetssystemen har kulturministern varit med om att besluta om ytterligare försämringar, som exempelvis hårdare kvalifikationsvillkor, vilket i sin tur ställt konstnärsgupper i totalt utanförskap. Är verkligen kulturministern nöjd med de här tingens ordning?

Vi vet att konstnärerna själva vill ha en stödform eller en ersättningsform som är både pensionsgrundande och sjukförsäkringsgrundande. Nu har de oerhört dåliga villkor. De hade hoppats att det när kulturministern tillträdde sin post skulle bli förändringar, men det blev *nada*.

Anf. 52 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Jag vet att Siv Holma har inställningen att man ska ha höga skatter och i stället dela ut bidrag. Vi har en annan linje. Konstnärerna har fått lägre skatter.

Viktigare är, som också anknyter till den fråga som din kollega Leif Pagrotsky ställde, att människor har råd att investera i konst, har råd att köpa tavlor. Det kan man inte göra om man är högt beskattad.

Skapande skola infördes för 200 år sedan. År 2008, året efter det Siv Holma nu refererar till, fick 600 kulturskapare jobb via Skapande skola. Den bygger vi nu ut till elever i fyran, femman och sexan genom att eleverna får möta mer professionell konst och att konstnärerna får arbete.

Sedan kommer mycket annat. Kultur i vården tycker jag är ett spännande framtidsområde som kommer att innebära dels bättre hälsa, dels också mer jobb till de kulturskapare som vi värnar så starkt.

Anf. 53 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Herr talman! Jag har en fråga som är riktad till statsrådet Torstensson. Som vi alla väl vet beslutade 1853 års riksdag att göra en mycket kraftig investering i infrastruktur. Det var statsrådet Borgs företrädare herr Gripenstedt som beslutade detta.

Jag lade märke till att det häromdagen kom en proposition till riksdagen som omfattade ungefär 500 miljarder till spår och vägar. Samtidigt kunde jag inte låta bli att lägga märke till att det några dagar senare kom ett ännu bättre förslag, nämligen på ytterligare 120 miljarder kronor.

Min fråga är därför: Varför har regeringen lagt sig på den här nivån och inte satsat på ännu mer spår och vägar, som andra partier anser sig ha råd med?

Anf. 54 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Tack för den frågan! Som sagt var kommer vi att investera gigantiska 497 miljarder fram till 2021 i vägar och järnvägar. Det är finansierade projekt i mycket tydlig samverkan med regioner och kommuner – allt annat än traditionella rödgröna luftslott som inte är finansierade, eller också, som i det fall som Gunnar Andrén ställde frågan om, lånar man pengar och skickar fakturan till nästa generation.

I de investeringar som vi nu gör lägger vi 56 procent på nyinvesteringar i järnvägar. Vi satsar på stora investeringar, för kollektivtrafiken är beroende av järnvägsinfrastruktur i de större städerna. Det skapar möjlighet att ha bra pendling och bra kollektivtrafik i de stora städerna, men också väldigt bra möjligheter att pendla från större regioner.

Anf. 55 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Herr talman! Jag tycker att det är riktigt att man diskuterar vad regeringen säger. Jag skulle ändå vilja fråga utifrån de investeringar som har föreslagits från oppositionens sida: Varför har denna regering valt bort till exempel höghastighetståg? Det är många som anser att det är en väldigt klok investering.

Anf. 56 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Låt mig trots allt börja med vad det var för luftslott och kvarglömda spadur som kommunikationsministrar och infrastrukturministrar från tidigare rödgrönt stödda regeringar lämnade efter sig. Runt omkring i landet vet alla som är beroende av att järnvägen ska fungera och att vägar ska fungera att man inte snuttifierar byggen, utan man skapar möjligheter och finansiering för att detta ska kunna genomföras.

Den här regeringen väljer att på allvar skapa förutsättningar för att just gå vidare och analysera hur en höghastighetsbana kan se ut i stråk i Sverige av den anledningen att höghastighetsbanor är oerhört stora investeringar. Det är oerhört många miljarder det handlar om, och det påverkar strukturen i hela Sverige. Naturligtvis måste detta vara finansierat. Vi måste veta vem som finansierar och i så fall också veta var stråket ska gå någonstans.

Anf. 57 LAGE RAHM (mp):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att jag hoppas att vi alla i den här kammaren ser att vi har stora förändringar framför oss i världen, där Sverige är en del, när det gäller till exempel klimatförändringarna. Där måste vi ta en aktiv del. Då är det oerhört viktigt att de transporter som utförs görs på ett miljövänligt sätt.

Jag, som bor i Göteborg och tågpendlar till Stockholm, undrar hur regeringen ser på det här området. Jag har med fasa hört infrastrukturministern ifrågasätta pendlandet från Göteborg med ord som: Vad ska göteborgare göra i Borås? Då undrar jag ju: Är det så att det här är ett uttryck för regeringens ovilja att man ska pendla från Göteborg, att det är något fel att pendla till Borås, att man inte ska pendla till mindre orter eller att det är fel att pendla med tåg?

Anf. 58 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Jag ska börja med att tacka för frågan av den anledningen att jag nu kan säga att för första gången levererar en regering en sammanhållen transportpolitik för hela landet. Vi glömmer inte spadar efter oss. Vi bygger inte luftslott. Vi knyter ihop landet, vilket betyder att vi utformar det största investeringspaketet i Västsverige som någonsin har gjorts, med starkt fokus på kollektivtrafik och att skapa en rundare region med en investering i Västlänken, som är den stora viktiga delen för att skapa en modern järnvägsinfrastruktur.

Vi knyter ihop järnvägsstråken längs västkusten, vilket tidigare regeringar har struntat i. Äntligen skapar vi en helhet så att Varberg kan finnas med i en modern järnvägsinfrastruktur på västkusten. Den snuttifiering som det rödgröna alternativet har valt att göra med höghastighetståg betyder inget annat än att man skjuter allt i sank.

Anf. 59 LAGE RAHM (mp):

Herr talman! Jag hade tänkt säga tack för svaret, men jag fick över huvud taget inget svar på min fråga. Jag fick en uppräkningslista av det som regeringen vill göra, där man utelämnade att den största delen av den transportsatsning som regeringen gör läggs på vägtrafik och vägar. En mindre del lägger man på tåg och kollektivtrafik. Det tycker jag är värt att komma ihåg. Det rödgröna förslaget är en annan sak.

Jag vill ändå återvända till det som faktiskt var min fråga. Jag undrar hur regeringen ser på pendlingen. Är det så att det är fel att pendla i Sveriges tredje största pendlingsområde? Är det problematiskt? Man ska inte pendla till små orter, för där ska det inte finnas något arbete, eller vad är Centerpartiets och regeringens åsikt i frågorna kring pendling?

Anf. 60 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Tack för frågan, Lage Rahm! Jag upprepar, den här regeringen skapar just möjligheter för ett ökat boende varhelst man önskar. Till skillnad mot vad Miljöpartiet vill kan man också skapa möjligheter genom att bygga både väg och järnväg och skapa förutsättningar för buss och tåg så att människor just kan pendla.

Ska vi vara ärliga också, Lage Rahm, är det lämpligt att man läser in-
nantill. Den här regeringen lägger 56 procent på nyinvesteringar i järn-
väg. Den här regeringen har till skillnad mot det rödgröna alternativet
prioriterat drift och underhåll. Vi håller inte på med luftslopp. Vi lägger
pengar på drift och underhåll, och vi har gjort det i varje budget. Vi har
tillfört våra banor ökade resurser på 38 procent. Det behövs mer, och
därför har vi också nyinvesteringar i till exempel signalsystem. Det är
oerhört viktigt för pendlare att det fungerar.

Fallet Dawit Isaak

Anf. 61 LENNART SACRÉDEUS (kd):

Herr talman! Jag har en fråga till utrikesminister Carl Bildt.

I måndags markerades pressfrihetens dag. Det är nu åtta år sedan den
svenske och eritreanske medborgaren och journalisten Dawit Isaak greps
i Eritrea. I skuggan av de hemska händelserna den 11 september 2001
satte Eritreas president Afewerki stopp för all kritik av det nyligen befri-
ade landets ledning. Samtidigt som den fria pressen stängdes fängslades
utan rättgång statstjänstemän, politiker och elva journalister, bland dem
svensken Dawit Isaak, delägare till och verksam vid tidningen Setit.

Nyligen intervjuades den avhoppade fängvaktaren Eyob Bahta Hab-
temariam i TV8 och talade om att Dawit Isaak och hans medfångar är
fastkedjade till händer och fötter under större delen av dygnet. Ingen i
fängelset ges några möjligheter att komma utomhus.

Min fråga till utrikesministern är: Vilka åtgärder kan vi vidta från
Sveriges och EU:s sida för att rädda livet på en svensk medborgare?

Anf. 62 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Jag har svarat på denna fråga åtskilliga gånger tidigare,
och jag upprepar i stort sett samma svar.

Vi vänder på varje sten som går att vända på i denna fråga. Jag kom-
menterar inte enstaka uppgifter, men jag kan säga att jag ännu icke i den
offentliga debatten, i medierna eller när det gäller idéer och uppslag har
tagit del av någon information, någon idé eller något uppslag som vi inte
redan tagit del av, redan prövat eller redan gjort.

Anf. 63 LENNART SACRÉDEUS (kd):

Herr talman! Jag vill tacka för svaret. Utrikesministern säger att alla
idéer är prövade. Men de senaste uppgifterna vi har fått tyder på att det
inte bara handlar om att Dawit Isaak ska komma ut ur fängelset eller
åtminstone få en rättvis rättgång. Det handlar om hans liv, att han är
hotad till livet utifrån de vidriga omständigheter som råder i fängelset.

Min tidigare kollega Europaparlamentarikern Olle Schmidt skrev en
debattartikel i Expressen den 4 maj där han bad – uppenbarligen en sten
som utrikesministern och regeringen redan har prövat – att man skulle
agera vad gäller EU:s bistånd. Är den stenen flyttad på och prövad för
gott? Eller är inte detta ett språk som Eritrea skulle kunna förstå?

Jag vill allra sist nämna ett hemskt fall som handlar om en annan
svensk-eritrean, från Uppsala, Kefle Jesus. Efter tre år i fängelse avled

han. Många engagerade sig för hans fall. Dawit Isaaks öde får inte bese-
glas på samma grymma sätt.

Prot. 2009/10:117
6 maj

Anf. 64 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! På den konkreta frågan vill jag bara säga att den stenen
är vänd på och prövad.

Frågestund

Dawit Isaak och biståndet till Eritrea

Anf. 65 HILLEVI LARSSON (s):

Herr talman! Jag vill vända mig till biståndsminister Gunilla Carls-
son, och det gäller samma ämne, Dawit Isaak.

Det finns en del frågetecken kring EU:s bistånd till Eritrea. Om Eri-
trea hämtar ut allt som de är berättigade till motsvarar det 3 miljarder
svenska kronor. Det är rätt mycket pengar. Det här ska gå till folket och
får inte användas av regimen. Men det finns frågetecken kring hur bi-
ståndet används, om det verkligen är NGO:er, organisationer i Eritrea,
som fördelar detta bistånd.

Jag undrar om man åtminstone inte skulle kunna sätta i gång en kon-
troll av biståndet för att se om det går rätt till. I dag är biståndet helt
ovillkorat, och det känns inte rimligt när det är en sådan här diktatur och
förtryckarregim, som dessutom har en svensk medborgare i ett dödsläger.
Min fråga till Gunilla Carlsson är därför: Kan man inte ta en lite närmare
titt på biståndet?

Anf. 66 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m):

Herr talman! Det är just vad vi har ägnat oss åt över lag, att ta en
närmare titt på biståndet, att skapa ordning och reda och att se till att vi
har en politikförnyelse som väver ihop hur man kan skapa bättre utveck-
ling i världen. Hur kanaliseras biståndet? Hur har vi bättre kontroll på att
det verkligen når fram till de fattiga människorna?

Det gäller naturligtvis både Sveriges eget bilaterala bistånd och olika
multilaterala forum, däribland Europeiska unionen. De krav vi ställer här
hemma ställer vi naturligtvis också på EU. Men det tar tid att förändra.
Efter 40 år av slapphänthet med skattebetalarnas pengar och kanske inte
en vana att följa upp biståndet tar det lite tid att få det här på plats.

Det vi nu försöker, bland annat i fallet Eritrea och EU:s bistånd, är att
skapa så rimliga uppföljningsvillkor som möjligt. När vi har diskuterat
detta och inte kunnat stoppa biståndet har vi i stället sett till att det finns
uppföljningsklausuler och mer ordning och reda i EU. Men det tar tid att
förändra, och därför behöver vi flera år för detta.

Anf. 67 HILLEVI LARSSON (s):

Herr talman! Problemet i det här fallet är att det inte finns så mycket
tid. I det dödsläger där Dawit Isaak sitter har nästan hälften dött. Av 35
personer är 15 redan döda. Det är en uttänkt strategi, att man helt enkelt
svälter ut fångarna, och dör de inte av svält dör de av infektioner. Frågan
är hur länge Dawit Isaak lever, och därför tycker jag att det här inte får
dra ut så långt på tiden som flera år.

Det finns andra exempel, som när Hamas tog makten i Palestina genom ett demokratiskt val. Då frös man biståndet, och det fick långtgående konsekvenser för folket, som svalt. Jag tycker i och för sig att det var fel att man gjorde på det sättet. Men det är märkligt att det är så omöjligt att villkora ett bistånd i detta fall när det pågår ett så oerhört förtryck i Eritrea. Det finns också affärsintressen från Europa där.

Anf. 68 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m):

Herr talman! Vi har ägnat snart fyra år åt att försöka få in mer av respekt för mänskliga rättigheter och demokratisering i Sveriges och EU:s bistånd. Det tar tid. Det handlar också om att vi ska kunna se vilka standarder vi sätter upp för det här.

Mycket av det bistånd som vi ger till olika krishärदार i världen beror på att det finns förtryck och vanstyre. Sverige ger inte så mycket bistånd till så många demokratier. Det är därför det är viktigt att vi sätter friheten och de mänskliga rättigheterna främst i vårt engagemang och driver de frågorna. Men jag vill poängtera det jag sade igen: Det här kan vi inte lösa omedelbart.

Det är inte heller så att Eritreas lidande befolkning kan gå miste om en massa humanitärt stöd nu. Vad gäller EU-biståndet har vi försökt påverka så att EU ska föra en tuffare dialog och att vi ska använda den kontaktyta som biståndet utgör för att bland annat påtala alla de extrema övergrepp mot mänskliga rättigheter som sker i Eritrea, inklusive att föra en dialog om Dawit Isaak.

De ekonomiska klyftorna

Anf. 69 MONICA GREEN (s):

Herr talman! Jag har en fråga till Anders Borg.

Den här regeringen är ju känd för att säga en sak men göra en annan. Att till exempel minska arbetslösheten leder i praktiken till högre arbetslöshet. Att minska utanförskapet har i praktiken lett till fler utanförskap.

När det gäller minskade klyftor brukar Anders Borg brukar säga att det är viktigt att hålla ihop grupperna. Ändå leder hans politik till att klyftorna ökar vid varje tillfälle som man lägger en budget. Med den senaste budgeten, om man lägger ihop de reformer och de gigantiska skattesänkningar som ni gör, visar det sig att 1 procent av befolkningen har fått 25 procent av hela reformutrymmet, eller nästan lika mycket som 25 procent av folket tillsammans. Ni ökar klyftorna vid varje tillfälle som ni har möjlighet i stället för att minska dem. Varför gör ni så, Anders Borg?

Anf. 70 Finansminister ANDERS BORG (m):

Herr talman! Skälet till att vi vill minska skillnaderna, för att vi vill ha ett samhälle som hänger ihop, är att vi bygger ett sådant samhälle när vi bygger ett samhälle för full sysselsättning. Det är då vi har råd med pensioner, och det är då vi har råd med välfärd. Det bygger vi genom att återupprätta arbetslinjen, genom att det lönar sig att arbeta och genom att fler vill anställa.

Det är därför Sverige tillsammans med de andra nordeuropeiska länderna nu tar sig ur krisen med en arbetsmarknad i bättre skick än de flesta andra länder. Det är därför vi redan nu kan se en arbetslöshet som börjar plana ut och en sysselsättning som ligger så mycket starkare än 2006. Det är därför vi har en politik som tar oss tillbaka till full sysselsättning.

Problemet är det som är alternativet, det rödgröna alternativet. Skilje-linjen går inte längre vid jobbskatteavdraget – det är Monica Green och jag numera överens om – utan det är straffbeskattningen på bensinen, på kilometrarna och på ungdomarna, som kommer att lägga en kostnads-slägga på svensk ekonomi och trycka ut människor från arbetsmarknaden och dämpa återhämtningen. Det är det som är den tragiska hotbilden och som i grunden skulle bygga ett orättvist samhälle.

Anf. 71 MONICA GREEN (s):

Herr talman! Jag tror inte att Anders Borg själv tror på det där, när han nu försöker påstå någonting som inte är sant och försöker upprepa det för att det ska gå in. Anders Borg vet ju att vi sätter jobben först, att vi satsar på kommunerna, på välfärden och på utbildning för de ungdomar som inte har utbildning. Det där vet Anders Borg, men han försöker ge sken av något annat.

I stället har Anders Borgs politik lett till ökade klyftor. Han påstår att han har en jobblinje, men för varje gång han läger en budget ökar arbetslösheten. Utanförskapet ökar och klyftorna ökar.

Den procent av befolkningen som är allra rikast har fått lika mycket som 25 procent av resten av befolkningen. Är det verkligen rättvist? Det ökar klyftorna ännu mer.

Du påstår att du har en jobbpolitik, men den leder till ökad arbetslöshet och fler i utanförskap. Det håller inte, Anders Borg.

Anf. 72 Finansminister ANDERS BORG (m):

Herr talman! Låt oss börja med att konstatera att jag och Monica Green i långa stycken är överens om jobbskatteavdraget.

Problemet är att en Ica Maxibutik med ett fyrtiotal ungdomar anställda får en räkning på 1,2 miljoner från Monica Green om vi får en rödgrön regering. En åkare med fyra lastbilar får en räkning på 1,4–1,5 miljoner. Det är ett exempel från Värmland som jag hörde häromdagen. Hos en företagare i RUT-sektorn med ett tjugotal anställda försvinner alla när räkningen kommer från Green.

Green och De rödgröna vill lägga alla pengar på bidragssystem. Pengarna ska tas genom en kostnadschock. Den kostnadschocken består i en massiv höjning på 10 miljarder för unga och en massiv höjning av transport- och energiskatterna för basindustrin. Det höjer lönerna och lönekostnaderna. Det slår ut jobb. Det dämpar återhämtningen. Det driver upp priserna. Det urholkar köpkraften. Det lämnar över 3 miljoner förlorare efter sig, nämligen alla de som sätter sig i bilen och åker till jobbet varje morgon.

6 maj

Frågestund

Anf. 73 GÖRAN MONTAN (m):

Herr talman! Jag har en fråga till idrottsminister Lena Adelsohn Liljeroth.

Det är underbart att se vilket härligt väder vi har. Våren har äntligen kommit och det betyder till mångas glädje att fotbollssäsongen har sparat i gång. Det finns tyvärr smolk i glädjebägaren i form av fotbollens fula svans: huliganerna. Det är otillständigt att några få ska förstöra en underbar idrottsupplevelse för så många.

Det arbetas intensivt på många håll i samhället för att man ska försöka komma till rätta med det problemet, men det tycks inte ha hjälpt än så länge. Det handlar inte bara om våld och vandalisering utan också om framtiden för många unga människor som luras in på den våldsamma banan.

Min fråga till idrottsministern är: Vad har regeringen gjort för att hejda denna sorgliga utveckling?

Anf. 74 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Det är riktigt att fotboll är vår största sport.

Som svar på frågan vad vi har gjort kan jag säga att redan efter något halvår kallade justitieminister Beatrice Ask och jag de organisationer som är engagerade inklusive polis och många andra till ett möte för att se vad vi kunde göra.

Det fanns önskemål om att skärpa tillträdeslagen. Det har vi gjort.

Vi hade ett uppföljande möte året därpå då det hade kommit en rapport från Brå som visade att det fortfarande fanns problem inom fotbollen. Det handlade om att mycket våld sker vid annan tid och att man skulle kunna lägga speltiderna annorlunda och ha fler kringarrangemang och ett ökat samarbete. Det har man fått till stånd på flera håll, bland annat i Stockholm där landshövdingen under ett års tid har arbetat med många olika parter och lagt fram en handlingsplan.

Det kommer inte att lösa alla problem, men det kommer att innebära att det blir bättre. Klubbarna har fått ett större ansvar, och de tar också ett större ansvar.

Anf. 75 GÖRAN MONTAN (m):

Herr talman! Tack för svaret.

Det finns också andra som ideellt lägger ned mycket tid och kraft på att försöka lösa det här problemet från sin aspekt. Det är naturligtvis fotbollsklubbarna själva och alla som är sysselsatta där. Det är också Fotbollsalliansen, den nya stiftelsen, som lägger ned väldigt mycket tid.

Det handlar inte bara om brist på pengar för organisationerna utan också om hur man kan uppmuntra dem och få ännu fler människor engagerade i de här frågorna.

Har idrottsministern möjligtvis ett svar på hur vi skulle kunna stödja det arbetet?

Anf. 76 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Jag är, med mina rötter i frivilligrörelsen, väl medveten om att man inte kan arbeta enbart repressivt, man måste också arbeta med de goda verktyg som finns.

Göran Montan nämnde Fotbollsalliansen. Via bland annat Fryshuset går olika klubbar tillsammans ut till skolorna och visar att man kan vara vänner utanför planen. Huliganpäron är en organisation som jag har haft kontakt med. Där talar man mycket om vikten av att stötta föräldrarna vid sidan av planen men också på planen. Det är också en grupp som är involverad i handlingsplanen.

Man kan göra mycket och mycket görs. Jag är intresserad av det man kan få i gång omkring själva matcherna. Trots allt dras huliganerna till matcherna. Nu har man möjlighet att stänga av och man har fått bättre kameror. Att man har lyckats lösa sekretessproblemen mellan klubbarna, länsstyrelsen och polisen samt att åklagarna är med har inneburit en hel del.

Man ska kunna gå på fotboll och man ska kunna ha kul när man går dit.

EU-lån till kärnreaktor i Bulgarien

Anf. 77 JAN LINDHOLM (mp):

Herr talman! Trots att finansminister Borg inte har svarat på någon av de frågor han har fått har jag ännu en fråga till finansministern.

Med anledning av den ansträngda ekonomiska situationen i flera av EU:s medlemsländer och den instabilitet som det tycks innebära på många sätt är jag intresserad av att höra hur den svenska regeringen ser på en del rätt nya och riskfyllda åtaganden från EU:s sida.

Jag syftar på att den europeiska investeringsbanken står i beredskap att med stöd från kommissionen ge väldigt stora lån till bygget av ett nytt kärnkraftverk i Bulgarien.

Min fråga lyder: Anser den svenska regeringen att det är lämpligt att Bulgarien löser sina energiförsörjningsproblem med hjälp av ny kärnkraft? Är kärnkraft över huvud taget rätt val under rådande omständigheter?

Anf. 78 Finansminister ANDERS BORG (m):

Herr talman! Vi har ju ett besvärligt läge i den grekiska ekonomin. Att den tynger finansmarknaden i hela Europa är alldeles tydligt. Det gör att vi har en situation som i detta avseende och innan detta är löst ter sig som mer osäker.

Det understryker vikten av det europeiska samarbetet. Det understryker vikten av att vi med gemensamma tag försöker återställa ordning och stabilitet.

När det gäller EIB:s upplåning och Bulgarien måste det rimligen vara en fråga där Bulgarien har rätten att fatta besluten. Vi har en gemensam europeisk investeringsbank för att klara av långsiktiga investeringar som medlemsländerna har behov av att genomföra. Vi har själva dragit nytta av det när det gäller fordonsindustrin.

Det måste naturligtvis vara ett beslut för Bulgarien huruvida man vill investera i ett nytt kärnkraftverk eller inte. Anser man att det är en dålig

idé ska debatten naturligtvis i första hand föras i Bulgarien. Sverige har ju ingen anledning att lägga sig i ett annat lands energiförsörjning.

Anf. 79 JAN LINDHOLM (mp):

Herr talman! Den tänkta kärnreaktorn byggs i ett område som är seismiskt ganska instabilt.

I Bulgarien har man ju problem med korruption. Bulgariens motsvarighet till Strålsäkerhetsmyndigheten har inför EU-kommissionen tydligt förklarat att det här projektet är en av de största källorna till korruption i Bulgarien.

Jag undrar om inte regeringen ändå borde ha en uppfattning i en fråga där vi genom vårt medlemskap i EU har moralisk skyldighet att försöka bidra till att EU:s resurser inte hamnar i korruption.

Det här är faktiskt första gången som ett dotterbolag till Gazprom kommer att kunna bygga en reaktor inom EU:s område vilket är anmärkningsvärt.

Anf. 80 Finansminister ANDERS BORG (m):

Herr talman! EIB:s verksamhet drivs enligt strikta riktlinjer för vilket risktagande man kan göra, hur det påverkar bankens upplåning och vilka projekt som ska värderas. De värderas utifrån finansieringskriterier, bärkraftighet och de mål banken har att bidra till hållbar utveckling i Europa etcetera.

Vi kan inte från svensk sida sätta oss till doms över enskilda projekt. Jag har naturligtvis ingen som helst information om ett enskilt kärnkraftprojekt i Bulgarien. Det ligger inte på mig som finansminister att ha sådan information. Det måste vara ett beslut och en diskussion som i första hand ska ske i Bulgarien.

Vi ska naturligtvis ställa krav på EIB och andra EU-myndigheter att bekämpa korruption och förhindra att man missbrukar EU:s medel. Det är inte en rimlig hållning att vi ska ha subsidiaritet där beslut fattas i varje land om de frågor som rör dem och vi sedan säger att vi ska ha rätt att överpröva Bulgariens beslut om sin energiförsörjning.

Transporternas betydelse för näringslivet

Anf. 81 HANS OLSSON (s):

Herr talman! Min fråga går till infrastrukturministern. Eftersom jag är från Borås kan infrastrukturministern förstå vad det handlar om.

Det var när vi från De rödgröna ville modernisera och bygga höghastighetsbanor för tåg, bland annat från Göteborg till Borås eller från Borås till Göteborg, som infrastrukturministern myntade de bevingade orden: Vad ska göteborgarna göra i Borås?

I går besökte infrastrukturministern Borås. Hon fick då en fråga från TT: "Hur känns det då att besöka Borås?" Då svarade infrastrukturministern: "Känns väl bra. Jag fick en inbjudan av kommunstyrelsens ordförande och då måste man ju åka dit och få lite information om företagens behov av transporter". Det sade Åsa Torstensson.

Då har jag en fråga till statsrådet. Har infrastrukturministern, efter besöket i Borås, förstått vikten av transporter för näringslivets utveckling?

Anf. 82 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Jag kan passa på att hälsa från Borås. Det är en välmående kommun som styrs av Alliansen och som har bra förutsättningar på arbetsmarknaden och bra företagsklimat, vilket naturligtvis gör att man har ett väldigt stort behov av bra och effektiva transporter.

Poängen med ett nytt arbetssätt som regeringen har valt är att man involverar regioner och involverar näringslivet och därmed också gör rätt saker, allt i syfte att ha fokus på den globala verksamheten, som till exempel finns i Borås, som har ett oerhört starkt behov av sjötransporter likaväl som järnvägstransporter och goda hamnförutsättningar, till exempel i Göteborgs hamn. Därför har näringslivet pekat ut två viktiga flaskhalsar att åtgärda. Det handlar om Göteborgs hamn, om till-och-från-situationen i Göteborgs hamn och om dubbelspår söder om Hallsberg.

Anf. 83 HANS OLSSON (s):

Herr talman! Ja, det är riktigt att Borås styrs av Alliansen. Problemet för infrastrukturministern är att hon är i otakt med den lokala alliansen. Låt mig läsa på insändarsidan i Borås Tidning – det är alltså en tidning från Borås – från i måndags! Infrastrukturministern tillhör ju Centerpartiet. Och i insändaren står det så här: Centerpartiet i Sjuhärad har varit drivande kring frågan om Götalandsbanan i många år. Den är en viktig tillväxtfaktor för hela Sjuhäradsbygden. Vi anser att banan ska byggas i sin helhet – och nu kommer det – men med början av etappen Göteborg–Borås.

Min fråga är: Har Centern en – vad ska man säga? – lokal uppfattning för hemmaopinionen och en uppfattning i regeringsställning som man hoppas att de på hemmafronten inte får reda på?

Anf. 84 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Till skillnad från De rödgröna har vi skapat bra förutsättningar för att finansiera projekt. Det gör också att vi skapar en hållbarhet i genomförandet. Vi skapar inga luftslott eller luftlöften runt om i landet.

Höghastighetsbanor handlar inte om 60 kilometer bana. När det gäller höghastighetsbanor är det, om man ska vara seriös, och det tror jag är oerhört avgörande, skattemedel vi pratar om för att skapa bra förutsättningar för persontransporter. De rödgröna har sagt att man ska ha alternativ till flyget. Vart tog det vägen? Det är väl inget alternativ till flyget?

Återigen: Ni förfuskar viktiga infrastrukturbyggnader. Jag hoppas att boråsarna både hör och ser vad det är för löften som De rödgröna återigen ger om vad som ska genomföras.

Vi har tillräckliga erfarenheter Sverige över av att fylla igen svarta hål, att skapa förutsättningar och att knyta ihop viktig järnvägsinfrastruktur.

Kontrollen över biståndsmedlen

Anf. 85 DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd):

Herr talman! Jag har en fråga till biståndsminister Gunilla Carlsson.

Förra veckan såg jag ett SVT-program, *Dokument utifrån*, som gjorde mig lite bekymrad över hur biståndsmedel används. Där visade man just hur biståndsmedel verkade försvinna in i statsjänstemännens fickor. Man såg stora och dyra villor, och uppenbarligen försvann biståndsmedel på outgrundliga vägar.

Det var framför allt amerikanska biståndsmedel som lyftes fram här. Men journalisten letade efter 680 skolor som skulle ha byggts med hjälp av amerikanska biståndsmedel, och han kunde hitta en.

Det gör mig lite förbryllad. Vilken kontroll har vi över biståndsmedlen? Jag tror att många med mig, efter det programmet, kände: Har Sverige kontroll över vilka biståndsmedel som kommer fram till Afghanistan? Kommer det till flickors skolor? Här satt flickor och frös, och de fick inte någon möjlighet att verkligen koncentrera sig på utbildningen.

Jag tror att många med mig kände att vi måste få ett svar på frågan: Hur kontrollerar vi att svenska biståndsmedel hamnar i rätta fickor eller på rätt plats?

Anf. 86 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m):

Herr talman! Det korta svaret är faktiskt: Nej, vi har inte tillräckligt god kontroll över de svenska biståndspengarna. Jag kan inte i dag berätta exakt vart pengarna går och, framför allt, vilka resultat de ger.

Det är därför som jag har föresatt mig, på uppdrag av den borgerliga alliansen, att få en mycket bättre återkoppling av resultaten av våra ambitioner och ansträngningar på det här området. För det är viktigt att vi tar ett globalt ansvar men också att vi kan leverera resultat och göra skillnad.

Det är därför som vi för första gången i biståndets 40-åriga historia återkommer till riksdagen med en resultatrapportering. Det är därför som vi i den borgerliga alliansregeringen nu vidtar ett aktivt arbete mot korruption. Vi inför en transparensgaranti i biståndet som ska underlätta för mottagarländer, svenska skattebetalare och medierna att följa pengarna. Detta gör vi för att vi ska kunna undvika den här typen av skandaler. De är alldeles för många. Det har funnits en alldeles för dålig kultur inom biståndet på det här området. Och det kommer att ta tid att räta upp det här.

Anf. 87 DÉsirÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd):

Herr talman! På tal om antikorrupktion kan jag berätta att programmet visade just att den här antikorrupktionen verkade vara nedlagd. Det var tomma lokaler, och han som tidigare hade lett detta hade varit dömd för droghandel i USA och så vidare. Det var ett väldigt graverande program, om det som uppgavs nu stämmer.

Frågan man ställer sig är då: Vad gör regeringen för att det ska finnas en antikorrupktionenhet som fungerar i Afghanistan? Det är ju särskilt viktigt med tanke på den omfattande droghandeln i den här regionen, som förmodligen försvårar hela situationen för dem som vill göra rätt. Min fråga gäller alltså specifikt Afghanistan och antikorrupktionarbetet.

Anf. 88 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m):

Herr talman! Jag vet att Désirée Pethrus Engström ställer den här frågan just för att det finns ett stort engagemang när det gäller att vi ska

kunna ha bistånd, att vi ska kunna bry oss och att det spelar roll att vi bidrar till att bekämpa fattigdomen i världen. Det är en strategisk utmaning, men då måste vi också bli duktigare på att se till att använda biståndsmedel mer effektivt.

Det är därför den borgerliga regeringen har tagit den här kampen på allvar. Korruption är verkligen någonting som motverkar demokratisering. Om vi blir duktigare på att se till att skapa bra strukturer, med bättre styrelseskick även i Afghanistan, blir det lättare inte bara för biståndsmedlen utan också för andra penningflöden. Därför måste biståndet också ta hjälp utifrån. Det handlar om att jobba mer med näringslivet men också om att vi ska bli duktigare på att följa pengarna, bygga bättre strukturer för ansvarsutkrävande och införa bättre insatser med ett aktivt antikorrupsionsarbete.

Jag kommer att återkomma till detta, eftersom det har varit försummat. Vi har nu jobbat med det under de senaste regeringsåren, men det återstår mycket att göra på det här området i Sverige och också multilateralt.

Information om barn och trafik

Anf. 89 CHRISTINA AXELSSON (s):

Herr talman! I måndags besökte jag Nybergskolan i Järfälla här i Stockholms län. Jag tittade naturligtvis lite extra på trafiksituationen runt skolan. Det ser väl ut som vid andra skolor i vårt län. En del föräldrar kommer och hämtar barn med bil samtidigt som andra äldre elever är ute och rasar och leker.

Det skulle behövas mer information och mer opinion kring frågorna om barn och trafik. Men genom den moderatledda regeringens försorg har NTF, som tidigare arbetat väldigt hårt med de här frågorna, blivit väldigt vingklippt i och med att man har skurit ned det fasta organisationsbidraget.

Min fråga går därför till Åsa Torstensson: Ser inte ministern behovet av agitation och information och upplysning till barn och föräldrar när det gäller just barn och trafik?

Anf. 90 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Jag tackar Christina Axelsson för frågan. Det är oerhört viktigt med direktinformation och att möta trafikanter, unga som gamla. Jag ser en spirande utveckling på detta område. Jag har varit ute i Sverige och mött nya initiativ på ett sätt som är mycket stimulerande. Det är nya grupper som aldrig tidigare varit involverade eller ens fått lov att vara med. Bostadsrättsorganisationer och bostadsföreningar har engagerat sig i olika kommun- och stadsdelar – allt i syfte att fånga upp unga och föräldrar som inte tidigare kunnat nås.

Vi kan också se hur Caravan Club, äldre som är ute med sina husvagnar eller husbilar, engagerar sig på ett nytt sätt. Det är mycket spännande.

Anf. 91 CHRISTINA AXELSSON (s):

Herr talman! Fler kockar har varit ett mantra under hela mandatperioden. Medborgarna har fått sleva i sig av den beska soppan. År 2008 fick

NTF ett fast organisationsbidrag på 25 miljoner genom Vägverket, men 2011 får man inte en krona – eller inte en spänn som vi säger i Stockholms län.

Uppriktigt sagt, Åsa Torstensson, tror du att trafiksäkerhet riktad mot barn och unga blir bättre för att någon ny aktör tar vid i stället för dem som verkligen har gjort sig ett namn och har stor kunskap på detta område? Måste inte ni i den moderatledda regeringen i er iver att skapa marknad på ställen där den inte finns också inse att det är viktigt att man har en folkbildning och aktörer som är vana att sköta den?

Anf. 92 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Jag hoppas att Hem och Skola-föreningar, föräldraföreningar, motorcykelorganisationer och Cykelfrämjandet hör Christina Axelsson säga att de inte har kunskap om detta. Jag hoppas att de hör Socialdemokraterna agitera för att vi ska återgå till det gamla systemet. Jag vet att Christina Axelsson och Socialdemokraterna längtar tillbaka.

Vi har de lägsta dödstalen sedan man började räkna. Vi har dock mycket kvar att göra, för det finns många oskyddade trafikanter. Trafiksäkerhetsfrågor är avgörande och viktiga. Vi plockar inte bort NTF:s engagemang, men vi skapar en mångfald av aktörer som når olika grupper – och det har börjat spira och växa.

Anf. 93 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Det var dagens sista svar. Jag ber att få tacka såväl statsråd som ledamöter för dagens frågestund som härmed är över.

Tillsyn av
överförmyndarna

8 § Tillsyn av överförmyndarna

Föredrags
civilutskottets betänkande 2009/10:CU27
Tillsyn av överförmyndarna (framst. 2009/10:RRS23).

Anf. 94 FREDRIK LUNDH SAMMELI (s):

Fru talman! De ska stödja de svagaste och hålla ordning på ekonomin för äldre, funktionshindrade och missbrukare. De är gode män och förvaltare, ett viktigt och inte alltid så lätt uppdrag som måste fungera. Tillsynen av denna verksamhet som länsstyrelserna ansvarar för får ännu en gång stark kritik i Riksrevisionens granskning, och genomgången vi fått i utskottet talar sitt tydliga språk. Mer måste göras. Verkligheten visar också att det måste ske nu.

”Överförmyndarnämnden godkände uttag på nära 2 000 kronor i månaden i fickpengar till Stig Öhman. Pengarna skulle till exempel gå till nya kläder. Men i 75-åringens garderob fanns bara slitna plagg – damkoffor och barnkläder. Stig saknade kläder och skor. Personalen på hans äldreboende klagade på att han inte hade några pengar. Hans gode man påstod att Stig Öhman fick ett par tusen kronor i fickpengar varje månad. Pengar som ingen sett. Stig fick betala samtalen till en mobiltelefon, som han aldrig ägt. Telefonnummer går än i dag till den nu före detta gode mannen.”

”Busschauffören Olle Bexelius hade det fattigt under sina sista år i livet. Vid begravningen på Skogskyrkogården i Boden låg han i en pappkista. – Det skulle vara så billigt som möjligt, för det fanns enligt förvaltaren inte pengar så det täckte begravningen. Jag själv tänkte inte så mycket på just det. Det var ju fint ändå, med bärtäcke och blommor, säger dottern Lisa. Dagen innan begravningen satte förvaltaren in nära 60 000 kronor på Olles konto. Nu fanns det plötsligt kontanter i det utfattiga dödsboet. Förvaltaren påstod att han haft pengarna i ett kassaskåp.”

Dessa båda herrar är två exempel som min länsstidning NSD under våren lyft fram i sin granskning av överförmyndarverksamheten i grannkommunen Boden. Det är starka och skrämmande skildringar från verkligheten men också en tydlig signal till oss lagstiftare. Vi har ett ansvar. Vi måste agera. Stig och Olle var två människor som behövde samhällets stöd men samhället svek.

Fru talman! Är det ovanligt dåligt i Boden? Är Länsstyrelsen i Norrbotten slappare i sin tillsyn än andra? Svaret är tyvärr nej. Så här ser det ut på många platser runt om i vårt land. Man behöver bara göra en sökning i nyhetsarkiven på Internet så kommer den ena efter den andra skandalen på samma tema upp runt om i vårt land. Gode män som aldrig borde ha fått förtroendet, överförmyndare och överförmyndarnämnder som helt saknar rutiner och inte klarar sitt uppdrag och länsstyrelser som kraftigt skiljer sig åt när det gäller tillsynen över denna viktiga verksamhet.

Vi reagerar alla starkt. Det var också därför vi som enigt utskott 2007 ställde oss bakom ett tillkännagivande till regeringen. Detta handlar om så mycket mer än en stor myndighets tillsyn på ett område bland alla andra tillsynsområden. Detta handlar i grunden om alla människors rätt till rättssäkerhet och trygghet.

Det handlar om små barn och gamla människor. Det handlar om sjuka män och kvinnor. Det handlar om närmare 100 000 svenskar som av skilda skäl har en ställföreträdare i form av en god man, en förvaltare eller en förmyndare.

Fru talman! Nu står vi åter här i kammaren, fyra år efter den första granskningen, med uppföljningen. Vad har hänt och vad har det fått för verkan? Och inte minst, är problemen och bristerna lösta?

Vi kan tyvärr konstatera att så inte är fallet. Visst finns det saker att glädjas över. Fortfarande är dock åtgärderna som vidtagits inte tillräckliga, och problemen och bristerna som tidigare uppmärksammats kvarstår i stor utsträckning enligt Riksrevisionens granskning.

Man skulle kunna säga det enklare, nämligen att regeringen inte tagit problemet med länsstyrelsernas bristande tillsyn av överförmyndarna på tillräckligt stort allvar och med nog stor kraft agerat. Det är med stor oro vi kan konstatera att mängden klagomål till såväl länsstyrelserna som Justitieombudsmannen ökat under innevarande mandatperiod.

Denna verklighet i kombination med Riksrevisionens bedömning, att problemen nu börjar bli av sådan art och omfattning att överförmyndarna har sett sig nödsakade att i varierad utsträckning åsidosätta gällande reglering för att hitta lösningar på de situationer de ställs inför, kan bara leda till ett tillkännagivande enligt Riksrevisionens styrelses framställning.

Fru talman! I riksdagens tillkännagivande våren 2007 anfördes att bristerna i länsstyrelsernas tillsyn borde åtgärdas snarast möjligt. I dag, tre år senare, kvarstår stora delar av arbetet, men nu lägger sig den borgerliga majoriteten platt för regeringen. Varför? Jag kan faktiskt inte förstå det. Jag hoppas i efterföljande inlägg få svar på den frågan. Om vi nu alla upprörs över bristerna inom tillsynen, varför då inte ge ett tydligt och klart besked till regeringen att denna fråga måste hanteras bättre?

Mer måste göras, och snabbare måste det gå. Vi har i alla fall inte tid att vänta på samma sätt som utskottsmajoriteten. Verkligheten är skrämmande och på många punkter ett misslyckande för samhället. Här måste regeringen, oavsett hur den ser ut efter valet, med kraft agera. Så här kan det inte fortsätta, och jag hade varit glad om vi i riksdagen gemensamt hade kunnat göra ett tillkännagivande.

Jag yrkar bifall till reservationen.

Anf. 95 LISELOTTE OLSSON (v):

Fru talman! Dagens debatt handlar, som vi redan hört, om Riksrevisionens styrelses framställning om tillsyn av överförmyndare. En sådan framställning från Riksrevisionens styrelse brukar ibland bara passera, och det stannar ofta vid att deras förslag noteras men bifalls inte. Det vi pratar om i dag är dock för viktigt för att stanna där. Jag tycker att Riksrevisionens styrelses granskning och förslag på åtgärder just i detta fall är alldeles för viktiga för att läggas till handlingarna.

De personer som har behov av hjälp tillhör de allra mest utsatta i samhället. Tänk er tanken att inte kunna klara sin egen ekonomi eller i övrigt sörja för sin person utan vara beroende av någon annan. Man brukar säga att ett samhälle kan beskrivas utifrån hur barn och gamla behandlas. De personer vi i dag pratar om är verkligen en svag och utsatt grupp som vi, det vill säga samhället, måste värna om på bästa möjliga sätt. Vi måste säkerställa att dessa människor och deras egendom behandlas på ett rättssäkert sätt.

Jag vill lyfta fram några saker som har påpekats i granskningen. Redan 2006 kunde Riksrevisionen se en expansion av överförmyndarnas verksamhet, och i den senaste granskningen ser man att expansionen har fortsatt och att det i den ökningen tillkommit grupper med nya, komplexa svårigheter, till exempel ensamkommande flyktingbarn och personer med dubbeldiagnoser inom psykiatrin. Det i sin tur betyder att de nya grupperna och de förändrade kraven ska mötas inom det befintliga systemet. Självklart uppstår då problem.

När vi nu tydligt blivit uppmärksammade på de ökade påfrestningarna i överförmyndarnas verksamhet tycker jag att vi måste ta vårt ansvar så fort som möjligt. Vi måste göra allt vi kan för att åtgärda detta.

Granskningen pekar också på att det finns risker för intressekonflikter när överförmyndaren rekryterar sin ställföreträdare. Att inrätta förvaltar-enheter innebär att en förordnad förvaltare anställs i stället för att, som föräldrabalken säger, det ska vara ett frivilligarbete. Det här är några saker som nämns och som kan innebära intressekonflikter. Det tycker vi är oroande och kan absolut inte vara till gagn för huvudmännen.

Sammantaget konstaterar Riksrevisionen att klagomålen mot överförmyndarnas verksamhet ökat och att det finns behov av mer ändamålsenliga insatser från regeringen. Jag tycker inte, och vill inte, att vi ska

låta detta dra ut på tiden. Det handlar, som ni både vet och hört, om utsatta människor. Det är därför anmärkningsvärt att ni i majoriteten, som har möjlighet att göra något åt detta, för ni är åtminstone några månader till regeringsföreträdare, väljer att inte ta Riksrevisionens styrelses framställan på allvar.

Fru talman! Det finns en fråga som visserligen inte tas upp i detta betänkande, och inte heller har granskats av Riksrevisionens styrelse, men som jag tycker är så pass viktig att jag vill nämna den i debatten. Det gäller frågan vad som händer om eller när en företrädare misskött huvudmannens ekonomi eller till och med förskingrat dennes medel. I de flesta fall är den som blivit lidande hänvisad till att söka ersättning av företrädaren, och även om den skadelidande tilldömts skadestånd är det inte ovanligt att företrädaren saknar tillgångar. Det betyder att det i praktiken är omöjligt för huvudmannen att få någon ersättning över huvud taget.

Jag menar att det finns all anledning – och jag blev ännu mer övertygad om det när jag lyssnade på vad Fredrik berättade från Boden – att stärka skyddet för den som drabbas av ekonomisk skada till följd av företrädarens förfarande.

För att upprätthålla tilltron till det nuvarande systemet med ställföreträdare anser jag att det behövs ett yttersta skyddsnät i form av ersättning som kan gottgöra den enskilde för skador som ställföreträdaren har vållat henne eller honom. Jag menar att det ska införas en bestämmelse som säger att en kommun ska vara skyldig att solidariskt med en förordnad förmyndare, god man eller förvaltare ersätta för den sakskada eller förmögenhetsskada som huvudmannen blivit drabbad av.

Jag hoppas att regeringen i allt det pågående arbete som står nämnt i betänkandet, det som verkar pågå någonstans, vågar ta tag i detta problem.

I övrigt yrkar jag bifall till reservationen.

Anf. 96 JAN LINDHOLM (mp):

Fru talman! Civilutskottets betänkande om tillsyn av överförmyndare tar sitt avstamp i Riksrevisionens granskning och framställan. Självklart ska den som av ålder eller på grund av sjukdom har behov av att få hjälp av sin kommun med förvaltningen kunna känna fullt förtroende för att förvaltningen sker på ett tryggt och rättssäkert sätt. Det växande antalet anmälningar om brister i den typen av förvaltning är därför mycket oroande.

Överförmyndarnas uppgift är bland annat att stötta, utbilda och granska de olika slag av ställföreträdare som behövs för att lösa de problem som kommuninvånare kan ha på grund av sin oförmåga eller med anledning av att de inte uppnått myndig ålder. Det handlar alltså om förmyndares, gode mäns och förvaltares insatser för att stötta och säkerställa i ekonomiska och juridiska frågor när medborgarna själva inte får eller kan sköta det.

Det kan ibland handla om ganska komplexa och svåra frågor där den enskilde ställföreträdaren i sin tur kan behöva en hel del råd och stöttning. Den kritik som finns kan därför ha många olika orsaker. Det kan, som vi hört tidigare, vara så att en ställföreträdare inte är hederlig utan ser möjligheter att tillskansa sig ekonomiska fördelar, och också gör det.

Förhoppningsvis är dock dessa fall undantag, och visst kan man i de fallen lägga ett ansvar på överförmyndaren som kanske brustit i granskningen vid rekryteringen av ställföreträdarna. Bakgrunden behöver dock inte vara att det är fråga om medvetna försök att missköta syslan.

Viljan att göra gott räcker inte alltid till. Det kan vara så att ställföreträdaren inte i alla fall själv inser att den som han eller hon företräder faktiskt håller på att bli lurad av en tredje part. Ibland kanske ställföreträdaren inte lyssnar tillräckligt till huvudmannens önskingar eller inte lägger ned tillräckligt med tid för att studera alla de alternativ som huvudmannen egentligen skulle kunna använda sig av i sin förvaltning och sedan förklara och diskutera dem med den som man företräder.

Det finns säkert många andra exempel på orsaker till att det uppstår missnöje, uppenbara fel och också ren misskötsel. Naturligtvis kan man då alltid hävda att överförmyndaren till åtminstone någon del har brustit när detta uppstår. Men jag skulle också vilja hävda att man kan påstå att det kan bero på brister i tillsynen av överförmyndaren och inte minst på brist på resurser som har avdelats. Att det är så kanske just kan bero på brister i tillsynen.

Fru talman! Hur ser då situationen ut för överförmyndaren? Jag har tagit hjälp av några bekanta som för min räkning har ringt runt och frågat en del överförmyndare hur arbetssituationen kan se ut. Att ansvara för 500 ställföreträdare verkar inte vara så ovanligt och att antalet fall som dessa ställföreträdare i sin tur kan handlägga under ett år kan överstiga 1 000 fall verkar inte heller vara så ovanligt. Det är klart att det finns många arbetsplatser där en chef ansvarar för mer än 500 personer. Men då finns det oftast mellanchefer som stöttar på något sätt. Men här handlar det egentligen inte om anställda utan mer eller mindre om idealister som mot ett mindre arvode ställer upp och gör en samhällsinsats.

Naturligtvis finns det överkvalificerade ställföreträdare som klarar detta alldeles utmärkt. Men det finns också sådana som egentligen vill mycket mer än de klarar av.

Situationen varierar för överförmyndare i olika kommuner. En del kommuner lägger mer resurser på denna uppgift än andra, och antalet fall varierar.

Fru talman! Med detta vill jag bara ha sagt att med tanke på de uppgifter och de resurser som överförmyndarna har bedömer jag att de i huvudsak gör ett fantastiskt arbete.

Den kritik som Riksrevisionen riktar utifrån sin granskning menar jag inte bara ska falla på tillsynen och på det arbete som överförmyndarna gör. Man måste också se att det är en kritik av den struktur, den konstruktion och den resurstilldelning som vi har.

Från flera ställföreträdare får jag ibland höra krav på att deras uppgifter egentligen borde skötas av personer med fast anställning hos en myndighet som har verklig kraft att ta ansvar för kvaliteten. Så ser många ställföreträdare på sin egen situation. De anser också att arvodet många gånger inte alls motsvarar de stora arbetsinsatser som många av deras huvudmän kräver.

Vi från det rödgröna alternativet har, som redan har sagts av två företrädare i kammaren, en gemensam reservation i betänkandet. Vi tycker att det är av stor vikt att den som behöver en förmyndare, en god man eller en förvaltare garanteras ett rättssäkert stöd. Vi menar i vår reservat-

ion att regeringen inte har tagit tillräcklig hänsyn till riksdagens tillkännagivande från 2007 om bristerna och behovet av ökad tillsyn. Vi kan faktiskt inte heller se att regeringen sedan den förra granskningen gjordes har tagit några egentliga initiativ för att förbättra regeringens egen insyn och uppföljning av frågan. Vi menar därför att regeringen egentligen saknar kunskap om både volym och kvalitet på ett sådant sätt som gör det möjligt för regeringen att bedöma de problem som verksamheten möter, exempelvis med nya grupper och nya behov.

Vi i det rödgröna alternativet är väldigt oroade av Riksrevisionens bedömning att problemen nu börjar bli så omfattande att överförmyndarna tvingas ta till dåliga lösningar för att nödortfikt klara problem som de ställs inför.

Med en sådan tydlig beskrivning av verkligheten och situationen har vi svårt att förstå varför utskottsmajoriteten inte väljer att göra ett förnyat tillkännagivande. Riksdagen har till uppgift att granska regeringens arbete, och Riksrevisionen är bara en del av de verktyg som vi har till vår hjälp för att göra det.

Vi menar att det inte kan vara meningen att riksdagen av någon sorts politiskt taktiska skäl i alla lägen ska blunda för brister som vi faktiskt ser och som vi vet om bara för att regeringen i protokollet ska se så fläckfri ut som möjligt. Att använda riksdagen på det sättet menar jag verkligen undergräver tilltron till demokratin, och det marionettförklarar verkligen oss själva – Sveriges riksdag.

Ett bifall till reservationen från en klar riksdagsmajoritet skulle tvärtom vara ett sätt att markera att riksdagen faktiskt är självständig i förhållande till regeringen. Det skulle också synliggöra vår roll som en demokratisk kontrollmekanism.

Fru talman! Jag yrkar naturligtvis bifall till reservationen i betänkandet.

Anf. 97 CHRISTINE JÖNSSON (m):

Fru talman! Som mina företrädare har varit inne på är överförmyndarverksamheten mycket viktig och påverkar många människor i vårt land. Vi diskuterar alltså ett betänkande om tillsyn av överförmyndarna med anledning av att Riksrevisionen har gjort en uppföljningsgranskning under hösten 2009. Redan 2006 kom den första granskningen, som någon tidigare också har påpekat, där man framförde brister i länsstyrelsens tillsyn. Man kritiserade också en vag överförmyndarverksamhetsorganisation och en bristande nationell samordning.

Nu kommer en uppföljning som visar att det fortsatt finns brister, framför allt i länsstyrelsens tillsyn men också när det gäller organisationen av överförmyndarna.

Talaren före mig här i kammaren visade på den viktiga samhällsinsats som Sveriges överförmyndare, gode män och förvaltare dagligen gör. Som alltid, precis som Jan Lindholm var inne på, sätts fokus på det som inte fungerar, när tillsynen brustit eller enskilda överförmyndares eller gode mäns kunskaper och kompetens inte räcker till.

Jag tycker att det är synnerligen viktigt att den granskning som har kommit från Riksrevisionen också kommer upp till debatt och diskussion både i utskottet och i kammaren. Det är viktigt att granska denna verksamhet men också att insynen i överförmyndarverksamheten kommer

upp till offentlig diskussion, att man inte kan dölja felaktigheter och att verksamheten faktiskt utvecklas genom diskussion och den kritik som den också får.

De flesta vet att överförmyndarverksamheten finns, men dess storlek och omfattning är det få som känner till. Det är också få som vet att verksamheten har ett långt förflutet i Sverige. Man kan gå tillbaka till mitten av 1600-talet i Stockholm och finna att verksamheten startade under tidigt 1600-tal.

I varje kommun ska det finnas en överförmyndare eller en överförmyndarnämnd. Överförmyndaren ser till att en persons tillgångar används till hans eller hennes nytta och placeras på ett tryggt sätt. Länsstyrelsens roll är, precis som en del har varit inne på, att kontrollera överförmyndarna i sitt län.

Man kan konstatera att det är skillnad mellan länsstyrelserna i vårt land när det gäller den kontroll som sker och den tillsyn som man gör av kommunernas överförmyndarverksamhet. Naturligtvis är det också skillnad mellan Sveriges olika kommuner. Det är inte så konstigt med tanke på kommunernas olika förutsättningar, storlek med mera.

I debatten i föl om motionsbetänkandet konstaterade Inger René från Moderaterna att det 2004 fanns ca 88 000 personer som var föremål för denna typ av verksamhet. Precis som Fredrik Lundh Sammeli har varit inne på kan man nog i dag räkna med att det är drygt 100 000 personer som berörs av överförmyndarnas verksamhet. Den har utvidgats, och kraven har blivit fler. Det som också har kommit till, och som LiseLotte Olsson var inne på, är till exempel de ensamkommande flyktingbarnen.

Man kan konstatera att det beträffande de 100 000 personer som finns inom verksamheten naturligtvis skiljer sig otroligt mycket. Det kan handla om allt, från i princip rena rutinärenden till väldigt tunga ärenden.

För två månader kunde man i Sydsvenska Dagbladet läsa om överförmyndarverksamheten i Malmö kommun och om det ideella och värdefulla arbete som många gode män knutna till Malmö kommun gör. Det är viktigt att också föra fram, vilket Jan Lindholm här gjort, att många lägger ned mycket arbete på den verksamhet som sker.

Jan Lindholm har gjort viss efterforskning när det gäller hur det ser ut. Det har också jag gjort, bland annat med hänvisning till Inger Renés anförande för ett år sedan. Av det framgick att i hennes kommun, Partille kommun – en medelstor svensk kommun med ungefär 35 000 invånare – fanns det 125 gode män till ungefär 250 personer, ärenden.

I min kommun, som är mer än dubbelt så stor – där finns 100 000 invånare – har vi 480 gode män till 1 100 personer. Det skiljer sig alltså väldigt mycket. Alla kommuner, även en ganska liten kommun som Partille, har en ganska stor verksamhet, så den diskussion som förs i varje kommun och länsstyrelse är viktig.

Vad har hänt sedan 2007 då riksdagen beslutade om ett tillkännagivande? När jag lyssnar på föregående talare här verkar inget ha hänt, vilket är felaktigt och även en mycket konstig verklighetsbild att förmedla.

Sedan 2007 har man bland annat gjort en förändring i förmyndarskapsförordningen, vilket kanske är den viktigaste delen. Man konstaterar att årlig inspektion från länsstyrelsen ska vara huvudregel. Denna del är viktig. Det är ju en av de delar som tidigare kritiserades när man på

1990-talet tog bort skyldigheten att ha årlig inspektion. Nu säger man alltså att en årlig inspektion ska vara huvudregel. Minst vartannat år ska länsstyrelsen granska kommunernas överförmyndarverksamhet. Man har också stramat upp när det gäller hur tillsyn och uppföljning ska ske – detta för att också kunna följa protokoll och andra handlingar som länsstyrelsen upprättat vid sina inspektioner ute i kommunerna.

Det har också gjorts en förändring i föräldrabalken innebärande att länsstyrelsen ska tillse att kommunerna ger gode män och andra den utbildning som det är en skyldighet att ge, att tillse att alla har den kunskap om bland annat lagstiftningen som man ska ha. Också detta är en viktig förändring.

Vidare har man sagt att länsstyrelsen – förutom tillståndsdelen – ska vara rådgivande.

Av Riksrevisionens handling om tillsyn som nu kommit framgår att det blivit fler heltidstjänster på länsstyrelsen, kanske inte tillräckligt många men ändå fler än tidigare.

Det som är på gång i regeringen och som vi kan läsa om i betänkandet är att man arbetar med en utredning som tittar på utbildning, gode mäns kvalifikationer och tillsyn samt på om det ska vara en nämnd eller enskilda överförmyndare i kommunerna. Dessutom handlar det om att titta på länsstyrelsens möjlighet till fortsatt tillsyn. Man säger att det kommer en proposition 2011.

En annan sak som kommit från regeringen är ett regleringsbrev till länsstyrelserna där man säger att varje länsstyrelse ska redovisa det som sker i överförmyndarverksamheten.

Medvetna om vad som har skett och vad som är på gång menar vi från Alliansens sida att man väldigt aktivt och målmedvetet arbetar med dessa frågor.

Varför då inte gå på ett tillkännagivande? Ja, först och främst kan man titta på det som oppositionen säger – att ett bifall innebär att riksdagen för regeringen tillkännager att denna ska fortsätta att vidta åtgärder för att stärka länsstyrelsernas tillsyn av kommunernas överförmyndare.

Det är viktigt med länsstyrelsens tillsyn, men de andra frågorna är lika viktiga – hur man organiserar och hur kommunerna utnyttjar den verksamhet som finns. Med det arbete som är gjort och med det som kommer i propositionen tycker vi inte att det behöver göras ett tillkännagivande. Detta har inget att göra med hänsyn till regeringen eller med någonting politiskt. Däremot kan man konstatera att mer blir gjort genom det arbete som regeringen i dag gör än genom det tillkännagivande som oppositionen vill ska göras.

Anf. 98 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Fru talman! När jag lyssnar på Christine Jönsson tycker jag att det när det gäller den här verksamheten i sak finns en stor samsyn. Vi tycker att verksamheten är mycket viktig och att det är viktigt att kvaliteten stärks.

Christine Jönssons talade i slutet av sitt anförande om varför man inte vill ha ett tillkännagivande. Men även om tillkännagivandet från 2007 har fått i gång så pass många åtgärder som Christine Jönsson här redovisar kan vi utifrån Riksrevisionens granskning konstatera att väldigt mycket återstår. Jag tycker mig kunna utläsa av granskningen att förändringarna i verksamheten inte är så stora som de kanske framställs av

Christine Jönsson när det gäller åtgärder. Men det är möjligt att det tar tid innan åtgärderna får genomslag ute i verksamheten; så kan det vara.

Om nu ett tillkännagivande har fått effekten att man har kommit i gång med åtgärder varför kan riksdagen då inte vidhålla sin ståndpunkt genom ett tillkännagivande tills vi utifrån en utvärdering, granskning, ser att vi kommit dit vi vill? Jag har så svårt att förstå just sättet att förhålla sig till hur vi i riksdagen hanterar regeringen. Bara för att man har börjat vidta åtgärder – dock ser vi att situationen i princip är som 2007 – ska vi liksom bete oss på ett annat sätt. Jag skulle vilja veta varför vi inte ska ha en fortsatt tydlig signal från riksdagen.

Anf. 99 CHRISTINE JÖNSSON (m) replik:

Fru talman! Texten i betänkandet och det vi från Alliansen i civilutskottet och också alliansregeringen både sagt och gjort i olika sammanhang visar att såväl diskussionen och Riksrevisionens beslut som det tidigare tillkännagivandet från riksdagen har tagits på allvar.

Det är viktigt att påpeka att det har hänt väldigt mycket under de senaste åren. Till exempel har man från Finansdepartementet och Odell tagit tag i diskussionen om länsstyrelsens roll. Med regleringsbrevet har regeringen sagt att det är viktigt att följa upp det och att se till att frågor som varit uppe till diskussion följs upp i regeringens regleringsbrev. Man har också gjort det som jag tidigare pekat på. Viktigast har egentligen varit att man har gått tillbaka till huvudregeln om årlig inspektion.

Varför då inte gå på tillkännagivandet? Ja, kanske beror det lite grann på vad man lägger i betydelsen av ett tillkännagivande och i den makt som ett sådant enligt Jan Lindholm på något sätt skulle ha. Att det skulle ha förändrat regeringens attityd och arbetssätt tycker inte jag. Regeringen har visat att man är intresserad av att lösa frågan. Man har vidtagit ordentliga åtgärder som fört diskussionen och besluten vidare.

Jag kan dela uppfattningen att granskningen kanske kom lite tidigt. Och kanske är det viktigt att om både ett och två år följa upp Riksrevisionens granskning och också det arbete som vi gör i utskottet, att verkligen se till att verksamheten följs upp och granskas. Men jag kan inte se att ett tillkännagivande skulle föra ärendet framåt.

Anf. 100 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Fru talman! Jag har bara en kort fråga. Betyder det Christine Jönsson säger att ni från majoritetssidan anser att tillkännagivandet från 2007 egentligen var onödigt?

Anf. 101 CHRISTINE JÖNSSON (m) replik:

Fru talman! Nej, jag tycker inte att det var ett onödigt tillkännagivande. Jag vet att regeringen redan då var medveten om att detta var en stor och komplicerad fråga och att man skulle driva det vidare. Jag tror att det fokus som tillkännagivandet innebar också gjorde att ett antal av förändringarna i förmyndarskapsförordningen och annat kanske kom snabbare än de hade gjort utan tillkännagivandet. Jag tycker alltså inte att det var onödigt.

Anf. 102 FREDRIK LUNDH SAMMELI (s) replik:

Fru talman! Vi är alla överens om att detta är en viktig verksamhet. Vi är alla medvetna om att en mycket stor del av verksamheten fungerar väldigt bra och att det finns fantastiska människor som lägger ned enormt mycket tid på sina uppdrag. Vi är nog alla glada över de framsteg denna mandatperiod också har lett till om man tittar på granskningen mellan 2006 och 2010. Det är lite mer resurser och ett ökat antal inspektioner.

På alla dessa punkter är vi överens, och jag tror också att vi alla är överens om att det är upprörande att dessa brister och problem kvarstår. För nog måste väl Christine Jönsson hålla med om att det är ett problem att man fyra år senare i en uppföljande granskning kan peka på att de åtgärder man har vidtagit inte har varit tillräckliga. Min fråga till dig, Christine Jönsson, är om ni verkligen är nöjda med den verklighet och det resultat granskningen lyfter fram och att man så tydligt kan se att de åtgärder regeringen hittills har vidtagit inte är nog kraftfulla.

Anf. 103 CHRISTINE JÖNSSON (m) replik:

Fru talman! Det vi kan vara överens om är att det inte är bra att problem och brister fortfarande kvarstår. Samtidigt kan det dock vara så att både ditt och många andras engagemang i dessa frågor gör att det är bra att insynen finns i verksamheten, att den har ökat och att antalet både anmälningar och annat har ökat. Jag ser det som ett sundhetstecken att man plötsligt har fått ett fokus och en öppenhet som kanske inte har funnits tidigare.

Jag är nöjd med den första delen av det regeringen har gjort vad gäller till exempel förändringarna – det jag var inne på i min replik till Jan Lindholm, alltså förändringen till årlig inspektion och minst vartannat år. Jag är även nöjd med uppstramningen av tillsynen och uppföljningen och också att länsstyrelsen har fått en roll att både tillse utbildningen och vara rådgivande.

Det jag ser som positivt men som vi inte kan se resultatet av riktigt ännu är det arbete regeringen har påbörjat för den proposition som kommer 2011. Där är en annan del; det kanske inte är lika mycket länsstyrelsens kontroll och tillsyn man fokuserar på där som utbildning, kvalifikation, insyn med mera i den verksamhet kommunerna bedriver. Jag tror att det är bra att ett fokus finns där, och jag hoppas att den utredningen och den propositionen kanske för ärendet ytterligare ett steg.

I och med att beslutet är taget att det finns i regeringens prioritering faller dock lite av den tillkännagivandediskussion som Fredrik Lundh med flera för, där man till mycket stor del inriktar sig på länsstyrelsens tillsyn. Här förs diskussionen vidare. Det är snarare kommunernas verksamhet.

Anf. 104 FREDRIK LUNDH SAMMELI (s) replik:

Fru talman! Utredningen om förmyndare, gode män och förvaltare lämnade sitt slutbetänkande i december 2004. Man kan i vårt betänkande läsa det ni hänger upp ert, enligt mig, ganska platta förhållande till verkligheten på. Det handlar om någonting som förväntas komma under våren 2011. Det handlar om saker som är föremål för beredning. Det handlar om en koncentrerad tillsyn av överförmyndarna till sju länsstyrelser

som ska komma under våren 2011. Det kanske låter fint, men vi pratar om ett år till. Vi pratar om våren 2011 – fem år efter granskningen.

Vi vet alla här inne, både vi som gör vår första mandatperiod och inte minst de som har suttit i parlamentet under många år, att det inte är så att utlovade eller tänkta propositioner alltid kommer. Därför tycker vi från De rödgröna att det är väldigt viktigt att här ställa sig bakom Riksrevisionens förslag till tillkännagivande. Jag kan bara beklaga att civilutskottet inte har en bred och tydlig enighet och med kraft lämnar ett besked till nästkommande regering. Denna fråga måste lösas snabbare än i det tempo man i dag håller.

Anf. 105 CHRISTINE JÖNSSON (m) replik:

Fru talman! Först och främst tycker jag fortfarande att många av de åtgärder som är genomförda har fört fram ärendet och diskussionen på ett sätt som kanske inte har gjorts under de andra år man har diskuterat denna fråga. Från 2007 har det hänt väldigt mycket. Om man tittar sedan Riksrevisionens senaste rapport, alltså 2006, ser man också att det har hänt mycket. Regeringen har fattat ett antal beslut.

Det man från oppositionen inriktar sig på är Riksrevisionens första att-sats, där man vill att riksdagen ska ge ett tillkännagivande för att stärka länsstyrelsernas tillsyn av kommunernas överförmyndare. Ja, det kan vara bra. Det är också en av de frågor vi har med och som har diskuterats och beslutats om tidigare. Det finns dock också den andra delen, som Fredrik Lundh kanske lite platt går förbi. Det är att länsstyrelsens tillsyn är viktig, men det är inte länsstyrelserna som faktiskt är de som har folk i verksamheten, utan det är kommunerna.

Då kanske man ska titta på hur man stärker kommunernas möjligheter att utföra verksamheten på ett sätt som får både länsstyrelsen och andra att bli nöjda, så att du och jag inte står här i riksdagen och diskuterar detta. Där tycker jag att man från oppositionens sida missar en del som regeringen faktiskt har tagit många längre steg i än vad någon tidigare regering har gjort.

Anf. 106 LENNART PETTERSSON (c):

Fru talman! Riksrevisionen har granskat tillsynen av överförmyndarna och kommit fram till att det finns brister i tillsynen – delvis stora brister. Riksrevisionen begär därför att regeringen dels vidtar åtgärder för att stärka länsstyrelsernas tillsyn av kommunernas överförmyndare, dels tar initiativ till en utredning av överförmyndarnas organisation och verksamhet.

Regeringen har en gång under denna mandatperiod skärpt lagstiftningen. Huvudregeln ska vara årliga inspektioner från länsstyrelserna och som ett absolut krav minst vartannat år. Även om det har bätrat sig något är det ändå så att det inte fungerar på ett tillfredsställande sätt, och det är allvarligt. Som en följd av detta har regeringen återigen aviserat ökade krav på verksamheten.

Som lite kuriosas kan jag nämna att jag fick ett protokoll från tillsynen hemma i Svalövs kommun i förrgår. Apropå det Fredrik Lundh Sammelisade om att det är likadant överallt kan jag säga att de fick klart godkänt från länsstyrelsen när det gäller hanteringen av ärendena, och de fick

klart godkänt när det gäller utbildningen av gode män och förvaltare. Det är alltså klart att det finns ett spektrum där det är mer eller mindre bra.

Det är de allra svagaste grupperna i samhället som vi pratar om. Det är också nya eller utökade grupper som behöver samhällets stöd. Det kan vara allt från till exempel ensamkommande barn från andra länder till personer som genom en förbättrad sjukvård uppnår en hög ålder och därigenom får svårt att klara sin vardagsekonomi och sin sociala situation. Det är besvärande att det i hela kedjan i form av länsstyrelserna, överförmyndare, gode män och förvaltare finns brister som drabbar enskilda människor som är i behov av stöd. Att vårda andra människors tillgångar och ge dem goda förutsättningar att klara sin dagliga tillvaro är uppdrag som bara ska fungera.

Riksrevisionen föreslår en ny utredning om överförmyndarnas organisation, men det bedömer inte vi centerpartister och övriga allianspartier som den lämpligaste lösningen. Utredningar tar tid, och då dröjer det innan vi får konkreta förslag till förbättringar. Verksamheten har under 2000-talet belysts av utredningar, granskningar och arbete i Regeringskansliet. Jag bedömer att det finns tillräckligt beslutsunderlag för att förändra och förbättra lagstiftningen.

Det finns några centrala punkter som man bör ha med sig inför en ny proposition som förhoppningsvis kommer våren 2011.

En punkt är kompetenskravet på både överförmyndare, gode män och förvaltare. Utan att för den skull kräva någon formell utbildning är det högst väsentligt att berörda personer har både den kompetens och den insikt som krävs för att säkerställa rättssäkerheten för de människor som inte klarar sig själva. Ansvar, kompetensnivåer med mera behöver alltså klargöras.

En annan punkt är samarbetet mellan kommunerna och problemen med att överförmyndare är ett förtroendeuppdrag som därigenom egentligen kräver att man är boende i kommunen för att man ska komma i fråga för uppdraget. Likaväl som det går att ha gemensamma nämnder i form av till exempel räddningstjänst och miljö, som också är myndighetsutövning, borde det vara relativt enkelt att tillåta det även för överförmyndarna.

Att se överförmyndare som ett förtroendeuppdrag är i mina ögon en förlegad syn på uppdraget. En överförmyndare ska rimligtvis kunna vara anställd eller vara en köpt tjänst, medan en överförmyndarnämnd av naturliga skäl består av förtroendevalda. Med obligatoriska nämnder ökar rättssäkerheten men också förutsättningarna för en mer likställd behandling av olika ärenden, genom att överförmyndaren får det bollplank som nästan alltid ger ett bättre beslut.

Fru talman! Dessa och andra nödvändiga och angelägna förändringar bör kunna genomföras utan fler utredningar. Därav följer det naturliga att lämna Riksrevisionens framställan om tillkännagivande utan åtgärd. Däremot är det ytterst angeläget att regeringen återkommer med en proposition enligt de synpunkter som utskottet framför i betänkandet. Det går betydligt snabbare att gå rakt på en ny proposition och eventuellt förtydliga skrivningarna i regleringsbrevet till länsstyrelserna, precis som Christine Jönsson framförde.

*Tillsyn av
överförmyndarna*

Jag ska göra några kommentarer till Fredrik Lundh Sammelis och LiseLotte Olssons anföranden. Fredrik Lundh Sammeli uttryckte sig ungefär så här: Snabbare ska det gå. Vi vill inte vänta, som regeringen.

Om det nu är så att utredningen lades fram 2004 och den socialdemokratiska regeringen lämnade in i september 2006, varför var det en tidsperiod som då inte var tillräckligt lång för att nå ett resultat medan ett år är för lång tid? Man får väl ha ungefär samma tidsperspektiv för sig själv som man har för andra, Fredrik Lundh Sammeli. Det innebär i så fall att din egen regering var väldigt långsam i sin hantering på den tiden. Det gör att jag tycker att kritiken faller ganska så platt.

LiseLotte Olsson uttryckte sig ungefär som att vi från Alliansen inte tar Riksrevisionens skrivelse på allvar. I betänkandet står det mycket tydligt att utskottet inte har någon annan uppfattning än Riksrevisionens styrelse. Vi menar att det inte framstår som meningsfullt att tillsätta en ny utredning med tanke på tidsutdräkten. Men vi förutsätter att regeringen, i enlighet med vad som har aviserats, kommer att överlämna en proposition till riksdagen senast 2011. Vi påpekar också att det är ett oeftergivligt krav att rättssäkerheten upprätthålls. Jag kan inte tycka annat än att det är att ta detta på fullt allvar.

Fru talman! Till sist vill jag säga att vi tar ansvar för de svagaste grupperna genom att på detta sätt påskynda beslutsprocessen. Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på reservationen.

Anf. 107 JAN ERTSBORN (fp):

Fru talman! Fredrik Lundh Sammeli inledde den här debatten med två tragiska exempel från Boden. Jag måste ge honom helt rätt i sina påståenden att det inte är något speciellt för Bodens kommun. Det är tyvärr så att detta förekommer över landet i en utsträckning som vi naturligtvis inte känner till, men det förekommer tillräckligt mycket för att vi ska ta de här frågorna på yttersta allvar.

Vi har ingen bra statistik över verksamheten med gode män, förvaltare och förmyndare. Vi har en siffra att förlita oss på, och den är från Riksrevisionens förra genomgång där man kom fram till att det handlade om 88 000 personer i slutet av 2004. Det är sannolikt, med den ökningstakt som har varit, över 100 000 personer i dag som är berörda av den här verksamheten. Den summa som förvaltades 2004 uppskattades till 17,5 miljarder. Det är sannolikt att den också har ökat en hel del från 2004 till i dag, med tanke på att många äldre personer får gode män för att hantera deras ekonomi.

Det är alltså en omfattande verksamhet, och det är allvarliga brister, som påpekades. Det fick vi reda på 2006 i Riksrevisionens första granskning. Jag tillhör dem som välkomnar att man gjort en så snabb uppföljning som man gjort nu. Det är ju en del som har funderat över varför man gjorde den så snabbt, men jag välkomnar det. Och jag gör det speciellt med tanke på att vi har kunnat konstatera att de åtgärder som vidtogs inte har varit tillräckliga, utan att vi måste fortsätta och ta ytterligare steg. Vi har redovisat i betänkandet en hel del steg för att kunna komma framåt här med en bättre kompetens hos inte bara överförmyndarna utan framför allt hos de gode männen och förvaltarna.

För egen del tror jag att en av de absolut viktigaste frågorna är att se till att vi får obligatoriska överförmyndarnämnder i det här landet i stället

för enskilda överförmyndare. Överförmyndarnämnder kan dessutom inrättas gemensamt för ett antal kommuner; det gäller naturligtvis framför allt de mindre kommunerna. Då kan man ha ett kansli med den juridiska och ekonomiska kompetens som behövs. Jag tycker att detta är bland det absolut viktigaste. Som vi har kunnat uppfatta signalerna från vår regering är detta ett av de steg som man tänker ta under den närmaste tiden, och det välkomnar vi i allra högsta grad.

Sedan finns det några andra problem som jag gärna vill lyfta fram. Riksrevisionen har ju tagit upp förvaltarenheterna eller de anställda förvaltarna, som finns i vissa kommuner, och pekat på hur konstig situationen kan bli med dessa. Jag tror att vi måste lagreglera detta på något vis.

Vi måste också ta oss en rejäl funderare på om det förslag som ligger i domstolsärendeutredningen om att flytta ärenden från domstolarna till överförmyndarna verkligen kan genomföras med den situation som vi har i dag med en tveksam kompetens hos ett antal överförmyndare.

Vi i Folkpartiet och övriga allianspartier blundar inte för att det finns allvarliga brister fortfarande. Vi vill fortsätta att gå framåt så snabbt som möjligt för att täcka upp den här situationen och se till att dessa svaga människor får den rättssäkerhet och det skydd som de verkligen behöver. Vi menar att vi med de uttalade löftena i vårt betänkande har en stor grund för att vi redan under nästa år ska kunna ta ett par bra steg framåt så att rättssäkerheten ökar.

I övrigt vill jag bara konstatera att vi alla partier i civilutskottet i sak är överens när det gäller målsättningen. Vi diskuterar väl egentligen mest i den här debatten medlen för att nå målet, men målsättningen är vi säkert överens om. Jag tror att vi alla måste rannsaka oss själva och försöka ge vad vi kan för att det ska gå framåt så snabbt som möjligt med att lappa ihop de brister som fortfarande förekommer.

Fru talman! Med dessa ord yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 108 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Under mina tolv år i riksdagen har det inte funnits något område som jag tycker att vi har skött så illa som detta. Det är ett område som rör de allra svagaste människorna i samhället. De är så svaga att vi inte ens ger dem rätten att förvalta sin egen egendom.

Vi har ett ansvar för detta. Det har hänt saker. Vi arbetade för en utredning som kom redan 2004. Den utredningen hade med sig själva kärnan i uppdraget – gode män, överförmyndarens uppdrag, förvaltaren, förmyndaren etcetera. Men vi kan inte påstå att allt detta beaktades.

År 2006 gjordes en granskning där Riksrevisionen kritiserade hur verksamheten sköttes. Då ska vi ha klart för oss att vi fortfarande denna dag inte ens har statistik över hur många gode män som finns i vissa kommuner och hur stort belopp det gäller. Vi har ingenting om utbildning eller något sådant. Och detta är vårt välfärdssamhälle.

År 2008 kom vi med en lag. Jag kan säga att den innebar förbättringar. Men fortfarande tog vi inte upp allt det som hade tagits upp i utredningen 2004, nämligen kärnan: Hur hjälper vi de här människorna att komma till sin rätt i vårt samhälle?

Nu, 2010, kommer ytterligare en granskning från Riksrevisionen. Det är den som beaktas i betänkandet.

Fru talman! Riksrevisionen tyckte att vi skulle tillkännage ett par grejer för regeringen. Det handlade om att öka tillsynen hos länsstyrelserna eftersom den inte sköts ordentligt och det handlade om att utreda verksamheten igen – detta trots att vi fortfarande inte på allvar har tagit tag i och gjort de stora förändringarna efter den parlamentariska utredning som vi hade 2004.

Det är här åsikterna går isär mellan oppositionen och majoriteten, fru talman. När det gäller sakfrågan känner jag att vi alla vill hjälpa och stötta de här människorna. Det finns inget parti i riksdagen i dag som säger nej till att bry sig om dessa svaga människor.

Vad vi i Alliansen vill är att sätta fart på beredningsarbetet och ta upp det som ännu inte har hanterats från 2004. Vi menar att det går mycket snabbare att göra det nu direkt och vänta in den proposition som ska komma våren 2011. Det finns ingen utredning som ska tillsättas, och vi kan inte tro att vi i så fall får någon ordning på verksamheten förrän om kanske två tre år efter utredningen.

Det snabbaste vi kan göra är att låta regeringen få fortsätta med det uppdrag regeringen har med tillkännagivandet från 2007 och med det som finns med i utredningen. Oppositionen säger att vi inte tar detta på allvar. Jag skulle snarare vilja säga att ni fördröjer det hela genom att gå på Riksrevisionens tillkännagivande. Ni begränsar dessutom arbetet till att gälla det Riksrevisionen har tittat på, och det är inte helheten.

Vad vill vi då göra? Vi vill gå längre än Riksrevisionen. Vi vill att man tar det grepp som lyfter de här människornas värde till en nivå där de blir behandlade korrekt och där de kan känna att de får sina rättigheter tillgodosedda.

Jag skulle, fru talman, vilja nämna en sak som jag tycker är intressant när det gäller utbildnings- och kompetenskrav. Nu arbetar regeringen med att se till att överförmyndare och gode män har tillgång till kompetens. Men det är väl alldeles självklart att det krävs en typ av kompetens hos en förmyndare som ska möta ett ensamkommande flyktingbarn. Vi vill att man snabbt som ögat ska se till att detta finns. Vi kräver kompetens inom alla andra områden. Det måste vi göra här också.

Det är ett samhälles heder att ta hand om de svagaste. Vi menar att det är bra att Riksrevisionen granskar den här typen av ärenden. Detta ärende kommer upp med hjälp av Riksrevisionen. Vi menar att det är viktigt att vi nu får fart på det fortsatta regeringsarbetet och att vi får en proposition senast våren 2011. Vi ska säkra att vi tar frågorna på allvar. Vi måste se till att varje människa i det här samhället möts med respekt. Det ska råda absolut nolltolerans när det gäller att människor faller mellan stolarna. Det är vår övertygelse.

Med dessa ord, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationen.

Anf. 109 FREDRIK LUNDH SAMMELI (s) replik:

Fru talman! Jag måste bara få ställa frågan: Vilken eller vilka nya utredningar pratar Yvonne Andersson om? Ingen av oss rödgröna har vare sig i betänkandet eller här i talarstolen pratat om några nya utredningar. Vi vill ha ett enigt utskott som gör ett tillkännagivande.

Det handlar om punkt 1 i Riksrevisionens framställning till riksdagen. Det är den vi yrkar bifall till.

Anf. 110 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Fru talman! När det gäller utredning beaktade jag punkt 2 i det tillkännagivande som Riksrevisionen hade föreslagit.

Det är rätt; Fredrik Lundh Sammeli har enbart yrkat bifall till den första delen. Det gör mig beklämd, för i så fall har man enbart tyckt att man ska lägga styrkan på länsstyrelsens tillsyn. Vi vill gå längre. Vi vill se till att man får fart på helheten.

Jag vädjar till Fredrik Lundh Sammeli att vi tillsammans kan arbeta för att vi får en genomlysning så att vi med hedern i behåll kan visa på hur de svagaste hanteras i vårt samhälle.

Anf. 111 FREDRIK LUNDH SAMMELI (s) replik:

Fru talman! Vi är nog alla sju partier överens om att några nya utredningar inte behöver tillsättas. Vi har utredningar som tydligt pekar på vad som behöver göras på området.

Vår önskan om att riksdagen gör ett tillkännagivande handlar om att tydliggöra för regeringen att det gäller att genomföra det arbete som planeras, men betydligt fortare. Ett tillkännagivande från Sveriges riksdag bromsar inget regeringsarbete. Det är en tydlig signal om att en majoritet i detta hus säger att denna fråga är viktig och att regeringen ska återkomma i frågan.

Jag förvånas över att Yvonne Andersson med borgerliga kamrater säger att det här är viktigt och lyfter fram att man vill ha ett högt tempo men inte här i dag på samma sätt som 2007 kan ställa upp bakom ett tillkännagivande. Vi ser ju att problemen och bristerna kvarstår och att de insatser som är gjorda är för få.

Anf. 112 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Fru talman! Det är väl ändå inte den kutym vi har att begära tillkännagivande när ett arbete pågår i Regeringskansliet. Om man går till det tillkännagivande som finns om att stärka länsstyrelsernas tillgång ser man att regeringen redan nu har aviserat att det arbetet pågår och att man ger vissa länsstyrelser ett ökat uppdrag att ansvara för tillsynen. De ska också bistå överförmyndarorganisationerna och överförmyndarmyndigheten med kunskap på området. Detta finns redan.

Vad vi gör nu är att sätta tryck på det hela. I utskottets ställningstagande i betänkandet står det mycket tydligt att allt det arbete som pågår med hast ska komma fram. Det finns också ett löfte om att det ska komma en proposition senast våren 2011. Det tycker vi är att snabba på och trycka på. Tillkännagivanden ger man när en verksamhet inte pågår, men när den pågår finns det ingen anledning att ge ett tillkännagivande.

Fru talman! Jag vet inte om jag missade att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationen. Jag vill passa på att göra det här och nu.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 19 maj.)

9 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Propositioner
2009/10:217 Kreditvärderingsinstitut
2009/10:220 Betaltjänster

Motioner
med anledning av prop. 2009/10:192 Umgängesstöd och socialtjänstens
förutsättningar att tala med barn
2009/10:C23 av LiseLotte Olsson m.fl. (v)

med anledning av prop. 2009/10:215 Mark- och miljödomstolar
2009/10:Ju15 av Mehmet Kaplan m.fl. (mp)

EU-dokument
KOM(2010)204 Europaparlamentets och rådets förordning om arbets-
kraftens fria rörlighet inom unionen (kodifiering)

10 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 6 maj

2009/10:357 Statligt stöd till ny kärnkraft

av *Alf Eriksson* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2009/10:358 Sjukförsäkringens betydelse för försörjningsstödet utveckling

av *Monica Green* (s)
till statsrådet Cristina Husmark Pehrsson (m)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabb-
protokoll tisdagen den 18 maj.

11 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 6 maj

2009/10:781 Kompetens hos Säpo

av *Lena Olsson* (v)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2009/10:782 Resor till utbildningar för personer med funktionsnedsättning

av *Ulla Andersson* (v)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2009/10:783 Riksfärdtjänst

av *Ulla Andersson* (v)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2009/10:784 Framtidens destruering av uttjänta sprängämnen i Vingåker

av *Caroline Helmersson-Olsson* (s)
till försvarsminister Sten Tolgfors (m)

2009/10:785 Onsala rymdobservatoriums effekt på den lokala vindkraften

av *Per Bolund* (mp)
till statsrådet Tobias Krantz (fp)

2009/10:786 Innebörden av miljöbalken

av *Aleksander Gabelic* (s)
till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2009/10:787 Negativa effekter av uttagsbeskattningen på el

av *Eva Selin Lindgren* (c)
till finansminister Anders Borg (m)

2009/10:788 Åtgärder mot ökad förekomst av barnaga

av *Birgitta Eriksson* (s)
till statsrådet Maria Larsson (kd)

2009/10:789 Orättvisa skatteskillnader

av *Birgitta Eriksson* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2009/10:790 Rån, hot och våld som arbetsmiljöproblem

av *Birgitta Eriksson* (s)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2009/10:791 Behörighetskrav även för modersmåls- och yrkeslärare

av *Birgitta Eriksson* (s)
till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2009/10:792 Åtgärder kring bostadsuppskov och pensionssparavdrag

av *Birgitta Eriksson* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2009/10:793 Följder av vulkanaskan

av *Eva Sonidsson* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2009/10:794 Stöd till regionala flygplatser

av *Jasenko Omanovic* (s)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2009/10:795 Dawit Isaak

av *Carin Runeson* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2009/10:796 Brotten mot mänskliga rättigheter i Thailand

av *Hans Linde* (v)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2009/10:797 Israels medlemskap i OECD
av *Hans Linde* (v)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 18 maj.

12 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 6 maj

2009/10:744 Utlandsrepresentationernas lokalanställdas villkor
av *Bodil Ceballos* (mp)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2009/10:755 World Expo 2010 Shanghai och mänskliga rättigheter
av *Ameer Sachet* (s)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2009/10:756 Shanghai World Expo och svenskt näringslivs demokratistöd

av *Ameer Sachet* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2009/10:764 Den politiska situationen i Thailand

av *Ameer Sachet* (s)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2009/10:765 Sluten ungdomsvård

av *Lena Olsson* (v)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2009/10:768 Förändring av Pakistans grundlag för att förhindra diskriminering av religiösa minoriteter

av *Lena Hallengren* (s)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2009/10:771 Toroslunda försöksstation

av *Tina Ehn* (mp)

till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

2009/10:775 Toroslunda forskningsstation

av *Krister Örnfjäder* (s)

till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

2009/10:776 Stöd till de regionala flygplatserna vid allvarliga händelser

av *Carina Adolfsson Elgestam* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2009/10:777 Utredningstiden för misshandel av barn

av *Carina Adolfsson Elgestam* (s)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 18 maj.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdet början till och med 6 §
anf. 6 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 13.52,
av förste vice talmannen därefter till och med 7 § anf. 93 och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

CHARLOTTE RYDELL

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
3 § Hänvisning av ärenden till utskott	2
4 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	2
5 § Dialog om samhällets värdegrund.....	3
Konstitutionsutskottets betänkande 2009/10:KU38	3
(Beslut skulle fattas den 19 maj.)	3
6 § Valfrihetssystem hos Arbetsförmedlingen.....	3
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2009/10:AU11	3
Anf. 1 BERIT HÖGMAN (s).....	3
Anf. 2 JOSEFIN BRINK (v).....	6
Anf. 3 ULF HOLM (mp).....	8
Anf. 4 ELISABETH SVANTESSON (m)	10
Anf. 5 BERIT HÖGMAN (s) replik.....	12
Anf. 6 ELISABETH SVANTESSON (m) replik	12
Anf. 7 BERIT HÖGMAN (s) replik.....	13
Anf. 8 ELISABETH SVANTESSON (m) replik	13
Anf. 9 JOSEFIN BRINK (v) replik.....	14
Anf. 10 ELISABETH SVANTESSON (m) replik	14
Anf. 11 JOSEFIN BRINK (v) replik.....	15
Anf. 12 ELISABETH SVANTESSON (m) replik	15
Anf. 13 ULF HOLM (mp) replik	16
Anf. 14 ELISABETH SVANTESSON (m) replik	16
Anf. 15 ULF HOLM (mp) replik	17
Anf. 16 ELISABETH SVANTESSON (m) replik	17
Anf. 17 PER ÅSLING (c)	18
Anf. 18 JOSEFIN BRINK (v) replik.....	19
Anf. 19 PER ÅSLING (c) replik	20
Anf. 20 JOSEFIN BRINK (v) replik.....	20
Anf. 21 PER ÅSLING (c) replik	20
Anf. 22 BERIT HÖGMAN (s) replik.....	21
Anf. 23 PER ÅSLING (c) replik	21
Anf. 24 BERIT HÖGMAN (s) replik.....	22
Anf. 25 PER ÅSLING (c) replik	22
Anf. 26 HANS BACKMAN (fp)	22
Anf. 27 ULF HOLM (mp) replik	25
Anf. 28 HANS BACKMAN (fp) replik	26
Anf. 29 ULF HOLM (mp) replik	26
Anf. 30 HANS BACKMAN (fp) replik	27
Anf. 31 DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd).....	27
(Beslut skulle fattas den 19 maj.)	30
Ajournering.....	30
Återupptagna förhandlingar	31
7 § Frågestund	31

Anf. 32 FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	31
<i>Sänkt inkomstskatt som kulturpolitisk reform</i>	31
Anf. 33 LEIF PAGROTSKY (s).....	31
Anf. 34 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m).....	31
Anf. 35 LEIF PAGROTSKY (s).....	31
Anf. 36 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m).....	32
<i>Irans kärnvapenprogram</i>	32
Anf. 37 ELISABETH SVANTESSON (m).....	32
Anf. 38 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	33
Anf. 39 ELISABETH SVANTESSON (m).....	33
Anf. 40 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	33
<i>Sjukförsäkringen</i>	34
Anf. 41 MATILDA ERNKRANS (s).....	34
Anf. 42 Finansminister ANDERS BORG (m).....	34
Anf. 43 MATILDA ERNKRANS (s).....	34
Anf. 44 Finansminister ANDERS BORG (m).....	35
<i>Avskaffande av kärnvapen i Europa</i>	35
Anf. 45 KERSTIN LUNDGREN (c).....	35
Anf. 46 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	35
Anf. 47 KERSTIN LUNDGREN (c).....	36
Anf. 48 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	36
<i>Konstnärernas ekonomiska villkor</i>	36
Anf. 49 SIV HOLMA (v).....	36
Anf. 50 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m).....	36
Anf. 51 SIV HOLMA (v).....	37
Anf. 52 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m).....	37
<i>Investeringar i infrastruktur</i>	37
Anf. 53 GUNNAR ANDRÉN (fp).....	37
Anf. 54 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c).....	38
Anf. 55 GUNNAR ANDRÉN (fp).....	38
Anf. 56 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c).....	38
<i>Transportpolitiken</i>	39
Anf. 57 LAGE RAHM (mp).....	39
Anf. 58 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c).....	39
Anf. 59 LAGE RAHM (mp).....	39
Anf. 60 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c).....	39
<i>Fallet Dawit Isaak</i>	40
Anf. 61 LENNART SACRÉDEUS (kd).....	40
Anf. 62 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	40
Anf. 63 LENNART SACRÉDEUS (kd).....	40
Anf. 64 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	41
<i>Dawit Isaak och biståndet till Eritrea</i>	41
Anf. 65 HILLEVI LARSSON (s).....	41
Anf. 66 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m).....	41

Anf. 67 HILLEVI LARSSON (s).....	41
Anf. 68 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m).....	42
<i>De ekonomiska klyftorna</i>	42
Anf. 69 MONICA GREEN (s).....	42
Anf. 70 Finansminister ANDERS BORG (m).....	42
Anf. 71 MONICA GREEN (s).....	43
Anf. 72 Finansminister ANDERS BORG (m).....	43
<i>Arbetet mot idrottshuliganer</i>	44
Anf. 73 GÖRAN MONTAN (m).....	44
Anf. 74 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m).....	44
Anf. 75 GÖRAN MONTAN (m).....	44
Anf. 76 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m).....	45
<i>EU-lån till kärnreaktor i Bulgarien</i>	45
Anf. 77 JAN LINDHOLM (mp).....	45
Anf. 78 Finansminister ANDERS BORG (m).....	45
Anf. 79 JAN LINDHOLM (mp).....	46
Anf. 80 Finansminister ANDERS BORG (m).....	46
<i>Transporternas betydelse för näringslivet</i>	46
Anf. 81 HANS OLSSON (s).....	46
Anf. 82 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c).....	47
Anf. 83 HANS OLSSON (s).....	47
Anf. 84 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c).....	47
<i>Kontrollen över biståndsmedlen</i>	47
Anf. 85 DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd).....	47
Anf. 86 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m).....	48
Anf. 87 DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd).....	48
Anf. 88 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m).....	48
<i>Information om barn och trafik</i>	49
Anf. 89 CHRISTINA AXELSSON (s).....	49
Anf. 90 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c).....	49
Anf. 91 CHRISTINA AXELSSON (s).....	49
Anf. 92 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c).....	50
Anf. 93 FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	50
8 § Tillsyn av överförmyndarna	50
Civilutskottets betänkande 2009/10:CU27.....	50
Anf. 94 FREDRIK LUNDH SAMMELI (s).....	50
Anf. 95 LISELOTTE OLSSON (v).....	52
Anf. 96 JAN LINDHOLM (mp).....	53
Anf. 97 CHRISTINE JÖNSSON (m).....	55
Anf. 98 JAN LINDHOLM (mp) replik.....	57
Anf. 99 CHRISTINE JÖNSSON (m) replik.....	58
Anf. 100 JAN LINDHOLM (mp) replik.....	58
Anf. 101 CHRISTINE JÖNSSON (m) replik.....	58
Anf. 102 FREDRIK LUNDH SAMMELI (s) replik.....	59
Anf. 103 CHRISTINE JÖNSSON (m) replik.....	59
Anf. 104 FREDRIK LUNDH SAMMELI (s) replik.....	59

Anf. 105	CHRISTINE JÖNSSON (m) replik.....	60	Prot. 2009/10:117
Anf. 106	LENNART PETERSSON (c).....	60	6 maj
Anf. 107	JAN ERTSBORN (fp).....	62	
Anf. 108	YVONNE ANDERSSON (kd).....	63	
Anf. 109	FREDRIK LUNDH SAMMELI (s) replik	64	
Anf. 110	YVONNE ANDERSSON (kd) replik	65	
Anf. 111	FREDRIK LUNDH SAMMELI (s) replik	65	
Anf. 112	YVONNE ANDERSSON (kd) replik	65	
	(Beslut skulle fattas den 19 maj.)	65	
9 §	Bordläggning.....	66	
10 §	Anmälan om interpellationer.....	66	
11 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	66	
12 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	68	
13 §	Kammaren åtskildes kl. 16.10.....	69	

